

EGYETEMES REGÉNYTÁR
II. ÉVFOLYAM. V. KÖTET.

MEGÖLT LELKEK

REGÉNY

IRTA
MARGITAY DEZSŐ

BUDAPEST, 1886.
KIADJA SINGER ES WOLFNER KÖNYVKERESKEDÉSE

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5472-00-8 (online)
MEK-13571

TARTALOM

- I. Egy kitünő férfi.**
- II. A principális rendeletéből.**
- III. Villamos est.**
- IV. Ólmos est.**
- V. Szelid égből villám.**
- VI. A gyönyör-óra.**
- VII. Arany Alma kisasszony.**
- VIII. A rongyos.**
- IX. Fokról-fokra.**
- X. A halott vendég.**

I. Egy kitünő férfi.

«Azt kérdem tőled, kis madár:
Hol ő él, nemde ott valál?
Gunnyasztva kis fészked felett,
Nem hallád tőle nevemet?
Ne-em hal-lád-e tő-őle ne-evemet?»

Kis terjedelmű, de azért kellemes női hang énekelte a negyedik emelet egyik szobájában, zongora-kiséret mellett.

Az ablak valószínűleg ki volt nyitva, hogy a hang, a csendes esti levegőben szétáradva, nagyobbak, teljesebbnek tűnjék föl. De biz' azon nem sokat segített sem a nyitott ablak, sem a csönd, mely ebben az utcában este kilencz óra felé rendszeren be szokott állani.

Alól, az oldaljárón megállt egy pár férfi, egy pár nő, a kik a város belső része felől hazafelé sétáltak; hallgatták vagy két perczig a gyöngén repkedő kis hangocskát, meg a mellbeteg zongora zümmögését, aztán vállatvonva mentek tovább.

- Kedves «gyermek»-hangocska!

A második emeleten, éppen a negyedik emelet nyitott ablaka alatt, szintén nyitva volt egy ablak. Csinos kis legényszoba ablaka, drapirozott gránátszin függönnyel, piros könyöklővel. A szobában karos gyertyatartóban két gyertya égett s a meg-meglobbanó világosságnál a szoba tulajdonosa öltözött; gyorsan, sietve, de azért mindenre figyelmet fordítva.

Éppen fénymázos czipőit húzta volt föl, a mint a negyedik emelet ablakából újra megcsendült a dal:

«Ha visszatérsz hozzá megint
És ő merengve rád tekint...»

Egy pillanatnyi csend, aztán csengő, jókedvű leánynevetés; az ablak becsapódik.

A fiatal ember fölugrik a székről, a hol czipőit húzta volt; egyet-kettőt dobbant a lábával s miközben a tükör elé siet, hogy haját, szakállát rendbehozza, fél hangon tovább folytatja a fent megszakadt dalt:

«Mondd, hogy lánykája várja őt,
Az édes kedves szeretőt,
Az é-édes, ke-edves sze-ere-tő-őt.»

Annyiszor hallotta már e dalt a negyedik emelet ablakából, hogy könyv nélkül tudta, s most is eldudolta, a nélkül, hogy tudná, mit dudol.

Nem egészen négy hónappal ezelőtt, mikor megcsendült a felső ablakban, a még akkor új «Azt kérdem tőled, kis madár», a második emeleti fiatal ember érdeklődve futott az ablakhoz, hogy kinyissa; a piros könyöklőre támaszkodva hallgatta végig az operette-szólót; mely akkortájt jött divatba; aztán, ha a dal végeztével nagyobb zaj, kaczagás, vidor leányok hangos beszélgetése hallatszott le, - mit nyomban az ablak bezáródása követett, - ő is sietett bezárni ablakát és futott a zárt folyosóra, mely ajtaja előtt vezetett el; mert tudta, hogy trillázva, nevet-kérezve, egy fok helyett kettőt is ugorva, tizennégy és tizennyolcz év közötti lányok fognak ott elhaladni, a kiken ő az ő husz éves, kíváncsi szemeit kedve és kénye szerint legeltethetni fogja.

Egyszerű polgárleánykák s egyéb szegénysorsu szülők gyermekei ezek, a kiknek legfőbb piperéjük eleven szemeikben, fiatalságukban, pajkos fürgeségükben rejlett.

Néha egy apróság is jön velük; a legfiatalabb mindannyi közt, de azért a legpajkosabb, legvakmerőbb, a ki - míg a többiek titkon kunczogva, szemlesütve suhannak el a «csinos fiu» előtt, - lassan páváskodik el mellette, kerek fekete szemeivel dölyfösen, vagy gunyosan, ingerkedő kíváncsiskodással, vagy apáczás komolysággal nézve rajta végig, míg pajkos, piros ajkai remegnek az elfojtott nevetési vágy miatt.

A többiek a lépcső hajlásánál meglassítják lépteiket; titkon nevetve leskődnek vissza rá, aztán hivogatva kiáltják:

- Csuhaj! - Nem jössz, Csuhaj?

Csuhaj meggyorsítja lépteit; csakhamar utóléri a lányokat; csengő kaczagban tör ki s eltűnik társaival.

A fiatal ember erről a csengő kaczagáról ösmeri meg, hogy az «Azt kérdem tőled, kis madár»-t Csuhaj szokta énekelni, s azontúl még nagyobb érdeklődéssel figyel a dalra; utána dudolja azt a kis énekesnőnek, mialatt maga elé képzei a pajkos gyermekarcot...

Persze, hogy még gyermek; játszi, ugrifüles gyermek, a kitől az ember - ha jó kedve van - csak ingerkedésből kér egy csókot; hanem azért van benne valami, a mi fölötté bájos, merész és nőies; a mi elfeledteti az emberrel, hogy - hiszen még csak gyermek!

A fiatal ember, ha figyelne arra, a mi szobáján kívül történik, tudná nagyon jól, hogy a negyedik emeleti ablak becsapódása után mi következik. - Hallja a folyosón az apró, kopogó lánylépteket; ajtajához nem messze a Csuhaj csengő kaczagását; a többi leányok vidám csevegését - de most nem törődik velük.

Már régebben nem törődik ezzel az ajtó előtt majd minden este elvonuló vidám karavánnal. Körülbelül egy jó hónapja. Most is dudolva öltözködik tovább; rendezi, kefélteti puha haját, fiatal, fekete szakállkáját; igazgatja nyakkendőjét, aztán fölilleszti fejére magastetejű kalapját, s világos keztyűit huzgálva, füttyörészve hagyja el szobáját, hogy a legközelebb indulandó lóvonatún a Svábhegyre menjen, a hol a Gemlesser nyaralóban ma estély lesz.

Gemlesser Nándor a közlekedésügyi minisztériumban - nem államtitkár - csak miniszteri tanácsos, de azért nagy hatalmú, fontos személy; eszes, magára sokat tartó büszke nagy ur, a ki tudja, hogy az ő jóakarata nélkül a legelőkelőbb cég sem juthat valami jövedelmezőbb középítkezési vállalathoz, ha mindjárt maga az államtitkár, vagy éppen a miniszter állana is a háta mögött.

Igen jó nevű embernek kell annak lenni, a kivel ő méltósága kegyeskedik szóba állani. A neje által rendezett estélyeken csak a főváros legkitünőbbjei: a pénzügyi matadorok, államtitkárok, néhány megválogatott miniszteri tanácsos, a képviselőházból a kormányelnök legbensőbb emberei; pár mágnás s egyéb, ezekhez illő előkelőség vesz részt.

És ezeknek az estélyeknek egyikére - a maira - a második emeleti fiatal ur is meghívót kapott.

Ma délután, mikor hazajött az irodából, mielőtt kalapját letehetné volna, nagy, czimer-pecsétes levelet pillantott meg íróasztalán:

«Dr. Kolovráth Emánuel joggyakorló urnak.»

A finom, arisztokratikus boriték - mert a levélboritékok is lehetnek arisztokratikusak - a nagy, kettős czimer a pecséten, a sokat sejtető ylang-ylang-illat, mely a levél körül terjengett, egy pillanatra zavarba hozta a fiatal embert; aztán kíváncsian nyitotta föl a boritékot s ott volt

kezében az aranyszélű meghívó, «Dr. Kolovráth Emánuel ur részére» a «Gemlessér Nándorné, született felsőhódászi Andó Katinka által, a Gemlessér-nyaralóban rendezett háziestélyre.»

Emánuel tudta, hogy ezekre csak olyan urak szoktak hivatalosak lenni, a kik a saját fogatukon járnak és méltóságosak; vagy ha nem azok, hát legalább is pofaszakállt viselő, aranypápaszemes urak, a kik kemény inggallérban feszesen tartva nyakukat s ujjakon hanyagul igazítva az ezreket érő gyűrűket, per «mi» beszélgetnek.

Neki nem volt sem méltóságos czime, sem arra joga, hogy per «mi» beszéljen; sem még csak magánfogata sem.

Meghökkenve nézte az aranyos szélű meghívót és azon kezdte törni a fejét: mi uton jutott ő e megtiszteltetéshez?

- Vilmos bácsi? - kérdezte magától tanakodva.

Vilmos bácsi Emánuelnek a főnöke és rokona volt. Már hatodik hónapja, hogy irodáját vezette s tudta, hogy Gemlessér Nándor ur ő méltóságával intim, nagyon intim viszonyban áll; de azért mégis tamáskodva csóválta a fejét arra a föltevésre, hogy talán Vilmos bácsi eszközölte ki neki a meghívót.

Ösmerni kellett Vilmos bácsit!

Olyan közepes nemes családból származott, mely éppen, mert közepes, nagy aplomballal és teleszájjal szokta emlegetni a Kolovráth nevet. Jónévű családokkal igyekezett házasság által összeköttetésbe jutni, aztán ezeket a jónévű családokat lenézte, kigunyolta; vállbillentve, sajnálkozva, elzüllött koldusoknak nevezte, pedig a Kolovráthok sem voltak gazdagok.

Észben és nagyravágyásban nem szükölködtek. Oh, ha szorgalom, kitartás és képzettség nélkül nagygyá, híressé, nevezetessé lehetnének az emberek! majd megmutatták volna a Kolovráthok! Különben - bár némi jóakaratu lenézéssel - demokratáknak vallották magukat. Na igen! hát ki nem demokrata ma? De ha valami «nemes gróffal» jöttek össze: kidüllesztették mellüket, méltóságosan köhintettek, aztán orrhangon, pöffeszkedve emlékeztek meg a «nemes gróf» előtt négyes fogatukról (kimustrált katonalovak voltak!), birkanyájaikról (feles juhokat szoktak tartani!), gazdatisztjőkről, a ki valósággal afféle paraszt mindenés volt.

Vilmos bácsi ennek a családnak volt legtipikusabb kifejezése. Közép termetű, zömök ember, éles, átható tekintettel, intelligens, jól formált fejjel, érczes, szonór hanggal. Meglehetősen durva és faragatlan, de ezt, a ki közelebből nem ismeri, a kevély magyar nemes sajátságának tulajdonithatja.

Mindenhez hozzá szokott és tudott is szólni, még pedig így kezdve a mondatot: Énn! - Tudományos ösmeretei egyáltalán nem voltak. Megesett rajta, hogy egy fiatal orvosjelölttel a tengerről beszélgetvén, azt mondta:

- A czethal, barátom! A tengernek ez a rettenetes emberevője, a' valami!

- Hogyan?! Hisz a czet jámbor hal, mely nem birna lenyelni egy gyermeket sem.

Vilmos bácsi megragadta a fiatal ember kabátgallérját s lenéző jóakarattal susogta:

- Fiatal ember! az istenért! többet ki ne bocsásson ilyesmit a száján. Nem szégyenli, hogy annyit sem tud a fizikából, hogy a czethal úgy nyeldesi az embereket, mint én egy meggy-magot?

Mint nemes ember önként értetődik, hogy jogot végzett, de nem ügyködött; az örökségkép rámaradt vagyont kezelte és itt-ott lókupeczséggel foglalkozott. Jogász is volt egy kicsit, gazda is, kereskedő is, de egyik se igazán. Tetemesebb összegek is megfordultak egyszer-

másszor a kezén, de - minthogy egyetlen álma volt: rögtön és munka nélkül meggazdagodni - kapkodó volt mindenben és - nem tette ugyan tönkre magát, de meg sem vagyonosodott.

A hol nem kellett «látszani», fukar volt, de a hol «mutatásról» volt szó - no, ott sem volt esztelen, hanem urnak ur volt, különösen, ha a gesztust és arczkifejezést veszszük, melylyel valamit adott.

Negyvenöt éves korában megindultak az országban azok a mozgalmak, melyek a társulatokat, egyleteket, intézeteket gomba módra teremtették elő a magyar földön. Vilmos bácsit egy ilyen egylet fiókja kérte föl, hogy képviselje az országos alakuló értekezleten. - Hiusága volt érdekelve. Hm! hát mégis csak belátják, hogy ő a vidéken az, a ki legalkalmasabb a reprezentálásra! Más oldalról az a gondolat is hevitette titkon, hogy a központi értekezleten sok nagyságos, méltóságos, sőt tán kegyelmes urral is érintkezésbe jöhet.

Fölutazott a fővárosba, részt vett az értekezleten s hatalmas hangjával lehurrogatott ott egy töredéket, mely opponálni akart a nagynevű urakból álló ideiglenes elnökségnek. Különben is kitűnő alak volt, sokat ígérő, meg-megvillanó tekintetével, intelligens homlokával. Az elnökség hirtelen beleszúrta a kandidáczióális lisztába egy igazgatósági állásra és a véletlenség szeszélye, vagy a szemben álló pártok daczos egymás ellen törése azt eredményezte, hogy Vilmos bácsi egyszerre csak igazgatósági tagja lett olyan egyesületnek, melynél valóságos főurak és országos notabilitások is szerepeltek mint igazgatósági tagok.

Ez őt magát is meglepte; majd beleszédült. Később beleszokott az új tisztségbe. A fizetés, mely megjelenési tiszteletdíjakból állott, tűrhető volt, s tőle függött, hogy teljes legyen. Fölköltözött és szorgalmasan eljárta az ülésekre - nemcsak azért, hogy a megjelenési díj el ne essék, hanem azért is, hogy hozzá dörgölődhessék a notabilitásokhoz, azokhoz, a kik abban a hirben állanak, hogy a kormánynál befolyásosak s különösen a kiket így szólíthatott meg:

- Kegyelmes uram, hallod...

Ebben az időben ösmerkedett meg Gemlesser Nándor urral, a kit csak nem rég neveztek ki miniszteri tanácsosnak, és felsőhodászi Andó Bertalan urral, a ki Magyarország egyik legjobb családjából származó öreg ur volt. Örökös képviselője egy felvidéki kerületnek, páratlan kedélyű «őszszakáll», ipája Gemlesser Nándornak és legmeghittebb bizalmasa a «főúr»-nak, a kormányelnöknek.

Még egy leánya volt odahaza, budavári lakásán: Vikta. Tizennyolcz éves szőke szépség, apró kezekkel, szép termettel, gyönyörű hamvas-szőke hajjal. Magától érthető, hogy sok udvarlója volt, de kérő egyetlen egy se mutatkozott. Mert országvilág tudta, hogy Bertalan ur végtelenül kedves, humánus, nagy tekintélyű és befolyásu ur, de a képviselői fizetésen s azon a nyereségen kívül, melyet esténkint a kormánypárti klubból haza szokott vinni, semmi magánjövedelme nincs.

Vilmos bácsit Gemlesser bemutatta a családnál, értésére adva Viktának, hogy ez az ember az ő barátja, igazgatósági tag ott, a hol ő is az, a mint látszik «vagyonos pugris» és különben is ügyes ember, a kire ő egyetmást bizni szándékozik.

Vikta szívesen fogadta; nem szakította félbe egyszer sem, mikor arról beszélt, hogy mit mondott tegnap Szentkány császári és királyi kamarás barátjának, mikor Marsalnál együtt, bizalmasan ebédelgettek. Vagy mikor fölállva mutatta, hogy a legutolsó egyleti ülésen milyen lesujtó méltósággal intett jobbkezevel a kormány által kiküldött miniszteri biztosra, a ki olyan arczczal foglalt helyet az asztalnál, mintha az egész igazgatóságot le akarná nézni.

- Így: «Jegyezze meg magának a miniszteri biztos ur...» Semmi «tisztelet», semmi czim! Egyszerűen: «Jegyezze meg magának a miniszteri biztos ur...»

- Ah?!

- Igen! «Jegyezze meg magának...»

- S mit felelt rá a miniszteri biztos?

- Összevágta a fogát s úgy tett, mintha az igazgatóság jelentését olvasgatná.

- Derék!

Négy hó múlva a lapok szórt betűkkel hozták: Kolovráth Vilmos nagybirtokos, több országos egylet igazgatósági tagja, oltár elé vezette felsőhodászi Andó Viktória urhölgyet...

Sok ismerősére meglepő volt a hír.

- Mi az ördög! Megbolondult az a vén fiu?

Ha a «megbolondulást» úgy értették, hogy talán beleszeretett nejébe, tévedtek. Vilmos bácsi husz éves korában sem volt olyan bolond, hogy valakibe bele tudott volna bolondulni. Vikta szép, imponáló megjelenésű, igazi urnő volt: kifejtett kebelével, gyönyörű karokkal és büszkén hordott fejjel; leánya a nagy befolyású Andó Bertalan urnak. Felsőhodászi Andó Viktória volt, és sógornője Gemlesser Nándornak, a közlekedésügyi miniszterium tanácsosának, a ki már kezdett az államtitkár és miniszter nyakára nőni.

Szó sincs róla, hogy ne esett volna jól Vilmos bácsinak egyszer-kétszer körülkarolni neje karcu derekát a mézes hetekben, hanem ezért magáért nem vette volna el. Összeköttetés, befolyás, meg egy nő, a ki reprezentálni tud! Ez a fő!

Vikta sem azért vállalkozott rá, hogy Kolovráthné legyen, mintha Vilmos bácsi feszelő lépetései elbájolták volna! Kérők nem mutatkoztak sehol a láthatáron, a Kolovráth név elég jó név, a viselője tisztességes állású a társadalomban, «a mint látszik, vagyonos pugris», különben is «ügyes» ember! Mit kívánhat még egyebet manapság egy nagynevű, de szegény kisasszony, a kinek az apja a klubból szokta hazahozni esténként a holnapi kiadások fődőzésére szükséges összegeket?

Egyébiránt néhány hónap alatt kiderült, hogy a «pugris» nem gazdag, vagy legalább nem olyan, mint orron keresztül ejtett szavai és peczkes fejhordása után hinni lehetett. Később Vikta az egyszerű együttélés és női tapintat segítségével arra is rájött, hogy biz' az ő férje sokkal többet «akar» és beszél, mintsem tesz; meglehetősen durva és tudatlan; nem föltétlenül megbízható, határtalanul önző, de sok természetes ésszel megáldott «ügyes» ember.

Lehetőleg visszavonta magát tőle, s a mi boldogságot a házasetben nem találhatott, azt a fényes háztartásban, piperében, és reprezentálásban kereste.

Vilmos bácsi az egylet legközelebbi tisztujtó gyűlésén még csak kandidációba sem jött. Egyszerűen kimaradt. Megsárgult arczczal, villámló szemekkel és fogait csikorgatva hagyta ott az ülést, de csakhamar magához tért és még kevélyebben emelte föl a fejét.

- Azt gondoljátok, dicsőségemnek tartottam, hogy olyan kompániának a tagja lehetek? Egy trupp, innen-onnan összeszedve. Örülök, hogy lerázhattam a nyakamról. Az elit, a valamire való közülök mind jó barátom; ragaszkodnak hozzám... A mint a kandidációt hallva, megindultam hazafelé, valaki köszöntget az utcán s szalad át hozzám, mindkét kezével integetve. Szentkály volt, a császári és királyi kamarás. «Vili! - mondja - szervusz! Örülök, hogy veled találkozom. - Igaz, hogy beiratkoztál az ügyvédi kamarába? Ha ezt megtennéd kedves Vilim! Mi, az előkelők, mind hozzád folyamodnánk...» Hogy szeretnek ezek a fiuk! A kik meg nem szeretnek, hogy félnek tőlem!... Beiratkozom a kamarába! Megteszem!

Meg is tette. Fogadott egy ügyes irodavezetőt, a ki értett az ügyek lebonyolításához; néhány irnokot is... Eleintén bizony nem nagyon ment; egy pár fiatalabb képviselő és mágnás látogatta meg, a kik nagy röviden elmondták az ügyöket, aztán nyomban rá azt kérdezték:

- Megengeded, hogy adandó alkalommal bemutattassam magamat kedves nőd ő nagyságának?

Később erősen megindult a munka.

Hazai és külföldi nagy vállalkozók kezdtek mind sűrűbben látogatni. Vasuti engedélyek, víz-szabályozási munkálatok. Neves pénzemberek kértek tőle kihallgatást, a kiknek a közlekedés-ügyi minisztériumnál volt fontos kieszközölni valójuk.

Vilmos bácsi másfél év mulva a saját kis palotájába költözött; egyenruhás szolgaszemélyzetet és saját fogatot tartott. Nyaralót is szerzett, kettőt; igaz, hogy egyik sem volt olyan szép és pazar fénynyel berendezve, mint a melyet sógora, Gemlesser, a minapában építettett, hanem azért szép volt, kedves volt és takaros összeget képviselt.

Irodavezetője kezdte sokallani a munkát, ösmeretségeket is kötött irodájában és fizetésemelést követelt. Vilmos bácsi biztatta egy darabig, magyarázta neki, hogy milyen kiszámíthatatlan előnyére van, ha ilyen irodában lehet, mint az övé, a hol annyi főemberrel, nagy befolyással van alkalma érintkezhetni.

Azt tanácsolta neki, hogy várja be a jövő képviselőválasztásokat s egyenesen az ő irodájából lépjen föl jelöltül, mert az ő irodafőnökének a megválasztatása kétszer kettő négy.

A fiatal ember mély tisztelettel és szivből jövő hálával köszönte a jóakaratot, de - felmondott a szolgálattal.

Vilmos bácsit ez a hallatlan esztelenség, öngyilkossággal határos bolond gondolat nagyon megrémítette, s mivel semmi áron sem akart a fiatal ember elmerüléséhez azonnal segédkezet nyújtani, figyelmeztette, hogy gondolja meg a dolgot komolyabban.

Atyai jóakarattal mind a két kezét rátette a vállaira:

- Fiatal barátom! Ha én önt összezuzva, semmivé téve, egyszerű kenyeretlen prókátorrá sülyedve akarnám látni, most röviden azt mondanám, hogy: - menjen! - De szivemen viselem sorsát, azért még most nem veszem tudomásul fölmondását. Megfontolta, mit tesz: az én irodámból a választások küszöbén kilépni? - Nem magamért beszélek! Én egyet füttyentek és tiz irodavezérnek való ember koczogtatja meg az ajtómat. - De ön, fiatal ember!

Még aznap utána járt, hogy nem találna-e valami jóra való fiatal embert a magáé helyett.

Tudomására jött, hogy van itt a fővárosban egy éppen ilyen ember, bizonyos doktor Kolovráth Emánuel, a ki azonban ez idő szerint egy elsőrendü ügyvédi iroda vezetését látja el.

- Dr. Kolovráth Emánuel?! - rántotta föl a vállát és szemöldeit Vilmos bácsi. - Hisz' épp ez kell nekem. Vigye ördög az én kényeskedőmet; rögtön elbocsátom.

Haladék nélkül fölkereste Emánuel.

Kissé fiatalnak, de különben nagyon kedvére valónak találta; tudatta vele, hogy miért jött, s majd hanyatt esett a csudálkozás miatt, mikor azt válaszolta, hogy bocsásson meg Vilmos bácsi, de nem akarja az által megsérteni főnökét, hogy minden ok nélkül elhagyja. A főnök úgy bánik vele s úgy megbizik benne, mintha tulajdon édes apja volna. Nem hagyhatja el minden ok nélkül.

- Ne bolondozzál, Emma! Hiszen te nem tudod, hogy mit beszélsz. - Hát mi vagy te itt? - Egyszerűen irnok; míg a bátyád irodájában, a «Kolovráth irodában», természet szerinti utódnak fognak tekinteni. Micsoda ösmeretségeket, összeköttetéseket csinálsz itt? - Én az ország elő-

kelőségeivel, nagyjaival hozlak össze, mint öcsémet. Bevezetlek ide is, oda is; nem, mint irodafőnökömet, hanem mint öcsémet. - Tudod mit jelent az, ha én mint öcsémet mutatlak be? Azt, hogy a fővilág egyik tagja vagy s meg van alapítva a jövőd. S ha egyszer betöltöd a huszonnegyedik évedet s a képviselőválasztások beállanak... Én igazán nem tudom: megbolondultál-e, vagy mi, hogy úgy teszel, mintha itt csak egy pillanatnyi ideig is gondolkozni kellene.

- Belátom, Vilmos bácsi; de a főnököm, a ki szeret... Meg anyám is... úgy örül, hogy itt vagyok. Bizonyosan nagyon megszorítanám, ha elhagynám ezt az irodát, a hol az a kilátásom is van, hogy később társ leszek.

- Anyád?!

Vilmos bácsi hazakocsizás közben meggondolta, hogy az országban sem található magára nézve alkalmasabb embert, mint Emma. Bizonyosan képzett, szorgalmas fiu, mert különben nem biznának rá ilyen iroda-vezetést. Aztán: Kolovráth! Vér szerinti atyjafia, a mi azt jelenti, hogy föltétlenül rábízhatja magát; bizonyos lehet fölöle, hogy hallgatni fog, mint a sir; neki pedig éppen ez a tulajdonság a legmegbecsülhetetlenebb.

Másnap elutazott az Emma anyjához, az idősöcske özvegyasszonyhoz, a ki Komáromban lakott.

- Régóta figyelemmel kísérem a fiut s csak azt vártam, hogy fejlődjék, hogy szerezzen annyi gyakorlatot, hogy az irodámba vehessem. Mert nekem csupa fontos ügyeim vannak: mágnások, milliomos bankárok, nagy vállalkozók. Most elég érettnek látom, hogy magamhoz vegyem; nem hagyom idegennél az atyámfiát. - Egy Kolovráthot csak nem hagyhatok magára, mikor módomban áll a legmagasabb körökkel érintkezésbe hozni! A milyen becsületes, képzett, jó modoru fiu, egy év alatt meg lesz alapítva a szerencséje. - Mert hiszen mire van egyébre szüksége? Csak ösmeretségre, s én épp ebben akarok neki segélyére lenni. Itt jönnek a képviselőválasztások, s ha az nem vonzaná: az én befolyásom a minisztériumoknál, a kormánynál - no! - csak azt mondom, hogy meglehető; meg én magam, ha vissza talállok vonulni az ügyködéstől, a mi nem sokára is megeshetik - kit hagyjak utódomul? Én látom a fiuban a gyönyörű tehetséget, és bizony nem engedem azt elveszni.

Az idősöcske asszony nagy, kerek pápaszemét levéve, pár könyvet törült ki szeméből és némán, de kibeszélhetetlen hálával tekintett Vilmos bácsi erélyes, intelligens arczára.

Emma néhány nap mulva kerek, öreg betűkkel írott levelet kapott édes anyjától, melyben a többek között szívére kötötték:

«Kedves, szeretett fiam, ezt a kínálkozó nagy szerencsét nem szabad elmulasztanod. Az Isten áldja meg nagy- és nemesszívü bátyádat, a ki magas állásában sem feledkezett meg szegényebb sorsu rokonáról. Ő téged föl akar emelni; fényes jövőt lát előtted, ha ösmerősei körébe bevezethet. Menj; köszönd meg kegyességét az én nevemben is és fogadd el nemes ajánlatát.»

Az elfogadás megtörtént; a fizetésjavítást kérő fiatal ember elbocsáttatott: Emma mindazt, a mit az előbbi végzett, Vilmos bácsi nagy meglegedésére intézte, a miért meleg elismeréseket kapott nemesszívü atyjafiától, de a magas állásu ösmerősökkel való megösmertetés napról-napra maradt.

Vilmos bácsi - Isten bünül ne rója neki - szépségesen meglegedkezett erről az egész semmiségről. Azt is csak a pusztá véletlennek lehet köszönni, hogy neje - miután Emma már egy hónapig vezette férje irodáját - végre megösmerte.

Sürgős kérvényt kellett valamelyik minisztériumhoz benyújtani, melyet Vilmos bácsi délelőtt elfeledett ellenjegyezni.

Emma négy órákor vette a hiányt észre s mivel a kérvénynek ma öt óráig okvetlen az igtatóban kellett lennie, ámbár tudta, hogy Vilmos bácsi most ebédnél ül, fölszaladt a kérvénnyel az emeletre.

- Te vagy? - Mi baj? - A kérvény? Ejnye beh jó, hogy észrevetted.

Leoldta nyakáról az asztalkendőt és föl akart kelni, hogy aláírja a kérvényt. De ekkor eszébe jutott, hogy hiszen neje még nem is ösmeri az új irodavezetőt!

- Nini! - állt meg széke mellett. Hiszen ti még nem is ösmeritek egymást? - Öcsém, - doktor Kolovráth Emma, az új irodavezér. Nénéd, az én feleségem.

Hirtelen átment a mellékszobába, a hol tinta és penna volt; a két bemutatott rokon pedig ott állt szemben egymással; azaz állani csak Emma állott lesütött fejjel, zavarodottan, kipirult arczzal.

Vikta unatkozást kifejező arczzal ült az asztalfőn, egyik kezével kenyérgolyócskákat gömbölygetve s szemét közönyösen szögezve az előtte üdvözléskép meghajló fiatal emberre.

A bemutatás után figyelmesebben kezdte szemlélni, s mikor látta, hogy mennyire zavarba jött, elpirult, alig észrevehető mosoly kezdett ajkai körül játszani.

Vilmos bácsi visszatért az aláírt kérvénnyel. Emma zavartan, föl nem tekintve távozott.

- Rokonod? - kérdezte Vikta közönyösen, a kenyérgolyócskákkel játszadozva.

- Hogyne? A Kolovráthok mind rokonok. A Kolovráth név nem olyan közönséges, mint a Kis, Nagy. - A Kolovráthok mind rokonok.

- Csodálom, hogy eddig nem szóltál felőle.

- Minek? - Ez irodai ügy.

- Igaz! - mondta Vikta vállvonitva.

Mintha azt akarta volna mondani:

- Ha téged nem, engem még úgy se érdekelnek a Kolovráthok.

Vilmos bácsi nyugtalanul köhintgetett; izgatottan fészkelődött székében, aztán elgondolkozva evegette, a mit a tányérjára szedett. Végre vagy tiz percz mulva megszólalt:

- Azon gondolkoztam, hogy vajjon együgyűség-e az, vagy mi, mikor a nő tisztességes nevü és állásu férje családjáról olyan felsemvevőleg beszél, mint te?

- Én?!

- Igen, te; az én családomról; a Kolovráthokról, a kik pedig egy cseppel sem kevesebbek az Andóknál, ha mindjárt hat prédikatumot írának is a nevök elé. Neked is Kolovráth keresi a kenyeret, úgy hiszem?

Vikta hidegen nézte végig Vilmos bácsit és nem szólt.

- Vagy azt hiszed, nem érttem meg: mit jelentett az a vállrántás? Mit tartoznak rád a Kolovráthok, úgy-e? Jó helyen vannak az irodában! Mintha bizony ez az egész épület, minden benne levővel, nem szintén Kolovráthé volna! Akarom, hogy ezentul, mikor egyedül étkezünk, még egy terítéket tegyenek az asztalra. Emma Kolovráth-vér; unokaöcscse annak a Kolovráthnak, a kié ez az egész palota és bátyjával fog étkezni.

Viktának megvillant a szeme; egy rövid pillanatig fenyegetőleg nézett férje komor kifejezésű szemei közé, aztán újra fölrántotta a vállát, és érdektelenül folytatta játékát a kenyér-golyócskával.

Másnapra természetesen elfelejtette Vilmos bácsi, a mivel feleségét fenyegette.

Harmadnap egy szűkebb körű összejövetelt rendezett Vikta az egyik Kolovráth-nyaralóban, melyre csak az örök vigkedélyű Bertalan ur, Gemlesserek, meg néhány rokon s ezeken kívül a ház legbizalmasabb barátai: pár fiatal mágnás, néhány «vérbeli» képviselő; a Koppsohn et Co. bankárház hajlottkoru, de még mindig «nagy gavallér» főnöke s néhány más notabilitás volt meghiva.

Vilmos bácsi, hogy a vendégek érkezése előtt széttekinthessen a nyaralóban, még délelőtt kikocsizott s meghagyta Emmának, hogy a napi ellenjegyezni valókat estefelé hozza ki hozzá.

Bertalan ur és Gemlesserek még nem érkeztek meg; hanem a «vérbeliek» meg Koppsohn et Co., az ő hátulról előre fésült hajával, villámló kövü gyürüivel, egészen simára borotvált, örökösen mosolygó arczával, már ott voltak.

Csoportosan körbefogva kísérettek a ház urnőjét, a ki krémszin csipke ruhájának uszályát egyik kezében tartva, csevegve, enyelegve, olykor hangosan föl-fölkaczagva sétált velök.

Egyszerre egy fordulónál egy lecsüngő galylyat vett észre, mely ha még egy lépést tesz, arczába csapódik. Félrekapta a fejét, hogy kikerülje, de e mozdulattal elvesztette az egyensúlyt s megtántorodott.

A simára borotvált arczu Koppsohn et Co. volt a szerencsés, a ki föltartotta.

Vikta, egyik karjával a «nagy gavallér» vállára támaszkodva s bársonyos nyakát hátraszegve, kaczagott. De ugyanabban a pillanatban - az alig néhány lépésnyire eső nyaraló egyik nyitva levő ablakában - egy fiatal férfiarczra tapadtak szemei, a ki fél testtel kihajolva, bámuló szemekkel nézte a jelenetet, s mikor észrevette, hogy Vikta ránéz, hirtelen, zavarodottan lesütötte tekintetét; lassan elfordult az ablaktól s irományokat véve át férje kezéből, eltűnt.

Nem tűnt úgy el, hogy Vikta a bokrok nyiladékain át ne látta volna a főuton lesütött fejjel végig haladni a kapu irányában. Látta, mikor a kapuban megállva, visszafordult és lopva körülvizsgálta a kertet.

II. A princzipális rendeletéből.

Egy, vagy két hét telhetett el.

Vilmos bácsinak egy ösmeretes közvetítővel volt naponkint értekezése, miért is az összes ügyek vezetése kizárólag Emmára nehezedett.

A szegény fiu úgy el volt halmozva munkával, hogy lélegzetet is alig birt venni; de jókedvvel teljesített mindent, mert úgy okoskodott, hogy ez bátyja föltétlen bizalmának a jele; hanem nemsokára megtudta, hogy csalódott.

A közvetítővel naponkint tartott tárgyalások eredménye az lett, hogy Vilmos bácsi egy nap tizenkét órakor kijelentette, hogy a ma esti gyorsvonattal el fog utazni Erdélybe. Mint Emma később megtudta, valami nagyobb birtok megvételéről volt szó, mely nagyon előnyösnek ígérkezett. Nagy erdőségek, a hova fűrészmalmokat lehetett állítani, és egy nagy terület, mely abban az alapos gyanuban állott, hogy mesésen gazdag kőszénbányák nyitására alkalmas.

- Ma nem mégysz haza ebédelni, Emma; ma vendégem leszesz. Ebéd alatt majd tudatom veled a teendőket.

Hárman ültek az asztalnál, de azért körülbelől annyi volt, mintha csak ketten ültek volna.

Vilmos bácsi számba sem vette, hogy neje is velük van; úgy beszélgetett, mintha senki egyéb nem volna jelen, mint csak ő és irodavezére, a kinek magyaráz és utasításokat ad.

Vikta maga sem igyekezett közbeszólás, vagy megjegyzések által észrevétni, hogy ő is az asztalnál ül.

Közönyös arcczal hajolt tányérja fölé, hogy közelebből lássa az ételt, melyből nem evett, csak csipegetett; vagy szótlanul hátradőlt székében és unottan játszott a kenyérgolyócskákkal, csak nagyon ritkán vetve föl tekintetét, hol férjére, hol az irodavezérré, hogy a beszélgetés egy-egy jelentősebb fordulataánál lássa arczukon a beszéd hatását.

- El kell utaznom, a mint mondtam. Lehet, hogy egy, vagy talán két hétig is oda maradok. Nagyon fontos dolog, a mibe fogtam; nem lehet csak úgy könnyen élet rántani. Százezrekről van a szó, fiu! érted: száz-eze-rek-ről!

- Igen, Vilmos bácsi.

- Sikerülni kell neki, sikerülni is fog! Pompásan fog sikerülni! És ha sikerül, fiu, akkor a te szerencséd is meg van alapítva örökre. Egy hatalmas vállalatnak a tisztartója, teljhatalmu dirigens felügyelője! Mit szólasz hozzá, hé?

Emma mosolyogva nézte bátyja arczát.

- De hisz' én nem tudok a gazdálkodáshoz. Én a jogi pályára képeztem magamat.

- Ejh, mit tesz az?! Egy ügyes jurista mennydörgösmennykő is tud lenni, ha akar. Nézz engem! Mi minden vagyok én! Azt hiszed, nem tudnék hajóskapitány is lenni - ha akarnék? Egyébiránt nem is gazdálkodásról van itt a szó, hanem nagy vállalkozásról; részvényekre alapított gyákról, az első magyar gyáripár-részvénytársaság megteremtéséről, mely nekem - érted - «nekem» fogja köszönni létrejövetelét. Majd megmutatom én ezeknek az ostoba, tökfilkó pénzembereknek, hogy mit tesz az erély, a számítani tudás! Hogy mit tud egy magyar nemes - a ki pedig nem járta az ő kereskedelmi iskoláikat - ha hozzá fog! De a kormány is meg fogja ám tőlem kapni a maga porcióját! Meg!

- Carrey...

- Tanuld meg, fiu, hogy ha egy igazi gyakorlati ember beszél előtted, akkor ne bocsátkozzál vele vitatkozásba. Mit tudsz te a te Carreyddel egyetemben? Semmit! Éppen azért vettelek az oldalam mellé, hogy faragjak belőled valamit - ha ugyan lehet belőled valamit faragni.

Székében hátravetve magát s végtelen magasságából lefelé nézve, nagy kegygyel mondta ezeket a szavakat.

Emma nem bírta volna kiállani az összehunyorított szemek éles pillantását, a nélkül, hogy hangosan föl ne kaczagjon; lehajtotta hát fejét tányérja fölé s ajkait harapdálva, csak gyöngén mosolygott.

Ha még csak tegnap látta volna először Vilmos bácsit: az az intelligens, komoly fej; pillantásának erélye; hangjának érczes, minden ellenvetést előre is megtiltó csengése elnémitotta, megfélemlítette volna, s ha el nem hitette volna is vele egészen, a mit Vilmos bácsi ígért, legálább is azt mondta volna, magában: Ki tudja?!

De hát az volt a baj, hogy már több, mint másfél hónapja élt mellette.

Vilmos bácsi összevont szemöldökkel vette tudomásul Emma ajkharapdáló mosolygását. De nem szólt azonnal, nem tett semmiféle megjegyzést. Hozzáfogott újból az evéshez s csak vagy három percz mulva kezdett ismét a beszédhez.

Arczkifejezése kevély, hangja száraz, rendelkező volt.

- Távollétem alatt lásd el az ügyeket. Megkértem az ipamat, hogy nézzen el néha az irodába. Ha valamelyik ügyről fölvilágosítást kér, szolgálj neki. Ha új dolgok jönnek, fölveszed a tényvázlatot s naponkint bemutatod a feleségemnek. Leszel szives az irodai órák után föl-fáradni az emeletre s nőmet kimerítőleg értesíteni az aznap történetekről.

Vikta lassan gömbölygette a kenyérgolyókat az asztalon; fehér ujjai egy pillanatra megszűntek mozogni az utóbbi szavak után; szép, selymesszőke haját hátrarázta arcából; lassan hátra-dőlt székében s fehér burnuszába takarózva, némán, figyelve nézte az Emma arcát.

Emma egy billentéssel majdnem egész az asztalig hajtotta fejét.

Tehát ennyiből állott bátyjának egész benne vetett bizodalma! Egy vigkedélyü öreg semmi s egy asszony ellenörködése alá helyezni tartja szükségesnek!

Alsó ajkát kegyetlenül megharapva, elpirult; olyan lett, mint a pipacs. De csak néhány pillanatra! Három-négy másodperc mulva már eltakarodott arcából a vér; fejét fölemelte és nyugodtan, büszkén főnöke szemei közé nézve, azt mondta:

- Jól van, bátyám!

Vikta lassan, közönyös, mitsemmondással a kenyér-golyócskákra csusztatta le tekintetét, aztán rögtön fölállva, jelt adott a fölkelésre.

Vilmos bácsi nem sokáig szokott készülődni, ha utra ment. Az ebéd majdnem egész a vonat indulásáig tartott; a kocsi ott állott a kapu boltozata alatt; a meleg felöltő s a könnyü kézitáska föl volt téve rá. Maga Vilmos bácsi egy pillanatra eltűnt, hogy szivartáskáját nyakába akasztva, angol utazósipkáját fejébe nyomja, aztán visszatért, hogy nejét futólag megcsókolja, Emmának pedig odanyujtsa két keztyüs ujját.

- Szervusz!

Emma egyedül és szemben állott princípálisa feleségével, a ki fehér burnuszába takarózva, szó nélkül nézett rá.

A fiatal ember összerezsent, a mint fölpillantott; gyorsan meghajtotta magát.

- Bocsánat nagyságos asszonyom! - s távozni akart.

- Miért nem szólít nevemen? - Kérdezte Vikta, odavetve. - Bátyja szerint rokonok vagyunk.

Emma nem tudta, hogy mit mondjon.

Az iskola falai között és irodákban nőtt föl. Mint szegény fiu, minden idejét a tanulmányokra fordította az iskolában és a kezére bízott munkára az irodákban. Se ideje, se alkalma nem volt társaságokban megjelenni; nőkkel csak akkor és annyiban érintkezett, a mikor és a mennyiben azok - ügyes-bajos dolgokban - fölkeresték a princzipálisa irodájában. Ezekkel igen könnyen és udvariasan tudott elbeszélgetni - a peres kérdésekről.

Nem lehet mondani, hogy már régebben észre nem vette volna, hogy a nők szépek; hogy egyik-másik olyan vonzó, mintha mágnes volna a szemében. Aztán sokkal csinosabb fiu is volt, semhogy itt-ott szemet ne vetett volna rá egy-egy pajkos barna, vagy lágy tekintetű szőke.

De hát: szegény fiu volt! A tanulástól, a munkától nem maradt ideje arra, hogy elromoljék. Olyan rövid viszonyoktól, melyek nem kerültek sok idejébe, megőrizte az, hogy nem járhatott a cimborákkal dőzsölni; a durva példák látása nem dörzsölhette le róla a szemérmes félénkség, az elpiruló szüziesség zománczát. Aztán meg büszke is volt. Hiszen Kolovráth vérből származott.

Minthogy azonban mégis csak érezte, hogy a nők szépek, és hogy bennök gyönyörködni kellemetes dolog, hát úgy tett, mint a szegényebb sorsu hölgyek tesznek az ékszerekkel: nem szerezhetik meg, nem is tesznek kísérletet megszerezni, de elsétálnak a kirakatok előtt és kedvökre kigyönyörködik magokat a villogó gyémántokban.

Ő is megsétáltatta az ő szerelemvágyó, husz éves szemeit minden kínálkozó alkalommal; gyönyörködött ezekben a mozgó, fényes ékszerekben, a nélkül, hogy megkísérlette volna: szerezni magának.

Ez az ártatlan «elvbeli» torkosság szokta őt a második emeleti szobából a folyosóra csalni, mikor a negyedik emelet ablaka becsapódott. Ez a pápaszemen át való dőzsölés készítette őt, hogy a dévaj Csu haj kerek, fekete szemeire, pajkos, piros ajkaira, gömbölyü, gyöngéd állacs-kájára tapadjon tekintetével.

Neki nem jutott eszébe soha, hogy Csu haj még gyermek; hogy Csu haj piros ajkai még nem értek meg a csókra. Ő a női bájt látta azokon, és a lehető legtágabbra nyitott szemekkel élvezte is azt.

Ha valami tudományos kérdéstről volna szó, vagy az irodában keresték volna föl, hogy tanácsot kérjenek tőle - daczára fiatalságának - majd megnyitná a száját! De mit mondjon ennek a fehér burnuszába takarózó hölgynek, a ki olyan elegáns, olyan méltóságosan nyugodt, olyan nagyon szép, de szoborszerű, és a mellé olyan közel áll mellette és folyton rá néz, - mit mondjon, mikor azt kérdi tőle:

- Miért nem szólít nevemen?

Még egyszer némán meghajtotta magát s újabb mozdulatot tett, hogy távozzék.

- Kérem! szólal meg újra a «nagyon szép szobor», kezével könnyedén egy karosszékre intve, maga pedig egy - jómessze eső - másikra ülve. Nekünk - azt hiszem - némi közleni valónk is volna egymással azok után, a miket bátyja az asztal fölött mondott.

Emma kezdte érezni, hogy zavara mulik.

- Még ma nem. - Még ma nincs miről jelentést tennem.

Vikta gyöngén megbillentette a vállát.

- Csak nem veszi olyan szószerint bátyja szavait?

- Erre utasított.

- No igen. Részint azért, mert én gyakran kérdezősködni szoktam az irodai ügyek felől. Néha érdekelnek. (Közönyös hangja meghazudtolta!) Részint pedig egy kissé meg akarta önt fenyegetni, a miért mosolyogni mert reménységei fölött. - Érzékeny, könnyen sérthető ember! - Hiszen önnek jobban kell ismerni; önnek bátyja!

- Csak pár hóval ezelőtt ismerkedtünk meg.

- Mindegy az. Ösmeri saját családja természetét?

- Bocsánat; - nem minden Kolovráth egyforma.

- Legyen! - De reményem, nem neheztel bátyjára az asztal fölött mondottakért?

- A legtávolabbról sem, nagyságos asszonyom.

Vikta pillantás nélkül nézett a fiatal emberre, míg ez a «nagyságos asszonyom»-at mondta, aztán könnyedén megbillentette a vállát, mintha azt akarta volna mondani:

- Jó! Állapodjunk meg a «nagyságos asszonyom»-ban.

- Ön nem fog nekem napi jelentéseket tenni; folytatta fenhangon. Mit tud az ügyvédi ügyekhez egy asszony? Aztán engem agyon is untatna vele. Ha apám legközelebb meg találná önt látogatni az irodában - a mi ugyan nem valószínű, mert nagyon sok elfoglaltatása van - lesz szives őt azonnal hozzám küldeni?

Emma hálás pillantást vetett a beszélőre s engedelmessége jeléül némán fejet hajtott.

Vikta észre sem látszott venni a hálás pillantást; még jobban beburkolózva burnuszába, közönyös hangon folytatta:

- Azonban, ha a napi jelentések elmaradnak, ez nem azt teszi, hogy ön is végkép elmaradjon. - Ha néha ideje meg fogja engedni, hogy engem meglátogasson, örülni fogok neki s meg is hallgatom, ha valami mondani valója lenne az irodai ügyek felől. Ez nem udvarias parancs; csak megemlítés. - Látogasson meg, ha esetleg más, kellemetesebb foglalkozása nem akad.

Fölállt; egész szorosan összefogta magán a fehér burnuszt, úgy, hogy telt kebele és gyönyörű dereka lineái egészen tisztán voltak kivehetők.

- Tudom, hogy nyugtalanodik az iroda miatt. Nem tartóztatom tovább.

Lassu méltósággal hajtotta meg fejét; megfordult s kiegyenesedett termettel, büszkén fennhordott fejjel az egymásból nyíló szobasoron át a saját lakosztálya felé lépegetett.

Emma hálával gondolt a gyöngédségre, melylyel férje hibáját jóvá akarta tenni, de - ő is Kolovráth volt.

A princípális meghagyta! Pillanatnyi fölhevülésből, vagy bizalmatlanságból - az egyre megy! Meghagyta, tehát meg kell lenni!

Másnap mindjárt megkezdte.

Az irodai órák után jókora csomag tényvázlattal a hóna alatt jelent meg az emeleten.

Vikta éppen zongorája előtt ült; az elmaradhatatlan fehér burnusz mellette, egy karatlan széken; a nyak s a vállak bársonya födetlenül.

Megfordult székén s mosolyogva pillantott a belépőre.

- Tudtam!

Utána nyult a burnusznak, vállára borította; némán a székre mutatott, megkínálva Emmát az ülésével s maga tovább játszott.

Gyönyörűen játszott; nagy virtuózitással, hanem kissé szeszélyesen s ügyességében elbizakodva.

Egyszerre egész váratlanul, egy nagy futamnak a közepén abban hagyta a játékot s gyorsan Emma felé fordulva:

- Szokott játszani? - kérdezte.

A fiatal ember egész odaadással figyelt a szépen előadott operarészletre és meg volt lepette a rögtöni félbenhagyás által, és megzavarta a váratlan kérdés.

- Igen - néha - ha időm engedi.

- Annál jobb! Én szenvedélyesen szeretem a zenét.

Az irománycsomagra nézett, melyet Emma kezében tartott. Kedvetlenül és unatkozva kelt föl a zongora elől, hogy egy mély karosszékbe üljön s magával szemben - úgy, hogy csak egy kicsi mozaik asztalka választotta el őket, - helyet mutatott Emmának, aztán folyton rá nézve, komolyan kezdte hallgatni előadását.

A fiatal irodafőnök eleintén nyugodtan kezdte fölszámolni a fel- és alpereseket, a kérvényező bankházakat, vállalkozókat; de végre is az a figyelme rajta pihenő szempár kezdte kihozni a sodrából. Eleintén a számokat tévesztette el; majd a neveket nem találta; végre két ügydarabot is elfordított egyszerre s előadása merőben érthetetlen lett.

Ekkor Vikta - a mint fehér könyökét az asztalka szélére támasztva, ujjával fejdíszén babrált - karját egyszerre lebecsátotta s az asztalon át rátette kezét az Emmáéra.

- Tudja mit, Emma? - szólt gyöngén mosolyogva. Jobb lesz, ha ön a zongorához ül. Én igazán nagyon unatkozom, ön pedig már egészen kimerült. A zene mindkettőnket föl fog eleveníteni.

És úgy történt.

Emma nem volt valami kitűnő a zongorajátékban; leginkább csak hallás után játszott, de - különösen a magyarokat - olyan érzéssel és pompásan adta elő, hogy nemcsak Viktát birta többszöri elismerő fejbólintásra, mosolygásra, vagy egy-egy olyan mozdulatra, mely belső gyönyörről tanuskodott, hanem magát is egészen fölevenítette.

Kitűnően telt el az est.

Mikor Emma észrevette magát... Nem, nem vette észre magát. Azt se tudta, hány óra - nem is törődött vele - mikor fölkelt, hogy távozzék; mindössze annyi volt bizonyos, hogy a zongorateremben gyertyák égtek, a lépcső ki volt volt világítva.

Valószínűleg rég elmúlt már az az idő, a mikor Csuahajék rendesen el szoktak ajtaja előtt kopogni.

Nem törődött velök; eszébe se jutottak. Mindig csak az forgott az eszében, hogy milyen csodálatosan elegáns urasszony ez az ő rokona. Az első látásra azt véli az ember, hogy száraz, döllyfős, unalmas, holott mennyi gyöngédség, nemesség, báj van benne!

Pedig ez még csak az első este volt.

Harmad, vagy negyednap valami szokatlan dolog adta elő magát. Egy belga cég, melynek ügyeit itt, Magyarországon Vilmos bácsi vezette, százötvenezer forintot küldött be bizonyos nagy vállalat bánompénze gyanánt.

Emma, tekintve az összeg nagyságát, át sem merte venni az utalványt tartalmazó levelet, hanem fölment vele bátyja nejéhez.

Vikta mosolyogva hallgatta meg értesítését; fogta az elősmervényt, aláírta, aztán az aláírt elősmervénnyel együtt, férje tüzmentes szekrényének kulcsát is átnyújtotta Emmának.

- Fogja, édes Emma, vegye át az értéket a kijelölt bankháztól, helyezze el bátyja szekrényébe. Ne feledje, hogy délután várom. Megígérte, hogy megtanít arra a magyarra!

A fiatal irodatiszt megzavarodva ment le a lépcsőn.

Ez a határtalan bizalom s e bizalomnak ez az elegáns, gyöngéd nyilvánítása!

Nem állhatta meg, hogy utközben, a mint hosszan, hálás tisztelettel szemlélgette bátyja nejének aláírását, gyorsan hozzá érintve ajkát, meg ne csókolja.

Sietett is mindent sürgősen rendbehozni a letett százötvenezer forintos ügyben, hogy még délelőtt visszaszolgáltathassa a tüzmentes szekrény kulcsát.

- Ezt ugyan sietve intézte el! Valószínűleg nem is ebédelt miatta? Pedig, a mint tudom: egy óra körül szokott ebédelni. No, én hálából még vagy két órai éhezésre fogom kárhozthatni. Mert velem fog ebédelni. Nos, csak nem akar kifogásokat fölhozni «nénje» akarata ellen?!

Minő kedves, gunyos és mégis szelid mosoly játszott körül piros ajkait, mialatt a nyomatékkal hangoztatott «nénje» szót kimondta.

Emma nevetett. Már volt bátorsága nevetni ez előtt az asszony előtt, ki csak látszik olyan merevnek, valósággal pedig olyan szelid, nemes és szeretetreméltó.

- Nos? Nem bátyja mondta-e először, hogy «néned»? s könnyedén megbillentette a vállát, mintha azt akarta volna mondani:

- Mi van benne? Én valósággal nénje vagyok!

Különben ez a szó még sok kellemetes enyelgésnek szolgált okul az ezután következett napokon, mikor négykézre írott zenedarabok játszása közben tárgyalás alá került a kérdés: Hogy mondja ezentul Emma Viktának: «néni?» «nénikém?», «nagynéném?»

- Tudja mit? Nevezzen ezután «kis néni»-nek; ez legjobb lesz. Mert csak reményelem, hogy nem fog nagyságolni, ha már úgy akarta a végzet, hogy rokonok legyünk.

S a nélkül, hogy valami feleletre várna, végig futtatta ujjait a billentyükön, aztán a legmélyebb hangokon nagyot ütve, fölkapta fejét és kérdőleg, komolyan, pillantás nélkül nézett Emma szemei közzé.

Az ajtó fölnyílt; a szolga jelentette, hogy Koppsohn ur várakozik az előszobában.

- Küldje el. - A fejem fáj. - Nem fogadok el senkit.

- De hátha... akarta mondani Emma, s félig fölállott, hogy kitérjen a hatalmas pénzarisztokrata elől.

Bársony tapintásu, meleg kezet érzett a kezére nyomódni.

- Hagyja csak, édes barátom.

- De ilyen röviden elküldeni...

Vikta kedvetlenül tolta előbbre alsó ajkát.

- Óh elég tolakodó, hogy meg ne nehezteljen érte. - Ma nem akarom elrontani a napomat.

Aztán, mintha hirtelen ötlete támadt volna, gondolkozva kezdte nézni Emma arcát. Ránézett, de azért látszott a tekintetéből, hogy nem igen látja.

- No látja! - szólt később. - Én most mégis hibát követtem el, hogy ezt a sima arcú urat elküldtem. El kellett volna fogadnom. - Bemutathattam volna önt. Hiszem, hogy leginkább azért vállalkozott bátyja irodájának vezetésére, - mert ösmeretségeket remélt csinálni?

- Hiszen én ösmerem is Koppsohn urat! - válaszolt Emma, tekintetét elfordítva, a figyelve ránéző nőtől.

- Na igen; tudom: az irodából. - Én úgy szerettem volna bemutatni, mint Kolovráthot; mint bátyja öcscsét - Hibát követtem el!

Kevésben mult, hogy meg nem fogta Emma azt a még mindig kezén nyugvó bársony tapintású kacsót és ajkaihoz nem nyomta. Valami úgy ösztönözte, úgy vágyott erre, de - nem merte.

Van-e ennél a nőnél magasztosabb, gyöngédebb, kiméletesebb a földön?

Emma kiérezte a hangjából, látta a tekintetéből, hogy ez a nő tudja, vagy legalább - ösmerve férjét - bizonyos benne, hogy Vilmos bácsi rábeszélésének egyik legfőbb argumentuma az volt: segíteni foglak, hogy ösmeretséget köss a magasabb társadalom embereivel! És mégis egyetlen szóval sem kárhoztatta a «bátyát» «öcsce» előtt.

Finom tapintata éreztette vele, hogy ez kétszeresen fájna a fiatal embernek. Először szégyenlené magát a bátyjáért; mert hiszen ő is Kolovráth! Másodszor kénytelen volna elpirulni a meghiusult remény miatt; mert az ember mindig elpirul, ha látja, hogy mások is tudják, hogy valamire számított, aztán csalódott.

Óh még sok, sok alkalma volt ezután is mindinkább meggyőződni, hogy az ő «kis nénye» a legfinomabb, legtökéletesebb, legkedvesebb, legbámulatraméltóbb nők egyike!

Nem mintha benne is nem lett volna némi szeszély; némi megmagyarázhatatlan valami!

Volt.

Először is az a bágyadt lázasság, mely modorában legtöbbször a főjellemtvonás volt. Mintha előbb valamiben végtelenül kifáradt volna és most halálosan unná magát. - Emma eleintén, ha ilyen hangulatban találta, félt hozzá közeledni; de később tapasztalta, hogy ez az állapot nem kimerültség vagy valami búskomorság eredménye.

Engedte magát mulattatni; sőt még talán inkább mulattatható volt, mint máskor. Csakhogy egy kissé követelőbb volt: parancsolni szeretett és tekintetéből kellett kitalálni, hogy mi van kedvére.

Másodszor azt is tapasztalta Emma, hogy néha - különösen, ha zenét hall - olyan játszi kedve kerekedik, mintha nem huszonnégy, hanem tizennégy éves volna. Ilyenkor pajzán, csipkelődő, kaczagásra kész asszony volt. Énekelt (még pedig nagyon szépen!); verte a zongorát; orczái kipirultak, szemei ragyogva tapadtak Emma arczára, burnuszát ledobta válláról... hanem néhány pillanat múlva ismét fölvette; szorosán összefogta magán; komor lett; kerülte a tekintetét; fejfájásról panaszkodott s rövid szavakban megkérte Emmát, hogy távozzék.

Mert nem szokta akaratát kerülő uton, példálózva adni tudtára az illetőnek; hanem hozzáfordult és egyenesen beszélt.

- Megfájdult a fejem. - Kérem, Emma, hagyjon magamra.

S a fiatal embert ez nemhogy megsértette volna, sőt inkább közelebb hozta a «kis nénihez».

Ez a nyílt, udvariaskodás nélküli modor azt érezte vele, hogy csakugyan a családhoz tartozik; hogy az a komoly arcú nő, a ki olyan szoroson betakargatja magát burnuszába, neki csakugyan nénije, a ki határtalanul jó; a kinek ő őszinte bizalommal, engedelmeskedéssel s a fiatalabb fiutestvérek hizelkedő dédelgetésével tartozik. Dédelgette is; mindent elkövetett, hogy mulattatására legyen, különösen, ha abban a bágyadt, unatkozó lelkiállapotban találta.

Odament a zongorához, fölnyitotta s kérdve nézett a kanapé egyik szegletében fél fekvő helyzetben ülő Viktára:

Vagy leült vele szemben valamelyik alacsony, karatlan székre s előre hajolva, elkezdett neki beszélni: furcsa történeteket, ártatlan adomákat. Mikor azokból kifogyott, elővette a saját élményeit s lehető mulatságos módon adta elő, hogy megnevetesse.

Czélját legtöbbször elérte, különösen, ha azokról a hölgyekről beszélt, a kikbe «elvileg» beleszeretett.

Persze azt nem mondta meg eleintén, hogy beléjük szeretett, hanem ékesszólása, szemeinek elevensége elárulta.

A »kis néni« érdeklődni kezdett; kutatott: hogy hívják? leány, vagy már asszony? melyik városrészben lakik?

Kisült, hogy Emma nem tud egyebet felőle, csak hogy nagyon kecses; bizalmasan tud nézni; francia nyelven is beszél, mert hallotta egyszor, mikor közel utána ment a - korzón.

Vikta erre fölkaczagott.

Hisz ez szerelem - elméletben!

Egy-egy ilyen elvbéli kedves egész délutánra fölvidította; mindig körülötte tartotta a társalgást, nevetett és ingerkedett; aztán - Emma is nevetett.

Mikor Vilmos bácsi - jó két hét múlva - ragyogó arcczal, peczkes nyakhordással s még inkább torokból beszélve, mint azelőtt, hazatért Erdélyből, mindent a legnagyobb rendben talált házánál; Emmát is ott találta a zongora előtt, Viktával, négy kézre játszva.

- Derék! Nagyon derék, fiu, hogy még itt talállak.

Röviden elmondott magának mindent, a mi az irodára vonatkozik. Szórakozottan bólintott itt is, ott is egyet a fejével.

- Jól van! - Szeretem!

Aztán, mikor Emma távozni akart - hiszen már esti tíz óra után volt az idő! - odakiáltott neki zsölyéjéből:

- Ne készülődjél, fiu! - Velem vacsorálsz.

Nem megelégedésének, vagy elismerésének akart ezáltal kifejezést adni! - hiszen az természetes, hogy irodavezére, a kit busásan fizet, teljesíti kötelességét! - hanem a hideg, nyugodt, kevés szavu Viktán kívül még más valakit is akart megfogni hallgatóságnak arra a pöffeszkedő, hetvenkedő, pattogó elbeszélésre, melylyel elő fogja adni, hogy miként akarták lefőzni ebben az erdélyi birtokvásárlási ügyben. Hanem ő egyet hunyorított a szemével; kiegyenesedett és megköszörülte a torkát:

- Ni, barátom! Hát olyan együgyünek nézek én ki, hogy baleknek akar fogni?

Ha láttátok volna: egyszerre mint meglapultak, hehehe! - Szaladtak utánam; bocsánatot kértek. Akkor én kezdtem számítani, s minthogy tudtam, hogy egyedül én lehetek a vevő, lesrófoltam a dolgot, hogy csak úgy sápadtak belé. No ja! Tudtam, hogy minden áron kénytelenek bele-

egyezni, mint a hogy bele is egyeztek - hehehe! A modor, barátom, meg a belátás! - Hm! csak ilyenkor érzem, hogy milyen nagy diplomata veszett el bennem s hogy mennyire tudok uralkodni minden mozdulatomon s arczom minden vonása felett.

*

Ilyen volt Vilmos bácsi; annálfogva Emma nem ok nélkül csóválta meg a fejét, mikor az aranyos szélű meghívóval a kezében - a fölött tanakodva, hogy mi módon juthatott ő e megtiszteltetéshez - azt a kérdést tette föl magának, hogy:

- Vilmos bácsi?

III. Villamos est.

Az est gyönyörű volt.

Egyike azoknak a nem késő őszi estéknek, a melyeknek köde «még» - tikkasztó melege «már» nincs.

Az égen nagyszemű csillagok ragyogtak; a földön kevés harmat; a levegőben a frissen kaszált fű kesernyés szaga összevegyült az érő gyümölcsök illatával.

Emma, a mint leszállott a lóvonaturól, keskeny hegyi ösvényen haladt végig a nem messze eső Gemlesser nyaralóhoz.

Már az ut közepe táján megpillantotta a a dóri oszlopokon nyugvó homlokzatot; a magas ablakokat, melyek ragyogtak a villamfénytől, melylyel az egész nyaraló világitva volt.

Az épülettől jobbra, az orgona- és thuja-bokrok között, állottak és vártak a vendégek fogatai: fénylő kupék, nyitott faetonok, öblös landauerek; szunyókáló, meg füleiket hegyező paripák. Itt-ott, tarka csoportokra oszolva, mindenféle livrés inasok, kocsisok: hosszú szárnyu frakk; sárga zsinóros huszárdolmány; egészen simára borotvált német pofa, nyalkán kipödrött fekete bajusz.

A homlokzat alatt, a tágas lépcsőházban fehér nyakkendős, fehér keztyüs és fekete frakkos szolgák mozogtak.

Emma, még jó távol a kert öntöttvas rácsától, egy mogyoró-bokor árnyában habozva, kételkedve állapodott meg.

Nem jobb lenne innen visszafordulni? Hogy fog az inasok előtt megjelenni így egyszerűen gyalogszerrel? Még talán be se akarják majd bocsátani? Aztán: hátha csak merő tévedésből jutott hozzá a meghívó? Mit fog mondani Vilmos bácsi, ha megpillantja a termekben? Nem fogja-e húsos szemölteit összeránczolni haragos szemei fölött és sárgára sápadni, miközben susogva kérdezi:

- Fiu! Ki hitt meg? Hogy kerültél ide?

S a háziur, meg a háziasszony? Mit fognak azok mondani, ha egy idegen embert látnak maguk előtt, a kivel még sehol sem találkoztak?

Egy pár nyugodt, de nyájas pillantásu szemet látott maga előtt. Ezek a szemek kérdőleg néztek rá. Sem nem biztatnak, sem nem tiltakoznak. Csak mintha azt mondanák:

- Én is itt vagyok. Mire határozod el magadat?

Emma fölkapta a fejét; belépett a nyitva álló kapun; fölsietett a lépcsőzeten s oda nyujtva az egyik szolgának a karjára vetett őszi felöltőt, míg a másik kezében - mintha véletlenül történnék - megcsillogtatta az aranyos szélű meghívót, s fölsietett az emeletbe.

A virágokkal ékesített folyosókon s az egymásba nyiló termekben sokan mozogtak már föl s alá. Az egyik ajtó közelében Vilmos bácsit pillantotta meg, a ki egy furcsa urnak (fölfelé fésült szálkás, ritka, impertinens-szöke haj; fölfelé fésült kenderszerű pofaszakáll; fölfelé fésült szintelen bajusz; pisze orr; mindig fütyölésre álló ajkak; örökké rángatózó lábak, derék és karok, mintha vitustánczban volna) úgy elébe plántálta magát, hogy az semmiféleképen sem szabadulhatott tőle, pedig ugyancsak fütyörészett, míg ez valamit magyarázott neki magáról.

Emma agyában egy pillanatra megfordult a gondolat, hogy az ellenkező oldalon fog belépni a terembe; de aztán megint csak fölkapta a fejét s neki indult annak az ajtónak, hol bátyja állott.

A vitustánczos ur, használva a jó alkalmat, míg Vilmos bácsi hátrapillantott, füttyörészve, rángatózó derékkel úgy elszaladt, mintha attól félt volna, hogy hátulról meg akarja valaki fogni a kabátját.

Vilmos bácsi egy pillanatig meredten, meglepetve bámult öcscsére, a ki bátran fölemelt fejével ment egyenesen neki. De a pillanat multával ő is fölemelte fejét s pártfogó-helyeslő arcz-kifejezéssel tett pár lépést elébe.

- Itt vagy? Eljöttél? Jól tetted; nagyon jól tetted! Az embernek nem szabad a sutra bujni ebben a világban, ha valamire vinni akarja. Nézz meg engem! Ha én a sutra bujtam volna! De talán még nem is ösmered a sógoromat, a háziurat? Éppen amott jön; megállj, mindjárt bemutatlak.

Igen! ott jött. Az ajtó felé tartott, hátul összetett kezekkel. Kövér-forma kis emberke volt, széles homlokkal, kacsafark formán előre kunkorított hunczutkákkal, melyek feketék voltak, mint a szén; az állon kiborotvált s csak két oldalt meghagyott pofaszakállal; az is fekete volt, mint a szén; erős, húsos orr; húsos, kiülő ajkak, melyek mindig és mindent fitymálni látszanak; kegyetlen tekintetű szürke szemek s az inggallérba belevágódó dölyfös toka.

Bizony korosacska ur lehetett már; hanem azért azt tartják felőle, hogy nem veti meg a szép nemet. Most is olyan elegáns domboru hasára feszülő fehér mellényében, az azon keresztül fityegő nehéz óralánczával, melyről középtáján drága csecsebohóságok csillannak a szembe, és nagy gonddal fésült fekete hajával, fekete pofaszakállával, melynek a színe gyanus, nagyon gyanus!

- Hrm! - köhintett egyet Vilmos bácsi, míg balkezével - úgy visszájára - egyet legyintett öcsce felé: Az öcsém, Kolovráth Emma.

A méltóságos ur, a ki különben eltűrte azt is, hogy egyszer-másszor «kegyelmes uram»-nak szólították, végig nézett Emmán, egyszer lefelé, másodszor fölfelé, aztán ő is köhintett egyet:

- Hrm!

A bemutatás megtörtént. A hatalmas tanácsos ur, hátul összefogott kézzel tovább feszelt, ott hagyva mind a bemutatót, mind a bemutatottat.

Vilmos bácsi azonban nem az az ember volt, a ki ilyen könnyedén le engedte volna magát rázatni valakinek a nyakáról. Utána sietett sógorának, a kiről gyakran ajkbiggyesztve mondta az irodában:

- Gemlesser?! Mi volna nálam nélkül! - De érzi is, hogy kapaszkodik belém.

Utána szaladt ennek az ő belé annyira kapaszkodó Gemlessernek, rábizva Emmára, hogy csináljon, a mit akar.

A fiatal ember megdöbbenve nézett utánuk; aztán körülpillantott a teremben az idegen emberek. Feszelt, affektáló férfiak; kaczer és páváskodó nők, a kiken nem volt egy szemernyi természetesség. Egyetlen egy arcot se látott, mely bizalmat kelthetett volna benne, vagy mely már előbből ismeretes lett volna előtte.

Végre két hölgyet pillantott meg egy távolabb eső tereméből közeledni.

Egymás mellett jöttek, egyenlő lassu, méltóságos lépéssel; mind a kettő magasra emelve hordta a fejét; mind a kettő szép s nagyon hasonlít egymáshoz; csak hogy az egyik kissé kövérebb, teltebb, valamivel idősebb s szemében nincs az a figyelő, még el nem határozott, tartózkodó kifejezés, mely a másikat lányosabbá teszi.

Szabadon, mindenkit jól megnézve tekintget széjjel; erre is, arra is könnyed üdvözléseket küld legyezőjének alig észrevehető meglibbentése által. Nagyon elegáns, egyenesen a magas légkör számára született uriaszony.

Ugy beszél róla, hogy virtuóz a hódításban, a férfiak elbájolásában; hogy ennek előtte egy magas, nagyon magas állású egyént évek hosszú során át tartott lánczaiban s hogy férje is ennek köszönheti állását s azt, hogy bár gyors és kérkedve fitogtatott vagyonosodása sokaknak szemet szurt, nem szólal föl ellene senki és nem tesznek semmit, a mi neki kellemetlenséget okozna.

Emma az első pillantásra fölismerte a két nőt. Az a fiatalabbik, jobbról az ő «kis nénje»; a másik nem lehet más, mint felsőhódászi Andó Katinka, Gemlesser Nándor ur ő méltóságának a neje s Viktának a nénje.

Messziről fölismerte őket, de a tapasztaltak után nem mert feléjük közeledni.

Azon gondolkozott, hogy nem lenne-e jobb szép csendesen leballagni a lépcsőházba; átvenni a szolgától őszi felöltőjét; füttyörészve hazasétálni a holdvilágos éj alatt s holnap kijelenteni Vilmos bácsinak az irodában, hogy keressen magának más irodavezért, mert ő a felmondási időn túl egy napig sem maradhat.

Rábólintott fejével a gondolatra s talán már meg is mozdult, hogy kiviteléhez fogjon, mikor gyöngéd legyezőérintést érzett a vállán.

- Tekintsen hát föl, hogy bemutatthassam. Kolovráth Emánuel, férjem rokona. Katinka nővérem.

Emma mélyen meghajtotta magát a méltóságos asszony előtt, a ki éppen úgy, mint férje, először fölülről lefelé, aztán alulról fölfelé végigvizsgálta a fiatal embert.

Csakhogy a két végigtekintés között ég és föld volt a különbség; mert míg Gemlesser ur hideg, szürke szemei a vizsgálóbíró vallató, bűnjel után nyomozó pillantásával siklottak rajta végig, addig a méltóságos asszony fényes tekintete úgy rezgett rajta, mint a műkedvelő az elébe állított képen, melyről azt mondták neki, hogy Ticzián festménye, és valóban csinosnak is találja, hanem még nem tudja egész határozottan, hogy nem egyszere utánzat-e?

Ugy hiszem, hogy még a szemét is összehunyoritotta egy kissé, mikor az előtte meghajló ifjút még egyszer végignézte.

- Nagyon szép tőle, hogy nem tette félre meghívómat. Vikta figyelmeztetett rá. De, mivel csak későn küldhettem el, attól tartottam, hogy nem kapja meg idejében s nem lesz alkalmam megösmerni.

- Azaz... Bátyja ohajtása, hogy megforduljon a jobb társaságokban! - igazította ki Vikta nénje szavait.

- No igen, igen! - kétségkívül a bátyja akarata. De hát meg kell vallanod, hogy kissé szórakozott az öregebb Kolovráth ur, s ha te nem említed... Nem tesz semmit! A hiba helyre van ütve s én igen örülök, hogy megösmérhettem. Van a jelenlevő férfiak között valaki, a kit közelebből ösmér? - Nincs? - Nem tesz semmit! Éppen amott látom apát; neki az egész világ ösmérőse. Füződjék csak a karjába édes Kolovráth, ő egy óra alatt egész Magyarországgal megösmerteti.

S legyezőjének egy alig észrevehető libbenésével magához intette az éppen arra közeledő felső-hódászi Andó Bertalan urat.

- Nézd, apa, be akarom neked mutatni Kolovráth Emánuel urat, a ki - gondolom - éppen most kért és kapott tőlem egy túrtánczot. Pártfogoltam a jelenlevők közül alig ismer valakit. Nem lennél szives őt barátaid egynémelyikének bemutatni?

Az öreg, deli-szép, magas termetű uri ember, gyöngéden piros, egészséges arczával, hófehér haju kerek fejével, hosszú ősz szakállával, nyájas tekintetű savószínű szemével, olyan kifogástalanul öltözve, mint akármelyik jóízű gavallér az elitbálok valamelyikén, - barátságosan fordult Emmához s teketória nélkül nyujtva neki jobbát, szolt:

- Szervusz öcsém! - Ezt a mi csinált világunkat akarod megösmerni? - Jer.

Karon fogta s elvitte magával, hogy megösmertesse vele ezt az ő «csinált világukat.»

Az öreg ur, lapoczkáihoz lágyan odasimuló fekete frakkjával, kivágott fehér mellényével, egyik kezében valamelyik hölgyvendégtől meghódított atlasz-legyezőjével maga is ehhez a «csinált» világhoz látszott tartozni; de, mint Emma nemsokára meggyőződhetett, nem egészen tartozott oda.

Fölvette ennek a világnak az öltözetét, holott hosszú ősz szakállához, szép kerek fejéhez, magas, deli természetéhez szinte kívánta a szem a mentét, forgós kalpagot és drágakövekkel kirakott diszkardot; - megtanulta azokat a nyájas, haszontalan, semmitmondó szavakat, melyek itt forgalomban voltak, pedig sokkal jobban illett volna hozzá valami ékes, férfias dikció a zöld asztalok valamelyike mellett; - pikáns, de nem sértő röpszavakat kiáltott oda a mellette elhaladó, barázdabillegető, vagy medvényi sulylyal czammogó főfőméltóságoknak, s pajkos «valamiket» sugdosott a hölgyek füleibe, a kik aztán mosolygó dobbantással, vagy kaczer legyezőérintéssel fizettek meg neki érte; pedig, ha fölemelte fejét, mintha látszott volna férfias arcán, hogy maga sem tartja magához méltónak ezt az univerzális «kedves vén fiu» szerepet.

Meglehet, hogy nem tartotta; meglehet, hogy néha gondolt arra az időre, mikor Andó Zakariás trencsényi Csák Mátéval fútt a követ Róbert Károly ellen; vagy arra, mikor Andó Keresztély olyan fénynyel fogadta József császárt várkastélyában, hogy ez mosolyogva jegyezte meg, a kíséretében volt katonai méltóság felé fordulva:

- Csodálom, hogy ennek a fejedelemnek a követét még soha sem vettem észre udvaromban!

Meglehet, hogy «egyszer» nagyon is sokat gondolt ezekre a dolgokra, de most... Scsavniczáról, Zselezsnyikről, Sztropkóról nem küldték a tisztek a jövedelmeket; az élet nagy mester: beletanítja a «házi barát» szerepébe azokat is, a kik hajdan magok tartottak házi barátokat.

Ma nem kell dikció, nem kell mente; a művelt, eszméssel küzdő kornak nincs szüksége konspiráló Andó Zakariásokra, s mivel az Andó Keresztélyek utóda mégis csak nem lehet egyszerre «Andó Mihály lakatos mester», élni pedig kell, sőt a felnőtt leányokat is férjhez kell adni: - lesz belőle «kedves vén fiu», a ki az egész világgal jól van; benső megbizottja a «főúr»-nak; megszokott, diszére való alakja a szalonoknak; közvetítője a nála kisebb, kenyér nélkül maradt «néhai»-aknak; reprezentánsa egy pár sport klubnak, egy pár vérszegény pénzügyintézetnek. Mindenütt ott található «jó arc», a ki belenyugszik a dolgok folyásába, mert nem tehet mást.

Bertalan ur bemutatja Emmát egy fél óra alatt vagy ötven «kitünőségnek» és vagy ugyanannyi «legszebb»-nek. Nem úgy, mint Vilmos bácsi tenné, bal kezével hátrafelé legyintve:

- Öcsém - izé...

Hanem szivesen, barátságosan, mint a ki elég magas születésű ahhoz, hogy akárkit mutat be, nyájas főhajtással fogadtassék; és elég becsületes és jó, hogy igazán szívből javát akarja annak a fiatal embernek, a kit pártfogásába ajánlottak.

- Hohó, nagy uram! Hova sétáltatod azt a büszkén hátraszegett nyakat? Nem tekinthetnél egy kicsit lefelé is? Legalább addig, míg bemutatnám méltóságos úri személyednek az öcsémet: Kolovráth Emánuel?

Vagy:

- Fekete szem, pajkos szem; szürke megigéző. - Ne pillantson föl! De engedje meg, hogy bemutassam öcsémet: Kolovráth Emánuel, a ki úgy tánczol, mint... Ott van! - ránézett! Most már nem én leszek oka, ha egy becsületes lépést sem fog tenni a kotilionban a szegény fiu.

Emmának nem volt szüksége erre a mentegetőzésre, mert csakugyan ügyesen tánczolt s különben is csinos jelenség volt.

Igaz, hogy táncz után nem igen tudott folyékonyan beszélni ezekkel az urhölgyekkel; egy kissé dadogott, ha válaszolni kellett; ha szemei egy pár szürke szemmel egyenes vonalban találkoztak: elfordította tekintetét s könnyedén elpirult.

De ez mind nem vált hátrányára a hölgyek előtt; kezdtek jobban érdeklődni iránta; nyájassabban mosolyogni felé, a mit ő nem igen vett észre, vagy, ha észrevette, megzavarta, megszegyenitette s arra ösztönözte, hogy hagyja ott a tánczolókat termét s keressen valami magányos helyet, vagy a büffében, vagy abban a gömbölyű szobában, mely most melegházi növényekkel, bokrokkal télikertté van alakítva.

Csupán egyetlenegy tartotta vissza a teremben: Vikta, a ki szokott egykedvű modorában vett részt a tánczban.

Folyton tánczolt; orczái meglehetősen föl voltak hevülve; felelt tánczosának, ha ez megszólította, de azért sokszor fogadni lehetett volna, hogy nem tudja: kivel tánczol? Tánczosa vállán keresztül, mintegy véletlenül arra nézett, a hol Emma állt, a ki tánczosnéjától vett búcsút; ketten is meglassították mellette lépteiket; jóakarattal pillantva felé s talán várva, hogy hátha odafordul? Emma azonban éppen nényét, Katinkát vitte a tánczba, a ki kecsesen helyezte karját az ifjú vállára. Vikta szemei megvillantak; könnyü mosoly simult el ajkai körül, aztán nyugodtan tovább tánczolt.

Nyilván jól esett neki, hogy pártfogoltját olyan szívesen fogadták a hölgyek. De ezt egyáltalában nem akarta elárulni, s úgy tett, mintha az a fiatal ember, a kinek ő eszközölte ki a meghívót, s a kit ő igyekezett forgalomba hozni ebben a világban, reá semmiképen nem tartozó idegen volna, a ki még talán be sincs neki mutatva.

Kerülte a ránézést, a róla való beszédet s ha maga felé látta közeledni, valószínűleg azzal a czállal, hogy tánczra kérje - a legközelebb álló tánczosnak, akár kérte az föl, akár nem, karját nyújtotta s a jövő pillanatban már röpült.

Nem vehette azt észre senki, maga Emma sem, hogy czélzatosan kerülük; hanem azért a fiatal embernek mégis rosszul esett ez a boszantó véletlen, hogy az egész este alatt egyetlen egyszer sem közeledhetett ahhoz, a kinek pedig el akarta volna mondani...

Mit?

Köszönetét, hogy itt egy csomó idegen asszonynyal tánczolhat? - Hogy villamfény mellett unhatja magát? Hogy érezheti azt az egyre növekvő, ismeretlen okból származó izgatottságot, mely arra ösztönzi, hogy ebből a zajból, mely olyan üres, hogy ezek közül a tarka pillangók közül, a kik magokon hordják a csinált virág gyári illatát, e nevetségesen merészkedő, vagy léhán hajlongó alakok közül elszaladjon valahová?

Hazugság volna, ha azt mondaná, hogy ezért köszönettel tartozik; de ha mondani akarná is, kinek mondja? Hiszen a «kis néni» tiltakozik az ellen, mintha ő Emmára való tekintetből eszközölte volna ki a meghívót.

- A bátyja akarta!

A bemutatót Gemlesserné ő méltósága szerezte a számára. - Vikta rá sem nézett egész este, még véletlenségből sem! S úgy viseli magát, hogy ha nem tudnák, hogy Kolovráthné, meg lehetne kérdezni tőle:

- Megengedi, hogy a fiatalabb Kolovráthot bemutassam?

Kedvetlenül hagyta oda a tánczolók termét; a melegházi növényekkel telerakott kerek szobába vonta magát s egy nagy ernyő-pálma alatt a gulába rakott s virágokkal teljes azalea bokrokat szemlélte.

Egyszerre könnyü ruhasuhogást hallott a háta mögött, s mielőtt még megfordulhatott volna, meleg, puha kéz érintette a kezét s valamit szorított markába.

Fölpillantott.

Három nő ment el közvetlen mellette; Vikta, Katinka s még egy harmadik.

Valószínűleg a szomszédos büfféből jöttek; mert mind a hárman valami nyalánkságot ettek. Emmát nem vették észre, legalább egyik sem nézett rá; Gemlesserné a másik oldalon csoportosított, virágzásban levő floxokra figyelmeztette az idegen társat, s befordultak a hajlásnál, a nélkül, hogy Emmára csak egy is közülök visszapillantott volna.

Mikor egyedül maradt, kinyitotta a kezét s megnézte, a mit a markába nyomtak.

Egy darabka kétszersült volt.

Egy darabka kétszersült! Mi akar ez lenni? Azt egészen bizonyosnak tartotta, hogy Vikta nyomta a kezébe, mikor mellette elhaladva, titkon kezéhez érintette kezét. - De mi a jelentése?

Nem érkezett rá sokáig találgatni. Ujra ruhasuhogást hallott s előtte állott Vikta.

Arcza még most is piros volt a táncztól; szemei fénylettek.

Kezével önkénytelenül keble felé nyult, mintha az örök burnuszt akarná összefogni magán; de a burnusz nem volt ott s a bársonyos nyakat és vállakat semmi sem takarta.

- Csak egy pillanatra jöttem. - Azt hiszik, hogy hajékemet igazitom. - Csak azért jöttem vissza, hogy megkérjem...

A fordulónál Gemlesserné hangos nevetése hallatszott.

- Ne maradjon tovább! - Sugta Vikta s ugyanabban a pillanatban már eltűnt a bokrok közt; a fordulónál pedig megvillant a méltóságos asszony ruhája.

«Ne maradjon tovább!»

Természetes, hogy nem maradt tovább. - Mint a hogy már korábban látta, hogy néhány az urak közül szépen, szó nélkül lesettenkedett az emeletről, ő is végigsompolygott a középső termen, a hol, nagyobb társaság közepett, Vikta is ott állt és legyezőjével játszott; le a lépcsőn; átvette felöltőjét és csaknem szaladva hagyta el a kertet.

«Ne maradjon tovább!»

Ez a három szó volt betetőzése mindannak, a mit nem értett. Ezt a három szót forgatta elméjében az egész uton. Magyarárgatta így is, úgy is; még akkor is, mikor hazaérve, már ágyában feküdt. Ez a három szó jutott másnap reggel, mikor fölébredt, legelőször az eszébe.

Gyermeknek tekintették, a kit figyelmeztetni kell? Vagy Vilmos bácsinak volt ellenére, hogy még mindig ott látja? Talán valami kellemetlenségtől akarta megkimélni nénje az által, hogy távozásra intette.

IV. Ólmos est.

Vilmos bácsi derült, pártfogó arczczal és nagy hanggal fogadta másnap.

- No fiu, az első lépést szerencsésen megtettük. Most gyorsan fog következni a többi egymásután; azért én állok jól. - Hohó! fél év alatt magad is elcsodálkozol majd, hogy mit faragtam belőled. Mert az én befolyásommal, népszerűségemmel - különösen, ha valami alkalmas ember akad a kezem közé! Te pedig az vagy, meg kell adnom, hogy az vagy, s nem is érdemelnéd meg, hogy Kolovráthnak hívjanak, ha az nem volnál...

Tehát nem Vilmos bácsi volt az ok, a miért Vikta hazaküldte.

Nem egyszer volt azon a ponton, hogy magához Viktához forduljon a kérdéssel.

Persze, hogy ez a legegyszerűbb lett volna s volt is rá alkalom elegendő, mert Vilmos bácsi az utóbbi időben gyakran volt kénytelen hosszabb utazásokat tenni a megvásárolt erdélyi birtok ügyében: - nagyszerű építkezések; az egész uradalomnak újra rendezése; köszénbánya - részvény-társaság; fűrészmalomok-felállító szövetkezet... ohó. Meg kell mutatnunk Anglia vállalkozóinak, hogy mit tudunk mi, magyarok!

S ezek alatt az utazások alatt hetekig egymásra voltak utalva Vikta és Emma. - Volt, bőven volt alkalom, hogy az öcs a kérdést föltegye «kis néni»-jének. De a «kis néni»-hez nem könnyen lehetett olyan kérdést intézni, melyet ő nem akart! Mintha kiolvasta volna az emberből, mielőtt a nyelve hegyére jutott.

Akármilyen derült, közlékeny, szelid és jóságos volt, hirtelen egy szemvillanás, a burnusz összefogva a kebel fölött - s oda volt az alkalom, hogy valamit kérdezzen tőle az ember.

Máskülönben Emmával szemben megtartotta régi modorát: jó, szelid, bizalmas volt iránta; nem egyszer olyan párbeszédet folytattak közöttük, melyeket, ha idegen a függönyök valamelyike mögött hallgat, azt fogja mondani: az idősebb nővér beszél a fiatalabb öccsel.

De kettőt gondosan kikerült a nő: - A visszaemlékezést a Gemlesser-estélyre s az alkalmat, hogy Emma elvi szerelmeskedéseit szóba hozza.

Egy ólomszürke őszi délután - mert már nagyon előrehaladt az idő - Emma sokkal korábban hagyta el dolgozószobáját s ment föl az emeletre, mint rendesen. Valami kiválóan sürgős tenni való nem volt, unta is a munkát, boszantotta az ablakon beszűrődő szürke fény s lassankint valami lappangó izgatottság vett rajta erőt, mely ingerültséggé, kiállhatlan türelmetlenséggé fokozódott.

Belépve a «kis néni»-hez, ezt a zongoraszoba közepén állva találta.

Kezeit összetéve, fején kalappal, meleg őszi köpenybe burkolózva állt ott, olyanformán, mintha az utolsó pillanatban lepte volna meg a habozás, hogy menjen-e, vagy nem?

Mikor Emmát megpillantotta, gondolkozó arcza földerült, szemei megelevenedtek.

- Szökni akarok.

- Szökni?

- Igen. Ez elől a szürke világosság elől. - Akár mit tettem, mindig a temető forgott az eszemben. Sokáig törtem a fejemet, hogy mit tegyek? Katinkánál délelőtt voltam. Más valakit meglátogatni? Unalmas! Koppsohn, Szentkány kérték ki az engedelmet, hogy a délutánt nálam tölthessék; fázom a gondolatától is, hogy itthon foghatnának... Sürgősen elküldtem bérkocsiért.

- De hát hova megy?

- Azon tünődöm. - Gondoltam, hogy ha a temetőbe mennék...

- Igaz, hogy ez a legalkalmasabb hely fölvidítani az embert, ha kedvetlen.

Vikta nevetett.

- Kocsizni csak nem kocsizhatom egész délután.

- De a temető!

- Vágyom a lombvesztett fákat látni. S míg kocsizom és sétálok, Koppsohn és Szentkáty urak bizonyosan megunják: rám várni.

Emma nyugtalanul kereste az ellenvetéseket.

- De e nedves hidegben, a sáros utakon járkálni, csak azért, hogy a lombvesztett fákat lássa és Koppsohn meg Szentkáty urakat kikerülje!

- Óh már tudom, hogy mit csinállok! - szólt egészen megelevenedve Vikta. - Kitűnő gondolat.

- De magára is számítok, Emma. - Meddig lesz elfoglalva az irodában?

A fiatal embernek nem volt szándéka ma visszatérni az irodába, de a kérdés emlékeztette, hogy még ugyancsak korán van.

- Nem sokáig. - Azt hiszem: nem nagyon sokáig. Néhány lemásolt ügyiratot veszek át; pár beadványt küldök el. - Ennyi az egész.

- Annál jobb! - Ha végzett, eljön a városligeti nyaralóba.

Alulról a kapu előtt megállapodó kocsi dübörgése hangzott föl. Vikta aggódó sietéssel szaladt az ablakhoz, és leskelődve tekintett le az utcára.

- Hál'istennek! - Nem magánfogat; csak az én bérkocsim. Ne várásson magára sokáig!

Kezet nyújtott Emmának, aztán szaladt le a lépcsőn és eltűnt a bérkocsi becsapódó ajtaja mögött.

Az unalmas idő, az az izgatottság, mely most még inkább erőt vett a fiatal emberen, s az a tény, hogy valósággal nem volt munka, mely csak némileg is le bírta volna figyelmét kötni, érthetővé teszik, hogy Viktának csakugyan nem sokáig kellett várakoznia az ő pártfogoltjára.

Még semmi esetre sem volt fél órája, hogy megérkezett a nyaralóba, melyre egy nagyothalló, féllábu kiszolgált katona ügyelt fel.

Kiszállva a kocsiból, intett a kocsisnak, hogy álljon tovább a kaputól; maga pedig csengetett. Sokáig kellett csengetnie, míg az öreg katona meghallotta. Mogorván és kedvetlenül biczékelt elő a kert mélyében épült kis kertészlakásból, falábalal lassu taktusban kopogva végig a főut koczka-kövezetén.

Már az urasági nyaraló előtt szeme fölé emelte tenyerét, hogy jobban lássa az alkalmatlankodót; valószínűleg már ott el akarta kezdeni a káromkodást, de felösmerve urasszonyát, befogta a száját s némán kaput nyitott.

- Egy órácskát akarok itt tölteni, öreg.

- Értem.

- Kérem, nyissa föl a nyaraló főajtáját, aztán ne törődjék velem. Tudom, hogy ilyen időben fájdalokat érez a lábában.

- Minden testemben.

- Annál inkább. Majd, ha távozni akarok, odateszem a nyaraló kulcsát az ablakába. A kertajtó meg úgy is bezáródik magától, ha becsapják. Hát csak pihenjen, mintha itt sem volnék.

- Értem.

A vén katona kinyitotta a nyaraló főajtóját, mely az oszlopos, tágas verandára szolgált, aztán falábát nehezen emelgetve, vissza biczékelt a kertész-lakba, a hol - mikor kívül «kutyaidők» jártak - család nélkül, pipaszó mellett egykedvű elmélkedésének élt.

Vikta mindenekelőtt bejárta a kertet, azokat a helyeket, a hol nyárban szép virágu, kúszó növények szoktak az alájok helyezett padokra kellemetes árnyékot vetni. Most elhervadva, nedvesen, a rájuk ülededő őszi ködtől csepegve csüngtek alá a levéltelen indák. A bronzhattyú nyakát átkaroló kis fiu hátára most nem permetez vissza a szökőkút vize. A kis fiu meg van dermedve, meztelen testének látására önkéntelenül összeborzad az ember; a hattyú a muzeumbeli kitömött madarakat juttatja az ember eszébe. A vizfogó medence alja tele van barnára aszott, lucskos levelekkel.

Minden olyan elhalt, lucskos, erjedésnek indult; a fák lekonyuló gallyairól is csepeg az őszi nyirkosság; a föld nehézszagu gőzöket lehel ki, melyek vagy közel a felszínhez mindjárt megsűrűsödnek s visszaesve nyálkássá teszik az utakat; vagy összeverődve, nehézkes gomolyokban emelkednek följebb-följebb, nem nagyon magasra, de azért mégis elég távol a földtől, hogy ha valami kósza légáramlat össze találja kavarni, végére-várhatatlan esővé váljanak.

Vikta meleg köpenyét egyre szorosabban összefogva, az őszi kép vigasztalansága által valószínűleg megfélemlítve, siető léptekkel menekült a kert belsejéből a rácsozat felé, mely az előtért a vadgesztenyés uttól elkülönítette. Megfogta a rács vasdárdáinak egyikét s kíváncsian lesett ki az utra.

Embert - valakit, a ki él és mozog - szeretett volna látni: de az egész vidék elhagyatott volt, s ha itt-ott valami nesz támadt, az nem élőlény nesze volt, hanem egy elkésetten leszakadt vadgesztenye czuppanása, vagy egy csomó nyirkosság permetezése, mely valamely meg-rázódó fáról alálócsozott.

Szorongva gondolt rá, hogy egyedül van, mert a vén katona bent, a kert mélyén, bezárkózva szobájába, annyi, mintha nem is lett volna. Aggódó pillantással fürkészett kocsija után.

Az egész hosszú fasorban nyoma sem volt.

Talán lovait ment megitatni a kocsis? vagy talán azt gondolta, hogy tehet egy nagyobb fordulót, míg vendége a kertben időzik?

Kilépett a kapun, hogy a városliget felé fordulva fürkészsze.

Egyszerre csobogó locsogást hall hátamögött. Egy elázott társaskocsi állapotodott meg a kapu irányában az uton s belőle az egyetlen utas leugorván, egykedvű locs-pocsolással zötyögött tovább.

Vikta majdnem szaladva ment az út közepéig a hozzá siető utas elé.

- Emma! Hál' istennek, hogy megérkezett. Óh, beh végtelenül sokáig váratott magára.

- Még nem lehet egy fél órája se, hogy itt van.

- Óh, azt hiszem, hogy négyenél is több. Éppen arra gondoltam, hogy visszatérek, de kocsimat nem látom sehol.

- Mindenesetre vissza fog térni. De nem veszi észre, hogy szemez az eső?

- Igaz! És ön olyan könnyen van öltözve, Emma. Nyujtsa karját; a nyaralót kinyitattam; bevonulunk az eső elől, s ha majd eláll, lesz szives utána nézni a kocsinak.

Az eső csakugyan - eleintén lanyhán, később egyre erősödve - kövér cseppekben kezdett hullani. Vikta az Emma karján gyorsan belől termett a kert kapuján; de a rohamosan növekedő eső, mely egyre kövérebb cseppekben kezdte paskolni a földet, arra kényszerítette őket, hogy a rácskerítéstől még jó távol eső nyaralóig szaladva tegyék meg az utat.

Nevetve és a futástól kipirult arczczal ugrott Vikta a veranda oszlopai alá s nevetve várta be Emmát, a ki utközben pár pillanatra hátramaradt, mert a «kis nénye» által elejtett fél keztyüt kellett fölvennie.

- Sajnálom, hogy még a másikat is el nem ejtettem! Jöjjön be hamar; hisz ott még mindig éri az eső. Soha se hittem volna, hogy még ma nevetni is fogok s csak annyira is fölmelegszem, mint a mennyire fölmelegedtem.

Leült a veranda egy lóczájára s megelevenült, kerekre nyitott szemekkel nézte a zuhogó esőt.

De nem sokára kissé összeborzadt és Emmára nézett, a ki kalapjáról rázogatta a nedvességet.

- Itt légvonat van; érzem a nedves hideget s ön sokkal könnyebben van öltözve, mint én. - Menjünk be.

Fölkelt s előlmenve, bevezette Emmát a csinosan berendezett kis ebédlőbe, melyet csak akkor szoktak használni, ha a férj és feleség, vagy legfőlebb még pár bizalmas embere a családnak jött össze.

Hanem ez a kis, kerek szoba, mely nyárban éppen azért volt kellemetes, mert hüvös és félhomályos volt, most ridegnek és sötétnek tetszett.

Az ó-német asztal és székek barna fája; a magas, tornyos hátu kredencz komor, oltárszerű kinézése; az ólomkoczkás ablaktáblák festett üvege; az alacsony, szintén barnára szinezett porcellán kandalló, melynek tetején alvó oroszlán heverészett; az egyik végén magas táblázattal ellátott alacsony és szögletes hencser, mely fekete medvebőrrel volt letakarva, nem tették nyájassá, hivogatóbbá most a nedves-hideg őszi estszürkületben.

Vikta - a ki abban a tudatban, hogy kedvencz szobájába megy - kissé megnedvesedett kalapját is leoldta, mielőtt az ajtón átlépett, meghökkenve állapodott meg a küszöbön.

- Beh kár, hogy olyan hideg és sötét van itt!

- Óh ezen lehet segíteni! - lépett előre Emma. Ott a kandalló mellett fás kosarat látok s ez a mennyezetről lenyuló hosszú cső légszeszvezető.

Néhány pillanat mulva vigan repeső lángtaraj szórta szét a szobában eleven fényét, s alig tiz perczre rá a kandallóban is mormolt a tűz; az oroszlán zöld-fényü szemei villogtak s a szoba levegője csakhamar megtelt azzal a jóleső meleggel, nyájas tüzfénnyel, melyért a kandallók nyirkos őszi estéken annyira megbecsülhetlenek.

Emma ki akart menni, hogy a kocsit után nézzen. Vikta nem engedte.

- Nem hallja a hideg eső kopogását az ablaktáblákon? - Még csak most kezdődött meg igazán.

- Óh, hogy didereghet most odakint minden!

A kandalló elé szaladt és nevetve dörzsölte kezeit. Kalapja már nem volt fején, most köpenyét is levetette.

- Megálljon! - Valami jutott eszembe... Hozza ide azt a kis asztalt.

Emma készségesen engedelmeskedett; aztán odaszaladt a kredenczhez, melyből a «kis néni» üvegeket, evőeszközöket, kemény czukorsüteményeket és egyéb nem könnyen romló nyalánkságokat szedett ki.

Egymással versenyezve terítették meg a kis asztalt, mindent olyan izléssel állítva fel, mintha olyan gyakorlott pinczér rendezte volna, a ki hosszú éveken át szolgálta a vendégeket valami kis kedélyes kabin-szeparében.

Vigan nevetkérezve ültek az asztal mellett; Emma poharában gyöngyözött a pezsgő, Vikta meg malagát mártogatott piskótával.

Kint egyre csurgott az eső lefelé; az ablaktáblák színes üvegcoczkái már régebben elsötétedtek; a tűz a kandallóban hamvadozni kezdett, most még áthatóbb meleget lehelve ki magából.

Vikta alacsony karosszékében hátraszegezve szép fejét, piros ajkát nyalakodva mártogatta az édes malagába.

Az Emma «elvbeli» szerelmei kerültek szóba. Vikta gyermekes jókedvvel, ingerkedve fakgatta a «szelid Don Juan»-t, hogy nem kerekedett-e kedve, kezét valamelyik imádott kezéhez érinteni?

- Nem? - De jól bele nézett a szemébe? Milyen színű volt? Fekete?

Aztán a hajszínek bírálatára került a sor. A kis néninek meglehetősen kicsinylő nézetei voltak az ő hamvasszőke színű hajáról.

- Szősz; semmi egyéb. A szép, fényes fekete, az a haj; föltéve, hogy nem durva.

Emma védelmére kelt a szőke hajaknak. - Minő bársonyosak, puhák a szőke hajak! És rendszeren dus növésűek is. Mikor a Gemlesser estélyén hozzájött a «kis néni» a téli kertben, le volt bomolva az egyik hajfonata; még most is emlékszik rá, hogy ragyogtak azok a hamvasszőke szálak.

Vikta szívesen hallgatott szavaira. Nem haragudott rá, hogy megnézte és emlékezetében tartotta a lebomlott hajfürt ragyogását. Alkalmilag az is eszébe jutott, hogy akkor egy darabka kétszersültet nyomott az Emma kezébe. Kíváncsian kérdezte, hogy mit gondolt: miért nyomta a kezébe? Mit tett vele?

Emma tárczájából egy kis papiros göngyöleget vett elő.

- Itt van; eltettem.

Vikta, székében hátradőlve kaczagott, hogy szép orczái egészen fölhevültek bele.

- De nekem még valami kérdezni valóm is van, kis néni. Régen szerettem volna már megkérdezni, de sohasem mertem; ha már számon volt a kérdés, valami félelem forma fogott el. Mért küldött akkor este haza?

Vikta olyan szép volt e pillanatban; orczái ragyogtak a melegségtől; de nem válaszolt. Behunyta a szemét és hallgatott.

Később lassan nyitogatni kezdte szempilláit és ravaszdi pillantást vetett az egész lelkével rávesző öcsre.

- Beh furcsa volna, ha most hirtelen föl pattanna az ajtó s valaki belépne rajta!

Emma önkéntelen megdöbbenéssel pillantott az ajtóra.

Vikta megrázta fejét és hahotára fakadt.

- Hohó, kedves öcsémuram! Megijedtünk? Nyugodjék meg; most az egyszer jó helyen van. Nénikéjével vacsorázik.

- Azt gondolja, hogy gyáva vagyok?

- Dehogy! - Hanem azért mégis kíváncsi volnék látni, hogy mit csinálna, ha helyettem azoknak a nőknek egyike ülne itt, a kikbe sétaközben beleszeretett s egyszerre csak benyitna a férj. Komoly arczzal, rettenetes tekintettel...

Emma érezte, hogy habár Vikta most még nem nevet is, (a malagás poharat tartja szája előtt s az üvegen át mosolygós kíváncsisággal pislogat rá) közel áll hozzá, hogy hangos kaczajban törjön ki. Érezte, hogy valami megalázó, kicsinylő van azokban a szavakban, melyeket ez az asszony mosolyogva intézett hozzá.

Csodálatos, ösmeretlen érzés kezdett benne ébredezni.

Elpirult, de azért nevetve nézett a szemközt magát székén himbáló asszony szeme közé.

- Azt hiszi, kedves kis néni, hogy elveszteném a fejemet?

- Egy kicsit! - Nem? - Hát mit csinálna?

- Mit?

- Képzelve csak. A férj! - Baljóslatu arczzal! - Képzelve, mintha én volnék a remegő asszony - halaványan...

- Igazán nem tudom így hirtelenében megmondani.

Vikta ingerkedve nevetett.

- Majd megmondom én. Fölugornék - így. Az asztal mellett állna s szemét lesütve, zavardottan várná, hogy megszólítsa a férj.

- Nem! - Nem!

Nyugtalanul sütötte le szemeit; arcza elpirult, ajkai remegtek.

Vikta újra kaczagott; hirtelen az asztalra lökte poharát.

- Akkor... Megálljon; mindjárt megmutatom, mit tenne.

Mint a csik, meghajlott derékkal siklott ki az asztal mellől, ruhája fölvergött ujjával érintve elmenet közben Emma arczát, hogy a hencser fölött függő képet, mely Kurzbauer «utolért szökevényeinek» rézkarcza volt, a falról leakaszsa.

Hasztalanul nyújtózkodott; keble fölött hasztalanul feszült meg a ruha; gömbölyü karjai, melyekről visszatüremlett a fölvergött ruhaujj, hasztalanul nyultak föl; - a széles hencsertől nem bírta elérni a képet; föl akart térdelni rá; egyik lábát fölemelte, de a medvebőr megcsuszott térde alatt s hanyatt a szőnyegre bukott volna, ha Emma, a ki lélekzetfogyottan nézett utána, oda nem ugrik és karjaiba nem szoritja.

Vikta, a mint kebelén feküdt, nevetve fordította hozzá pajkos kedvtől ragyogó arczát, ingerkedő pillantásu szemeit s a malagától még most is fényes ajkát.

- Nem, azt sem tenném - tudod! - mondta az öcs, mindkét karjával magához szoritva az asszonyt s ajkával keresve az övét, hogy azt is rászorítsa.

- Emma! - Gondolja meg, hogy... Emma!

El akarta lökni magától.

A medvebőr egészen lesiklott a földre.

Miután Vikta meggyürödött ruháját lesimitotta s a tükör elé állva, lebomlott hamvasszöke haját feltüzte, komor arczzal fordult Emmához s olyan hangon, a milyenen még sohasem beszélt vele, szólott:

- Menjen, keresse föl kocsimat. Ha nem találná, szerezzen másikat - akármit, - mindegy! haza akarok indulni azonnal.

Emma gyorsan, lesütött fejjel ment ki. A még mindig szakadó esőben beszaladozta a vadgesztenyékkal szegélyezett utat végig-hosszig, a nélkül, hogy valahol kocsit látott volna.

A régi lövöldetéren végre egy éjiszállására czammogó társaskocsira bukkant.

A kocsis, letürt kalapja alól - lekonyult fülü, lucskos lovait nógatva - megvető mosolylyal pillantott a feléje szaladó fiatal emberre, a ki arra kérte, hogy ne menjen haza; tegyen még egy utat.

- Hány tarisznya bankója van, mi? - Mert ilyen kutya időben, tiz óra után nem kocsikázunk füttyért - hm!

Igazán tiz óra volt! Sőt több. A terézvárosi árvaházi templom tornyán épp most ütötte a féltizenegyet.

A kocsis természetesen csak a képlet kedvéért beszélt a tarisznya bankóról; egyetlen egy bankó is megindította emberbaráti szívét s odaállította a nyaraló kapuja elé.

Emma besietett az ebédlőbe, hogy tudósítsa a nőt. Vikta, ki köpenyben és kalappal a fején, a szoba közepén állott, nem várta, hogy szóljon. Kevélyen, senkit sem látva, megindult. A szoba egészen abban a rendben volt, melyben találták, mikor bejöttek: az asztal leszedve, a kandalló ajtaja bezárva, a medvebőr visszaterítve a hencserre, a légszeszláng leszorítva.

Vikta már a verandán állt, mikor Emma kiért.

- A kulcsot a felügyelő ablakába kell tenni. - A kertkapu magától bezáródik, ha becsapják.

E rövid utasítás után megindult a sötétben, a minden lépésre tocsogó kövezeten, nem törődve a kalapjára és köpenyére hulló esővel.

A kocsis, mikor Emma - félénken, alig érve hozzá - fölsegítette az ülésbe s maga is mellé ugrott, a mennyire a halvány utcza lámpa világánál tehette, jól megnézte féloldalra fordított fejü paszasirját.

Mikor a szép termetet elnyelte a kocsi, szemtelenül hunyorított egyet a szemével, aztán elnevetve magát, közécsapott a lovaknak.

Mikor a Kolovráth-féle kis palotához már közeljártak, akkor ütötte a felet tizenkettőre.

Mindkettő némán és a nélkül ült egymás mellett, hogy egyik a másikat érintette, vagy csak rá nézett volna is. Nehány pillanattal előbb, mintsem a kocsi megállott, Emma dobogó szívvvel, félénken, mintegy bűnbánatát jelezve és Vikta bocsánataért esedezve, tette kezét az asszonyéra, mely kettőjük között, az ülésen nyugodott.

A nő megrezzent, de nem vette el a kezét, engedte, hogy Emma szorítsa, a nélkül, hogy visszaszorította volna. Mikor a kocsi megállt, Vikta hirtelen kinyitotta az ajtót; erősen, fürkésző tekintettel szembe nézte a fiút, s Emma érezte, hogy az addig lanyha ujjak meg-elevenülnek, összefogják az övéit és megszorítják.

Ugyanabban a pillanatban már becsapódott a kocsiajtó s hallható volt, a mint a kövezeten álló asszony odakiáltja a kocsisnak:

- Tovább!

Különben megjegyzendő, hogy Vilmos bácsi éppen ezen a napon tért haza Erdélyből s alig másfél órával előbb szállt ki kocsijából ugyanazon a helyen, a hol neje a társaskocsiból most kiugrott.

Unatkozva, hogy nincs, a kinek elbeszélje diadalmas utját a megvett uradalomhoz tartozó falvakon, a hol a jó emberek kalaplevéve éljenezték, s a hol ő kegyes, komoly arczczal megbiztatott mindenkit, hogy ne féljenek, csak bizzanak benne: két év alatt ide fogja ő hozni Alsó-Ausztria legtekintélyesebb gyártelepeit; lesz jól fizetett munka, pénz, jólét, - ujjaival türelmetlenül dobolva és várva valakire, a kinek mindezt ellenvetést nem tűrő hangján elmondhatja, az ablaknál állott, és nézte, mikor neje a társaskocsiból kiugrott.

- Hol a mennydörgőben jártál te társaskocsin? kérdezte, mikor Vikta, nedves kalappal és köpenyben belépett a terembe.

- A nyaralóban voltam; válaszolt a nő, bátran, nyugodtan férje szeme közé pillantva. - A bérkocsis nyilván rosszul értette utasításomat; ott hagyott és én társaskocsin voltam kénytelen hazajönni.

- De legalább kisért valaki, reményilem?

- Kisért. - Emma kisért haza. - Ő kerítette a kocsit is, mert különben gyalog kellett volna hazajönnöm a sárban és esőben.

Vilmos bácsi jóízűen nevetett.

- Az asszony ügyes jószág; a legnagyobb bajból is kivágja magát!

Vikta még néhány pillanatig mozdulatlanul maradt a helyén, mialatt folyton komolyan férje szemei közé nézett. Talán várt még valami kérdést és talán el is volt határozva őszintén megfelelni rá; legalább bátor, szembenéző tekintete azt mutatta.

De Vilmos bácsi csak tovább nevetett és nem tett több kérdést. - Kezével egyet legyintett a levegőben.

- Az asszony ügyes jószág; ezer bajból is kivágja magát.

V. Szelid égből villám.

Másnap Emmát is nevetve fogadta az irodában.

- No fiu, te ugyancsak lekötelezted tegnap a nénidet! Ha nem vagy, taposhatta volna a sarat a nyaralótól hazáig. - Hanem hát az asszonyokon soha sem esik komoly szerencsétlenség! Az asszony minden bajból kivágja magát. - Én tudom! Én ösmerem az asszonyokat legjobban! Volt velök elég dolgom, így is, úgy is - hehehe!

Nagyon természetesen! Mert Vilmos bácsi mindent legjobban tudott a világon; mindent megpróbált; lángelméje mindent egyszerűen fölfogott, s csalhatatlan szemei előtt nem maradhatt titok semmi, ha ő jól megnézte emberét.

Óh, ha Emma nem volna éppen az öcscse s a mellé tacskozó, a ki fölött fenn kell tartani a tekintélyt, majd mesélne ő mindjárt annyit az asszonyokról, a saját tapasztalataiból - hogy a száját is nyitva felejtene rá a hallgatója.

Mulattasd és ismét mulattasd; mert az asszony mindig mulatni akar. - Ez a titka az egésznek!

Utastíja Emmát, hogy adja elő, a mik az irodában távolléte alatt történtek. Maga egy nagy karosszékben foglal helyet, lábait kinyújtva s fejét hátrabocsátva. Szigorú, komoly arccal hallgat, folyton és erősen Emma arcát fixirozva. Emma úgy kezdi sejteni, hogy bátyja gondolatai nem a perek körül forognak, hanem más valamivel vannak elfoglalva.

Arcát kezdi elhagyni a vér, aztán megint hirtelen kipirul; kezdi nem látni a betüket s valószínűleg el is akad, ha Vilmos bácsi hirtelen a homlokára nem csap a tenyerével, s félbe nem szakítja:

- Mikor is kell azt a százötvenezer forintot letenni, fiu?

Emmának több másodperczre van szüksége, hogy magához jöjjön és képes legyen a feleletre.

- Nem bizonyos, Vilmos bácsi. A minisztérium leirata által ismét három hónapra van elodázva.

- Gemlesser benne a referens?

- Igen.

- Kitünő! Elég. Majd valamikor beszélünk a többi ügy felől. Most fontosabb dolgom van; hagyj magamra.

Hanem az a «máskor» sehogy sem akart előkerülni. Vilmos bácsi egész napokon borzasztóan el volt halmozva az erdélyi birtokügyre vonatkozó munkálatokkal.

Gépészek, mérnökök, építészek, egyetemi geológus tanárok jártak hozzá; sokszor egész tele volt velök a szobája; tanácskoztak, kombináltak és kiabáltak; majd rajzolni kezdtek; számoltak s legtöbb esetben összevesztek, mielőtt szétmentek volna.

Más napokon Vilmos bácsi ment el hazuról bizonyos alakuló, szervezkedő, alapszabályokat készítő, előleges, ünnepélyes, bizalmas értekezésekre.

Néha komoran jött vissza.

- A kislelkü nyomorultak! Én nem tudom, hogy szülehetnek ilyen barmok emberképpel! Nem tudják a kétszerkettőt sem, mégis pénzembereknek nevezik magokat. No, de majd megmutatom én nekik! Mind rakásra buktatom, valahány van. Kezembem a kedveseknek az üstöke!

S kéjjel rázogatta a kezét, mintha igazán valakinek az üstökét tépné.

Máskor ragyogó arczzal nyitotta be Emmára az ajtót.

- Fiu! Megalapítottam a szerencsédet. Most jövök a gyületről. Egyik igazgatónak minden áron téged foglak kineveztetni. Ez a kopasz Koppsohn ugyan erősen dolgozik ellene, de belátok a veséjébe; engem akar kijátszani, azt akarja, hogy nekem ne legyen emberem az igazgatóságban. De hát éppen emberére akadt - mi? hehehe? Tudod, a kik részvényt venni képesek: hogy imádnak engem mind! Mindenesetre téged neveztetlek ki egyik igazgatónak, mert te, tudom, mindent pontosan közölni fogsz velem, a mit ők el szeretnének hallgatni. Hehehe, Koppsohn uram! Nagyon jó helyen kerestük a balekot - mi? Meglehet, hogy az első évekre le kell mondanod az igazgatói fizetésről, hogy bejuss, de a jövő! Érted? A jö-vő!

Emma lehajolt, mintha valamit akarna fölvenni a földről, hogy Vilmos bácsi meg ne lássa mosolyát.

Vilmos bácsi téli kabátban, kalappal a fején, fel s alá járkálva folytatta tovább:

- Még most persze szóba sem hozlak, még most nincs ideje. De ha egyszer ki lesz mondva, hogy: no, hát alakuljunk meg! Ha mindenki kijelenti, hogy hány részvényre kötelezi magát... Bizd csak rám. Bizd rám magadat! Hiszen bátyád vagyok! Aztán nekem is érdekemben áll, hogy az igazgatóság egyik tagja az én emberem legyen, mikor arról lesz szó, hogy mennyiért veszi át a társaság az uradalmat tőlem.

Hasztalan lett volna minden bizás! A részvény-társaságot sehogy sem lehetett összehozni. A kopasz, aranykeretes szemüveget viselő urak eleintén mosolyogva, nyájasan hajlongva, drága gyűrűs ujjukat udvariasan dörzsölgetve jelentek meg a «kijelölt helyen», ha meghívták őket; később eltagadtatták magukat, vagy «okvetlenül» el kellett utazniok, ha a megbízott jött, a ki a meghívást hozta.

Vilmos bácsi dühtől sápadtan tért haza az ülésről, a hol rajta s néhány ügynökön kívül senki sem ült. De azért nem fogott ki rajta a pénzembereknek ez a «csodálatos butasága»! - Nem telt bele egy negyed, érczes, lármás hangja, természetének kihívó, méltóságos tartása visszatért; ott marasztotta ebédre Emmát s a levestől a csemegéig mindegyre növvő meggyőződéssel kezdte magyarázni neki és Viktának (a ki hideg, közönyös pillantását csak néha emelte rá) hogy tulajdonképpen mennyire nagy szerencse rá nézve a társasági terv meggyűsülése.

- Nem jobb-e nekem, ha egyedül szedem föl a jövedelmet s nem rontják el mások, a mit én jól megcsinálok? És te, Emma, te sem leszesz idegenek szolgája! Mert mégis nyomorult állás az: egy, ki tudja honnan idevetődött vezérigazgató alatt szolgálni; ki tudja meddig nem huzni fizetést s ki tudja minő jövő reményében? Mert a jövő mindig kétes ilyen eszeveszett részvénytársulatoknál!

Emma szó nélkül hallgatta végig; sőt tovább is ment: néha helyeslőleg is bólintott a fejével - persze nem tudta, mire. Mert ő - ha csak feltűnés nélkül tehette - tekintetével folyton a Vikta arczán időzött.

- Vigyázz! - szokta neki mondani néha a «kis néni», ha egyedül maradtak, a mi nem ritkán megtörtént. - Szemeid csacsakák; pillantásod többet mond, mint a mennyi elég. Gondold meg, hogy hátha észrevennék?

- De mikor ugy szeretlek!

- Hát ne szeress annyira! - Látod: ha észrevennék.

Elkomorodva fordította el tekintetét Emmától.

- Nem azért, mintha «tőle» félnék. «Vele» nem törődöm. - Sőt akkor, mikor a nyaralóból hazajöttünk, szerettem volna, ha kérdez. Megmondtam volna neki mindent. - Roppantul megaláz, hogy hazudnom kell. Várva vártam a legelső alkalmat. Elhatároztam, hogy visszalököm és röviden megmondom neki az igazat; - de akkor elhagyott bátorságom. Eszembe jutott, hogy milyen boszuálló, nemtelen. Tönkre fogja tenni nevemet a világ előtt. - Visszalöktem, de néma maradtam.

- Hát annyira félsz a világ ítéletétől?

- Nagyon, Emma! - A világ neki adna igazat. Pedig a világ ítélete nagy dolog.

- Még engem is el tudnál hagyni miatta?

Nem felelt azonnal; hosszan nézett öcsöcsé szerelmes szemébe, aztán eltolta magától.

- Nem tudom. - Ne kérdezősködjél olyasmi után, a mit magam sem tudok.

Emma kénytelen volt beérni annyival, a mennyit kis nénje engedett neki. Ő volt kettőjük közül a fiatalabb, az alárendeltebb.

Mindezek arra kényszerítették, hogy szerény, várakozó legyen szerelmében. Hiszen Vikta különben sem tette nagyon próbára türelmét. Ő maga is mind szenvedélyesebb és szenvedélyesebb lett. Neki is, mint az igazi katona-temperamentumnak, harcz közben jött meg a bátorsága; sokszor azt hihette volna felőle az ember, hogy önként keresi a veszélyt; gyönyört talál abban, ha a meredély szélére ülhet, hogy alkalma legyen csodás erő kifejtésével menekülni.

Néha ő intette Emmát a vigyázatra, máskor meg kikaczagva, gyávának nevezte.

Meglehet, hogy mindez csak azért történt, mert Vilmos bácsi olyan macska volt most, a ki mellett kedvökre játszhattak az egerek.

Az ő nagy, sokat mondó és veséig látó szemei most Erdélyen függöttek. Nagy fontosságú nemzetgazdasági kérdések fölött vitatkozott. A kormánynak s az egész pénzüvilágnak akarta megmutatni, hogy: mi lesz?

Sokkal gyakrabban, mint azelőtt, gyűjtötte össze maga körül Viktát és Emmát hallgatóságnak. Néha sikerült neki, hogy Gemlessernét - a ki hugát olykor meglátogatta - szintén ott foghatta.

- Kétkeltek a sikereimben - tudom! - Férjed is kétkeledik; hasztalan mosolyogtok. Jertek velem utazásomra! Meg fogjátok látni, hogy mint rajong értem a nép. S jegyezzétek meg, hogy én mondtam, ma mondtam, hogy egy pár év múlva nemcsak a Kolovráth-telep, Vilmos-telep gyárai fogják azt kiabálni a magyar pénzembereknek, hogy «szamarak!» hanem a választók egy nagy része is az én utasításom szerint fog képviselőt küldeni. Igen, egy nagy része, mert érdekemben van, hogy annak a «hatalmas urnak» udvariasan azt mondhassam: kegyelmes uram - én így «akarom» - hehehe!

Gemlesserné elnyomott mosolylyal nézi az egymás mellett hallgató «gyermekeket»; legyezőjével megveregeti sógorának a vállát.

- Derék! Nagyon kitűnő lesz. Csak rajta! Mikor utazol megint Erdélybe?

Mert most egymást érték az utazások; a vonatvezetők mind színről-szinre ösmerték a «nagyságos urat»; már messziről, leemelt sipkával szaladtak kocsit nyitni neki, ha meglátták, ott hagyva akárkit várakozni a vágányok között, habár miniszteri tanácsos lett volna is.

És ez a megkülömböztetés - mi tagadás - nagyon, nagyon jól esett Vilmos bácsi szívének.

- Lám, a nép! - A jó, érdek nélküli nép!

A télre tavasz, a tavaszra nyár, ősz, az őszre megint tél következett.

Vilmos bácsi sürgősen építtette az építtetni valókat. Kanálisokat huzatott, falakat emeltetett, legelőket sajátított ki.

A nép néha elleneszegült terveinek; nem akarták tűrni, hogy fölturnálják legjobb marha-legelőiket s falvaik fölé vezessék a vizet, a honnan félni lehetett, hogy a nyakukba ömlik.

Vilmos bácsi mérgesen csikorgatta a fogát; szemei szikráztak.

- Ez a barom, buta csőcselék! Azt hiszi, hogy velem daczolhat! Eltiprom őket! - Pert akasztok a nyakukba, hogy koldusbotra jussanak mind!

Sietve meg is indította a pert, abban hagyva az építkezést s nagy hangon fenyegetőzve és magyarázva a munkásoknak, hogy mindazt a mulasztásból származó, ezrekre menő kárt, melyet szenvedni fog, ezeken az ellentálló rongyos akasztófárávalókon fogja behajtani. Aztán kipirult arczczal fenyegette a bíróságokat, melyek olyan lassan mozdultak meg; szaladt a fővárosba panaszt emelni ellenök...

Végre, mikor tárgyalásra került a sor, birói egyezsége lépett az «akasztófárávalókkal», a kik igazán buta módra nem akarták, hogy vagy egy kanálnyi viz a nyakukba loccsanjon, holott az ő hasznuk lett volna, mert ott lett volna a gyár a szájukban.

- Ejh! Hát mit is kezdjen az ember ezekkel az önző samarakkal, a kik azt sem képesek fölfogni, hogy mi szolgál a javukra?

Bele is unt már ebbe az egész dologba. Megindította ugyan újból a munkát egy más terv szerint; de - megvallva az igazat - beleunt már ebbe az egész dologba.

Hanem: benne van! Menni kell tovább! Nem szabad mutatni, hogy beleunt. Az építkezésnek folyni kell a legnagyobb - látszólagos - sietséggel. Majd csinál ő tervet, mely szép kis nyereségecskével megszabadítja ettől az istenverte görbe dominiumtól.

Szóval álmodozással ül be a vasuti kocsiba, hogy haza utazzék.

Egyedül volt. Kényelmesen beledőlve a kocsi egyik szögletébe, intelligens fejét pedig angol utazósipkájával együtt az oldalvánkoshoz nyomva, elkezdett gondolkodni.

Hiszen mit neki egy életrevaló tervet kifőzni? Neki!

Még nem is érkezett meg a fővárosba, mikor már mindenestől - részleteiben is - készen volt a csalhatatlan terv. Hangosan elnevette magát, mikor még egyszer átgondolta, aztán élénken, ragyogó arczczal kapaszkodott föl egy bérkocsira, hogy hazahajtasson.

Féltizenegyre járt az idő.

Derülten, füttyölésre csucsortított szájjal, mosolygós kíváncsisággal tekintgetett ki a kocsi-ablakon; jól esett neki, hogy háromheti távollét után újra láthatta ezt a fővárosi fel- s alá-hullámzó embertömeget; a nedves oldaljárókról visszatükröződő gázfény csillogását. Jól esett hallani a kocsik robogását és önkéntelenül elmosolyodva gondolt rá, hogy: hátha éppen ezeknek a kocsiknak valamelyikében ül, nagy pöffeszkedve, saját üzleti tudományában elbizakodva az a hájas pénzügyi nagyság, a kit ő, a pompásan kifőzött tervecske szerint, kevesebb, mint három hónap alatt, a «görbe dominium» boldog tulajdonosává fog tenni?

Egy bérkocsi robogott el közel mellette, melybe a tuloldalt eső utcza lámpa egész erővel belesütött.

Vilmos bácsi a szájongók esetleges pillantásával nézett be a kocsiba. - Férfi és nő ültek benne. A nő, oldalt a férfit borult arczzal; a férfi átkarolta s a mint látszott, sugdosott neki valamit, mire a nő kissé lejjebb bocsátotta a fejét, s Vilmos bácsi egy futó pillanatra mintha látta volna a férfi arcját.

- Hehehe! - kaczagott. - Talán csak nem!?

Jelt adott a kocsisnak, hogy álljon meg.

- Lassabban; az után a kocsit után; de, hogy észre ne vegyenek.

Nevetve vetette vissza magát az ülésre és örvendezve kezdte dörzsölgetni a kezét.

Vilmos bácsiban mindentől volt egy jókora adag. A törvényhozóból, a gazdaszóból, a diplomatából, a pénzemberből, a politikusból, - tehát kellett, hogy legyen a rendőrből is.

Neki úgy tetszett, hogy az a férfi-arcz, melyet megpillantott, hasonlított az Emma öcsénk arczához.

- Ejha! - gondolta. - Kaland! - Ennek végére kell járnom, hogy legyen mivel rápíritanom az urfira adandó alkalommal. Hehe! Majd meghívom egyszer ebédre s Vikta előtt fakgatom ki. Hehehe! Pompás mulatság lesz! - Kocsis, el ne téveszszük!

A férfi valósággal ott ugrott ki, az előtt a négyemeletes ház előtt, melynek a második emeletében Emma lakott.

A kocsit tovább robbant.

Vilmos bácsi néma kacajjal ugrott föl üléséről s leeresztette az első ablakot.

- Kocsis! - Az után a kocsit után! El ne téveszszük!... No lám, a tacska, szeretőt is tart! - Vajjon nem az én tárczámra? - Meg kell tudnom legalább azt, hogy hol száll ki a nő. Kocsis! el ne téveszszük!

Utcán föl, utcán le! - Ugy látszik, hogy az első kocsit észrevette, hogy követik. Keresztül robbog a belvároson, aztán egy kanyarodással a sugárutnak vágat ki egyenesen. A kocsis közé vág a lovaknak; a lovak patkói verik a szikrát a kövezetből; a kocsit robban, lebben, repül - egyszerre csak eltűnik.

A Vilmos bácsi kocsis megáll, leszáll és hallgatózik.

- Bizonyosan valamelyik szűk utcába kanyarodott be s ott megállt, - szól be az ablakon, kalap emelintve. - Ne koczogjak végig, hogy a mellékutcákba benézzek?

- Ne. Üljön föl! Jerünk haza.

Utközben boszankodik, hogy nem sikerült a fogás; de csakhamar megvigasztalja magát:

- Még jobb, sokkal jobb így! Ki tudja: nem hirtelenkedtem volna-e el a dolgot? Most tapogatózni fogok s ki tudja: mire bukkanok? Mert mostanában minden az ő kezén volt és nem egyszer ütődtem meg, hogy olyan kevés, a mi befolyt.

Fejcsóválva megy föl a lépcsőn s mint egy felbundázott hordó, egyenesen abba a szobába nyit be, a melyben Vikta szokta tölteni az estéket.

Szétvillantja szemeit a szobában, hogy már, mint bizonyost adja elő Emma hűtlen pénzkezelését; hogy mindezekért egyenesen az «asszonyt» támadja meg: mért nem tudta az irodavezért szigorubban ellenőrizni? - De látja, hogy az asszony nincs a szobában.

- Hol a nagyságos asszony?

- Még délután kikocsizott. - Minden pillanatban várjuk, hogy hazajön.

- Ugy?

Nyugtalanul megy ki az előszobába; átadja bundáját s utazó angol-sipkáját az inasnak, maga visszamegy a terembe, komoran odaplántálja magát az egyik ablak elé s izgatottan várja neje hazaérkezését.

Vikta azonban nem jön haza, csak másnap reggel. A férj már akkor nem izgatott; olyan arcza van, mint a milyet sokszor mutatott, mikor arról tartott előadást, hogy mekkora diplomata van ő benne.

- Nyájasan; jámbor arczczal; mintha vizet se tudnék zavarni, hajlom meg emberem előtt. «Kérem - izé. - Óh, én igazán bámulom.»

Most is meglehetősen nyájasan megy neje elé:

- Ah, izé. - Jó reggelt! - Hol töltötted az estét s az éjet?

Vikta hidegen nézte végig.

- Tegnap délután a nyaralóban voltam kint. Este Gemlessernéhez mentem s nála töltöttem az éjet.

- Egyedül mentél Gemlessernéhez?

Vikta szemei megvillantak; egy pillanatig merőn nézett férje szemei közé, aztán elfordult és száraz hangon vetette oda.

- Egyedül.

Vilmos bácsi leszaladt az irodába, Emmához. Közönyösen kérdezősködött tőle a folyamatban levő ügyekről s egyszerre - mintha csak éppen most jutna eszébe - hozzáfordult:

- Hány óra lehetett, mikor nénéddel kiértetek a nyaralóba?

Emma a meglepetésnek, vagy zavarodottságnak legcsekélyebb jelét se mutatta. De még annyira nem ment, hogy szembe nézni is képes lett volna.

- Nem tudom, hány óra lehetett.

Az univerzális lángész néhány másodperczig gondolkozva nézett öcscsére, aztán megfordult és újból közönyös dolgokról kezdett beszélni, végül pedig szokott rendelkező hangján odavetette:

- Ma velem fogsz ebédelni. Utasításokat akarok adni.

Nem volt semmiféle adni való utasítása. Az ő «diplomatikus» arczával ült az asztalhoz; azon volt, hogy a legközönyösebb tárgyakról folyjék a beszélgetés, mikor egyszerre Viktához fordult:

- Mért nem mondtad te azt nekem reggel, hogy Emmával voltál a nyaralóban?

A nő felpillantott férjére s hosszan, merőn nézett arczába. Szemei, melyek eleintén csak hidegen néztek, lassanként a megvetés kifejezését öltötték magukra.

- Mert nem kérdezted. De, miután ugylátszik, hogy nem tudtad: mondom most.

- Igen! - erősítette Emma röviden, szintén bátyjára nézve, olyan pillantással, melyből, ha akarta az ember valami ünnepélyes elhatározottságot, ha nem akarta: egyszerű csodálkozást olvashatott ki.

A nagy emberösmerő ilyen bátor, legkevésbé sem hunyorgó tekintetek közé kerülvén, elfordította rólok szemeit; megbillentette a vállát és nevetett.

- Igaz; el is feledtem, hogy nem kérdezősködtem tőled Emma felől.

S ámbátor újra közönyös tárgyakra terelte a társalgást s úgy tett, mintha soha sem jött volna szóba az az alkalom nélküli kérdés, megtartotta diplomatikus arcát s délután - tanácsot ülve magával - erősen elhatározta, hogy komolyan, kellő tapintatossággal és apparátussal utána fog látni a dolognak.

Másnap reggel is erősen állott még határozata mellett s föltette magában, hogy ha mégis netalán valaminek jönne a nyomára, eltapossa ezeket a nyomorultakat, mint két szemtelen férget.

Délben azonban, a mint hazajött a közlekedésügyi minisztériumtól, a hol Gemlesserrel akart beszélni; komoran és haragos tekinteteket vetve maga körül, sietett föl a lépcsőn az emeletbe; egyenesen neje szobájába ment.

- No hiszen szép kis história, mondhatom! kezdte, dühös és egyszersmind végtelenül megvető pillantással Viktára, a ki figyelve fordult felé, a mint a szobába betoppant. - Mondhatom, szép história!

Egy pillanatig feleletre várt, aztán megbillentette a vállát és szánakozó lenézéssel elfordult a hallgató asszonytól.

- Az a gyönyörűséges mákvirág: Bojtor, a ki egyebet se tud, mint marakodni, interpellálta a házban a kereskedelemügyi minisztert, hogy van-e tudomása Gemlesser rabló monopóliumáról - így! «rabló monopóliumáról?» - Az elnök rendreutasította a szólót; a miniszter hatalmas beszédet penderített arról, hogy milyen polgári erény a közhivatalnokok hirnevét be nem szennyezni. - Hanem azért megérem, hogy el fogják csapni a sógorodat.

Vilmos bácsi maga nem hitte, a mit mondott. Gondolta, hogy a lárma elnyomása kedvéért majd tartanak egy kis elnöki széttekintést, melyben miniszterelnöki küldetésből valószínűleg Bertalan ur is részt fog venni; az elnöki széttekintés napnál világosabban ki fogja deríteni, hogy minden lárma, kiabálás rosszakaratu rágalom, s az érdemes ősz hivatalnok valami «díjmentesen adományozott» rendcskével rehabilitáltatni fog.

Hanem mindennek daczára mégis izgatta őt ez a dolog; legfőképen azért, mert Gemlesser szóba se állt vele; idegesen utasította el:

- Most nem érek rá, veled bibelődni!

Nem ér rá vele bibelődni! Ez dühössé tette s látva, hogy Vikta megzavarodott a hirre, még egyszer ismételte:

- El fogják csapni a sógorodat!

Bizott az élet igazságszolgáltatásában, melyet ő még furfangosabbnak látott, mint a minő valóban; bizott sógora magas állásában; bizott Bertalan ur befolyásában - és nem jutott eszébe a közmondás: nem jó az ördögöt a falra festeni!

A miniszter ur a körmönfont beszéd után, melyben kimutatta, hogy mennyire káros és veszélyes az államra a közhivatalnokok hirnevének meghurczolása, vegyes bizottságot küldött ki a Gemlesser-ügyek megvizsgálására, melyben maga a «gyönyörűséges mákvirág» Bojtor is benne volt.

Vilmos bácsi halavány lett e hirre; szemei szikráztak, fogait csikorgatta és egész napokon át folyton ott kujtorgott a közlekedésügyi minisztérium nagy épületében.

Ha haza ment, szótalán volt; nem emlegette sem az erdélyi «Vilmos-telep»-et, sem a «szamár» pénzembereket; kidüllesztett mellel nem hivatkozott sem a népre, sem a méltóságosokra, a kik őt úgy szeretik.

Most az ő édes személye: az az intelligens fej, az a jó husban levő test forgott szóban, mely legközvetlenebb tulajdona minden élő embernek.

Mikor befejeztetett a Gemlesser elleni nyomozat - este kilencz óra után - arczából kikelve futott haza. Nem ment föl az emeletbe, hanem a mindig zsebében hordott főnöki kulccsal kinyitva az irodát, úgy, a mint volt: téli kabátostól, magastetejü kalapostól odaszaladt az iratokat tartalmazó szekrényhez, kikereste közülök azokat az iratokat, a melyek arra a bizonyos százötvenezer forintos letéti pénzre vonatkoztak és a saját, külön főnöki szobájába szaladt velük. Később fölment az emeletre, a hálószobájába; mikor a szolgálta érte ment, hogy az estelihez hívja, nagy lépésekkel sétált ott föl s alá; rávetette haragtól lángoló szemeit, csikorgatta a fogát.

- Nem megyek! - kiáltott rá, miközben ökölre szoritott kezei reszkettek az indulattól.

Féltizenegy óra tájban ismét fölnyilt az ajtó. Vikta lépett be, halaványabban a rendesnél, de fölemelt fővel és bátran.

Vilmos bácsi odapattant elibe és - összeszorított fogakkal - úgy nézett rá, mint a bika néz az előtte lebegtetett vörös kendőre.

Vikta meghökkenve nézett férje sárga arczába.

- Mi történt?

Vilmos bácsinak meg kellett előbb rázni reszkető ökleit, mintha valakit halálra akarna zöcskölni, aztán rekedtes hangon válaszolt:

- A gazember - a te sógorod - Gemlesser... Hallod! az a gazember sógorod, a ki téged a nyakamba varrt... El fogják csapni. - Minden kisült rá, a butára, a pöffeszkedő hülyére! - A bizottsági elnök tudtára adta, hogy jó lesz beadni lemondását. Holnap vagy holnapután más fogja átvenni az általa kezelt ügyeket és akkor...

Vikta összeránczolt szemöldökkel nézett rá.

- És akkor? - kérdezte fojtott hangon.

- Takarodjál!

A nő összerázkódott; de a helyett, hogy engedelmeskedett volna férje parancsának, vagy megrettent volna emberevő tekintetétől, még jobban felemelve fejét, közelebb lépett hozzá s most már nem fojtott, hanem erélyes hangon szólt:

- Nem megyek. - Mit rejtegetsz előttem?

Vilmos bácsi neki ment s vérben forgó szemeit rámeresztve, dühtől remegő ökleit pedig orra alatt rázva, hörögte:

- Széttéplek!

- Nem fogsz széttépni. - Dühöd nem rémit meg, mint a hogy hóbertosságod nem hatott rám. - Megvetlek. - De azt a nevet viselem, a melyet te, s habár köztünk semmi viszony, a világ szemei előtt mégis feleséged vagyok. Jogom van tudni, hogy mit tettél - mert tettél! - a mi nevedet gyalázattal fenyegeti?

Vilmos bácsi elkezdett a szobában körülszaladni, miközben gyér haját markolászva, tördelte:

- Gyilkossá, szándékosan gyilkossá akar tenni.

Végül kimerülve rogyott a divánra, s mind két kezével eltakarva arczát, nyögni kezdett.

Vikta ráfordította az ajtóra a kulcsot, hogy be ne jöjjön valaki. Tudta, hogy férjénél a dühroham ezzel a nyögéssel végződik.

Negyed óra múlva sápadtan rántotta föl az ajtót; kilépett férje szobájából; átment a saját lakosztályába, a hol szobaleánya várta.

- Menjen, nyitassa föl a kaput a házfelügyelővel.

Maga ezalatt kalapot és felöltőt vett magára. A leány visszajött jelenteni, hogy nyitva a kapu.

- Csak feküdjék le: ma nem lesz rá szükségem.

S a nélkül, hogy csak egy szóval is indokolná a bámuló szobaleány előtt ilyen szokatlan időben való távozását, látszólag nyugodtan lehaladt a lépcsőn s kilépett az utcára.

A közeli szögleten szoktak állani a bérkocsik; egyet az éjjeli szolgálaton levők közül előintett.

- Bajvivó-utcza, hét szám. - Gyorsan!

A Bajvivó-utcza hét számú ház volt az, melyben Emma lakott a második emeleten.

VI. A gyönyör-óra.

Emma, mint egy huszonegy éves ember, a ki nappal lelkiismeretesen dolgozni szokott, aztán még hozzá szerelmes, még pedig boldog szerelmes, mélyen és nyugodtan aludt, mikor ajtaján valaki, a ki igen türelmetlen lehetett, megrántotta a csengőt.

Az ifju fölrettent és fölült az ágyban.

- Ki lehet és mit jelenthet? - kérdezte magától. Fölugrott; hálókabátot öltött, gyertyát gyújtott és fölnyitotta az ajtót. Vikta állott előtte.

- Vikta!

- Igen, barátom. Csak bocsáss be mentől hamarabb, mert megláthatnának az ajtód előtt.

Emma félreugrott az ajtóból s miután Vikta belépett, ideges gyorsasággal zárta be és fordította rá kétszer a kulcsot.

A nő vállán keresztül visszapillantva nézte a fiu mohó gyorsaságát és egy rövid ideig tartó mosoly villant meg ajkai körül.

Bement a kicsiny, keskeny előszobaféléből a szobába. Levetette a felöltőt, leoldta kalapját s egy széket vonva a kemence elé, melyben már nem igen volt tűz, mosolyogva nézett föl Emmára.

- Egy kicsit meg vagy döbbenve, ugy-e?

- Nem akarok hazudni, Vikta; igen, megdöbbsentett megjelenésed.

- Volt idő, mikor nem döbbsentett meg.

- De ilyen szokatlan időben?

- Tudod, hogy szeszélyes vagyok. Mindig olyanra vágyom, a mit még nem ízleltem. Minden olyan nő, a ki arra az utra lépett, melyre én, ilyen természetű. Ha csakugyan nem vagy álmos, ülj le ide, velem szembe.

- De az égre kérlek...

- Ne kérj! - Ül le először.

- Jól van, hát leültem. Most meg fogod mondani?

- Mit?

- Hogy mi hozott ide?

- Azt hittem, hogy mihelyt meglátsz, kitalálok.

Emma felszökött székéről s vérhagyott arczczal nézett Vikta szemei közé.

- Mindent tud?

A nő most másodizben mosolyogta el magát úgy, mint először az ajtóbezárásnál. Szemét behunyva, némán himbálta magát a széken néhány másodperczig, aztán közönyös arczczal, de Emma tekintetét kerülve, szólt:

- Igen, mindent tud. Vagy legalább azt hiszem, hogy mindent tud. Mikor utoljára a nyaralóban voltunk, ő volt az, a ki üzöbe vette kocsimat. Már akkor is sejtettem; most egész bizonyossággal tudom. Hanem azért ülj le és ne izgasd magadat.

- Az isten szerelmeért, Vikta! hogy beszélhetsz így?

- Így!! - Mondtam valami olyast, a mi különös?

- Nem, semmi különöst. De mégis - nem szoktál így beszélni.

- Nos, hát ülj le. Nem azért jöttem, hogy izgassalak. Beszéljünk más tárgyról. Tudod, hogy anya vagyok?

- Anya?!

Vikta összevágta fogait arra a hangra, melyen Emma ez egyetlen szót kiejtette. Tekintetét ölébe bocsátott kezeire süllyesztette, mert félt, hogy nagyon megvető talál az lenni; pedig most először: a fájdalomról érezte, hogy igazán szereti ezt a fiut.

Majd egy egész percnyi idő telt el hallgatásban. Emma megdöbbenve, sajátmaga által sem értett alattomos félelemmel meredt maga elébe; Vikta pedig folyton a kezeire nézett, melyekkel ölében játszott.

Végre is Vikta lett az, a ki előbb vergődött önuralomra. Fölnézett Emmára és elkaczagta magát.

- Na, azért ne halj meg rémületedben! Jer ide; térdelj a lábaim elé. Hiszen csak nem szüntél meg szeretni, azért, hogy anya vagyok?

- Óh nem! Imádlak! Most még inkább imádlak!

- No lásd, bohó! Hát azért jöttem, hogy ezt tudodra adjam.

- Köszönöm! Köszönöm!

Vikta hozzáhajolva, szemei közé mosolygott és fürteivel játszott, miközben susogva beszélt:

- Lásd, én minden lehető következményt számításba vettem és elfogadtam akkor, mikor a társaskocsiban megszorítottam a kezedet! Ha akkor férjem kérdőre von, azt mondtam volna neki, hogy az egész eseményt én, akarva idéztem elő. Pedig hidd meg, akkor még nagyon ártatlan voltam! Lehet, hogy szerettelek, - de nagyon ártatlan voltam!

Emma előbb a kezeit, később a karjait csókolgatta, mint egy huszonegy éves fiu, a ki minden veszélyt, minden félelmet feled az édes szerelem szavára - mig a szó tart.

Vikta gyöngéden hátrább tolta őt magától s mélyen, komolyan tekintve szemeibe, folytatta:

- Nagyon becsületes nő lettem volna, ha oly férj oldala mellé kerülök, a kit, ha nem szerettem volna is, tudtam volna legalább becsülni. Undorral fordultam el a nőktől, a kik szerelmi viszonyt szőttek titkon, a férj előtt pedig gyáván képmutatóskodtak. Óh, ha akkor kérdőre von!... De nem tette - s belőlem is szerető lett, a ki - mert el van keseredve, most boszut akar magáért állani, mert azt hiszi, hogy kárpótlással tartozik neki a sors - idegen férfi karjai közt keres feledést...

- Viktám! Hogy beszélhetsz így magadról?

Vikta pillanatra elfordult; úgy tett, mintha egy fürt haját simitana vissza a homlokáról a zseb-kendőjével, de arcát is megtörölte s a zsebkendő nedves maradt.

- Ugy, mert igaz. - Ki tudja: magad is hiszel-e bennem, vagy vállrántva azt gondolod magadban: szeretőm volt!

- De Vikta!

- El mernél venni feleségül?

- E miatt az aggodalom miatt? - El!

- Meggondoltad jól, a mit mondtál?
- Esküszöm!
- Akkor mindenre kész volnál, a mit mondok?
- Mindenre.
- Még arra is, hogy megszökjél velem, ha arra szólitanálak föl?
- Te azt nem tennéd, Vikta.
- Miért nem?
- Mert te jó módban élsz s kényelemhez vagy szokva, én pedig még pálya nélkül vagyok.
- Óh, az olyan jellemű nőt, mint én, nem riasztja vissza a kényelemről való lemondás.
- De itt nemcsak kényelemről van szó, hanem a megélhetésről is.
- Van még más okod is?
- Van. - Én több válópört vezettem már; te nem tennéd ki magadat egy ilyen per megalázó mozzanatainak; a bírók, az ügyvédek, a tanúk arczpiritó bámulásainak, s ha te nem irtóznál is tőle - mert nem ösmered - nem engedném én, hogy kitedd magadat. - Tudom: arra sem volnál hajlandó, hogy, mint meg nem esketett asszony élj velem - mert ösmerem büszkeségedet; asszonyi és családi hirnevedre nagyon sokat tartó voltodat.
- Igazad van; jól ismersz. - De, ha azt mondanám, hogy idegen országba menjünk?
- Nem hiszem, hogy azt mondanád, hiszen éppen most mondtad, hogy anya vagy.
- Igen, igen! - szólt közbe Vikta türelmetlenül, mi közben szemei nagyot villantak. - Igen, anya vagyok, de...

Emma fölállott; kérdőleg nézett a nőre. Eddig a jogász beszélt belőle, a ki azt gondolta: arról van csak a szó, hogy «ha» Vikta azt mondaná; most ugy kezdte sejteni, hogy Vikta talán «már» mondja is.

Most fölébredt benne a férfi, s figyelve nézett Viktára.

- Azt gondolod, hogy meg fogja tagadni?
- Nem!
- Tehát azt gondolod, hogy durván fog bánni veled?
- Ahhoz nincs elég bátorsága.
- Akkor nekünk nincs jogunk a gyermeket megfosztani attól, hogy törvényes neve legyen. Vagy az a gondolat sérti büszkeségedet, hogy meglopjuk férjedet? Ha a dolgok mostani folyamatukban maradnak, a te férjed nem marad gazdag.

Vikta hátravetette magát székében. Szeretett volna fölállni s föl s alá járkálni a szobában, de ez azt árulta volna el, hogy izgatott; az ő büszkesége pedig ezt nem engedte meg.

- Gyáva! - gondolta magában.

Arra nem gondolt, hogy ennek a fiúnak, a ki még nem férfi, de a ki már annyit tapasztalt és gondolkozott az anyagi dolgokról, - mert hiszen saját fentartásáról is mindig magának kellett gondoskodnia - igaza is van. Csak arra gondolt, hogy gyáva, mert nem meri indítványba hozni kedvese előtt - a ki pedig maga emlékezteti rá, - hogy:

- Jer velem. Meglehet, hogy nélkülöznünk kell majd, de, ha szeretsz, jer velem!

Azonban a türelmetlen, a büszke nő, - a ki szégyenli magát, hogy hazudnia kell a világnak; a ki pokolban érzi magát a férje oldala mellett - alig mondja ki a vádat, hogy gyáva, már előáll benne a szerető s védeni kezdi kedvesét.

Nevetve tárja ki karjait; újból letérdeplésre kényszeríti Emmát, és ölébe fektetve fejét, csaknem anyai gyöngédséggel veregeti az orczáit.

- Te szakállas gyermek! - Te, én fiúcskám! - Milyen borzasztó okos vagy, mikor az életről van szó! - Hanem az életnek egyik mozgatója a szerelem s a szerelemben tudod mi a szép, okos és elragadó? A lelkesülő, a nem gondolkozó eszeveszettség. - Próbára tettem az eszedet s te kiálltad emberül. - Most már tudom, hogy akármilyen asszony szeretőd lesz ezentul...

Emma tiltakozva rázta fejét. - Vikta befogta a száját.

- Lesz! - S az asszonyok, a kik szeretőkké lesznek, az első csókkal olyan utra lépnek, a melyen egyre növekvő rohanással megy az ember. Gyönyör nekik a veszély; büszkék rá, hogy szeretővé lehettek s egy bizonyos időben mind szökésre gondol. - Persze most nem vagy veszélyben... Jer, csókolj meg.

Gondtalannak, vidornak, szerelemvágyónak mutatta magát, pedig szívében most még inkább zúgott az a lelki vihar, mely arczáról minden életszint elsöpört, mikor férje szobájából kilépett.

Hogy mennyit mondott meg Vilmos bácsi a valóból? nem bizonyos; de az bizonyos, hogy Vikta körülbelől kitalálta, hogy nem kis bajról van szó; hitte, hogy férje képes olyan cselekedetre is, mely megbecsteleníti nevét és nem bizott benne, hogy jóvá legyen képes tenni valamit.

A bekövetkező megbecstelenítés félelmétől elkábulva lépett ki férje szobájából. Emmára gondolt és megvillant szemei előtt valami, a mi a menekülés reménysugarához hasonlított.

- Talán! - gondolta magában.

Most már el kellett ejtenie ezt a «talán»-t is. Gondtalanságot hazudva taposott rá. - Nem szerelemvágyból, hanem izgatottságból s mert azt hitte, hogy a gyönyörben feledést talál - nevetve tárja ki karjait:

- Jer, csókolj meg!

És azután a következő napokon sem változik.

Most már egyáltalán nem törődik Vilmos bácsival; az ő jelenlétében is kész megszorítani Emma kezét. Az öcs szorongva huzza vissza a magáét; Vikta hangos nevetésre fakad.

Talán sejti, hogy Vilmos bácsinak mély pillantású szemei most nem igen látnak? Mert azok a nagy, kifejezésteljes szemek, most, mintha be volnának hunyva; mintha - mikor az irodában, vagy az emeleti teremben sétál is - mindig a közlekedésügyi minisztérium egyik hivatalos szobájába nézne, a hol ügyiratokat forgatnak, végzéseket hoznak, utasításokat adnak ki.

Különben most nem igen sétál sem az irodában, sem az emeleti teremben. A nappalok - sőt az éjek legnagyobb részét is - házon kívül szokta tölteni.

Emma azt hiszi, hogy megint a «fűrészmalomokat felállító részvénytársulat», «első magyar kőszén-bányász és finomító szövetkezet», «legelső hazai kőszén-, kő-, faipar és mindent olvasztó kereskedelmi gyár egyesület»-ek megalakításán kezd dolgozni, mert veszi is észre, meg hallja is, hogy folyton egyik bankártól a másikhöz, s egyik pénzintézetől a másikhöz hajtát; ha hazajön, ügynökök követik, a kikkel bezárkózik a szobájába; mikor pedig elmennek, számokkal teleírált papírok maradnak szanaszét a szobában, a szőnyegen, asztalokon.

Ugy látszik: a pénzemberek még mindig «buták», mert - ámbár most nem mondja Vilmos bácsi, prófétai szemével az előtte álló vállán felül, a fényes jövőbe merülve - de mindig levert és gyakran dühösen csikorgatja fogát, mikor egy-egy fél napig tartó kocsikázásából hazatér.

Később azt is hallja Emma, mikor az irodában az egyik irnok a másiknak titkon sottogni kezd, hogy Pickrohn, a nagy közvetítő irnoka megsugta neki, hogy az «öreg» az erdélyi birtokot, meg a maga ösiségét, sőt még ezt a házat is áruba bocsátotta; minden áron, mentől hamarabb el akarja adni. Pickrohn ur nagyon csodálkozik és nem tudja mire vélni a dolgot, különösen, mivel tudja, hogy nem egyedül ő van megbizva az üzlettel.

Emma haragosan kiált az irnokra az iratállvány mögül, hogy fogja be a száját.

Ugyan ekkor lép be egy elegáns uri ember az irodába, a ki a főnök urat keresi. Emma bevezeti a maga szobájába, remélvén, hogy talán ő is elintézheti vele az ügyet.

- Én Belgiumból érkeztem a mai gyorsvonattal s egy belga czég képviselőjében keresem a főnök urat.

- Nem lehetnék talán szolgálatára én, a ki vezetője vagyok ennek az irodának?

- Utasításom úgy hangzik, hogy személyesen a főnök urral érintkezzem.

- Sajnálom! Főnököm éppen nincsen idehaza.

- Nincsen?! - Az aranykeretes szemüveg egyet villan. - Körülbelől hol lehet, hogy utána hajtassak?

- Azt nem tudom megmondani. - De látva, hogy ügye sürgős természetü...

- Sürgős!

- Kérem, szerencsétlenségem délután négy órakor.

A belga ur meghajtotta magát.

- Szeretném hinni, hogy akkor idehaza fogom találni! - S elhagyta az irodát.

Emma vállatvonva nézett utána. Végezte a dolgait nyugodtan tovább és várta Vilmos bácsi hazatértét.

Későn: három óra után volt már az idő, mikor megérkezett. Egyenesen az irodába ment s megpillantva Emmát, látható meglepéssel sietett hozzá.

- Szeretem, hogy már itt talállak.

- Azaz: «még» - igazította ki bátyját.

- Mindegy. - Velem fogsz ebédelni; jer. - Sürgős megbízásom van, melyet csak te végezhetsz el.

Vilmos bácsi ki nem állhatta, ha késlekedtek, mikor ő sietett. Bizony örökös kár, hogy az emberi tervek keresztülviteléhez idő, néha hosszabb idő kívántatik; mert ha például az erdélyi «Vilmos-telepet», «Kolovráth-telepet» annyi idő alatt föl lehetett volna építeni, mint a mennyi a tervük elmondásához elegendő; ha a képviselőket választó kerületek nagyobb részét egy fél óra alatt kapacitálni lehetett volna, a hatalmas miniszterelnök úr pedig tiz perc alatt meg-hökkent volna, a «nem az ő intésétől függő képviselők» látására: Vilmos bácsi ma egyike a legbefolyásosabb hatalmasságoknak.

Most kapkodó sietséggel fogta meg Emma kezét.

- Nagyon okosan tetted, hogy megvártál! - Jer.

- Azért vártam meg, mert jelenteni akartam a délelőtti...

- Majd ráérünk az asztal mellett.

Fölvezette az ebédlőbe s minthogy még nem volt asztalon a leves s Vikta sem jelent még meg a teremben: összeszidta az inast; megrendelte, hogy rögtön hívják a nagyságos asszonyt, tálalják a levest s tegyenek még egy terítéket az asztalra.

Maga az asztal mellé ült; fölköttötte az álla alá az asztalkendőt, hogy azzal se teljék idő, ha a leves itt lesz.

- Azért vártam Vilmos bácsit, mert Belgiumból egy ur érkezett meg, valamelyik cég képviselőjében, a ki sürgősen ohajt Vilmos bácsival beszélni.

A főnök arcza elsápadt; arisztokratikus orra szemlátomást megnyult. Emma meglepetve bámult rá; azt gondolta, hogy hirtelen szédülés fogta el. Csalódott.

Vilmos bácsi szemei alig pár pillanatra az elsárgulás után villámlani kezdtek s olyan dühvel, mintha sirni akarna, csapott öklével az asztalra.

- Mért nem lökted ki az ajtón? - Mért nem rugtad hátba a semmirekellőt? - Hát nem látjátok, hogy lélegzetet is alig bírok venni?! - Szándékosan meg akartok ölni?

Emma kicsiben mult, hogy el nem nevette magát. Milyen furcsa lenne, ha az ügyvédek úgy kezdenék fogadni az ügyes-bajos embert, hogy a hajába ragadnának és hátbarugva, kilöknék az ajtón!

De aztán a keletkező részvét elnyomta a nevetési vágyat.

- Én nem vagyok oka, ha valaki jön.

- Remélem: elutasítottad? Megmondtad neki, hogy nem vagyok a városban?

- Nem! - Azt mondtam, hogy a főnököm négy órákor szokott ebédelni...

A főnök fölpillantott a faliórára; néma dühvel fölugrott az asztal mellől; lerántotta álla alól az asztalkendőt és... De nem tehetett még egy mozdulatot se, mikor fölnyilt az ajtó; a szolga lépett be, hogy valakit, a kinek a névjegyét egy tányéron hozta, bejelentsen. - A valaki a hátmögött volt s vele egyszerre lépett a szobába.

Az az ur volt, a belga cég képviselőjében.

Vilmos bácsi a nagyon sarokba szorított ember tekintetével villantotta végig szemeit a névjegyen s az ajtó közelében álló idegenen, aztán egyszerre kiegyenesedett; arcza méltóságos kifejezést öltött; hideg, kevély pillantással mérte még egyszer végig az önkénytelenül meghunyászkodó idegent és szólt:

- A mint látja, uram, én éppen ebédelni fogok. De reményelem, hogy rövid lesz. Kérem, kövessen dolgozószobámba. - Te, Emma, csak maradj; mindjárt visszatérek.

Emma gondolkozó pillantással nézett utánok.

Vikta lépett be. Először meglepetve, aztán örvendező mosolygással vette tudomásul, hogy Emma is itt van. - Hozzá sietett. Később az ablakok egyikéhez vezette, a hol félig eltakarta őket a függöny.

Ingerkedve, láthatólag szerelemre gyúladni szándékozva, susogott Emma fülébe, aztán pajkosan hozzáértette illatos hamvasszőke haját az ifju arcához.

Nem vette észre egyik sem az oldalt eső s nyitva levő termeken át - lassan, megtörten, összegörnyedve s két karját fejére kulcsolva - közeledő emberi alakot.

Arcza, magas, intelligens homloka fakószürke színű volt, mint a földből kiásott koponya; szemei körül meglöttyedt a hús. Homlokcsontja kiült, vagy talán szemei estek beljebb?

Nem veszik észre Vilmos bácsit, a ki, mióta eltávozott, tiz évvel lett öregebb és most - lábait fáradtan húzva maga után - nem az étterem előszobáján át, hanem a nyitott termeken keresztül lopakodik előbbre.

Nem veszik észre; egymás ragyogó, szerelemtől hevülő szemeibe vesznek; a két arcz összehajlik, az ajkak összetapadnak.

Vilmos bácsi, mintha valami lágy ruhasuhogást hallana; megrettentő pillantással villan körül s tekintete odameder a függöny fehér fátyla mögött ölelkezőkre. Szemei megvillannak; mintha egy kis emberi szín kerekednék szürkés-sárga arczára; fogai összeszorulnak s utálatos mosoly játsza körül szederjes ajkait.

Nem a boszu, vagy a gyűlölet, vagy a fölvilanó harag néma nevetése az! - Neki most eszébe sem jut ezt a két embert gyűlölni; csak azért tűnik fel előtte, hogy csókolóznak, mert titkon, a függöny oltalma alatt teszik. Különben tán eszébe se jutna azon megütközni. Mert most ránézve nem létezik se Vikta, se Emma; nem létezik senki más, csak ő maga és nincs semmi izgalom, a mely rá hatni képes volna, azon kívül, mely már összetörte.

Lopva oldalra vonul, a hol nem látják meg és ott küzd magával, mert még nem tudja, hogy mitevő legyen?

Bizonytalanságából az menti ki, hogy az egymásba nyiló termeken át még egy másik ember közeledik.

Nagyuri láb-földhöz-csapkodással jár, karjait hátul összefogva. Kissé összehunyorított szürke szemei már messziről megpillantják az idősb Kolovráthot s üdvözlésképen megköszörüli a torkát:

- Hrm!

Vilmos bácsi egy pillanat alatt összeszedi magát; oldalt, a falak mellett közönyös arczczal megy sógora elé.

- Szervusz!

Most már nincs szükség rá, hogy valami tüntető előzékenységgel fogadja. Nem bélyegezték ugyan meg, csak elfogadták lemondását s nyugdíj nélküli nyugalomba helyezték, de hát végre is bukott ember.

Igaz ugyan az is, hogy, mint afféle ravasz róka, mielőtt formaszerint elrendelték volna ellene a nyomozatot, minden ingatlanságát a neje nevére iratta s így most nyugdíj nélkül is kényelemben élhet, fényes házat tarthat és lépéseket tehet, hogy újra megválasztassa magát képviselőnek, de hát azért mégis csak bukott ember!

Még egyszer, most már sokkal hangosabban és biztosabb hanghordással kiáltja neki oda, hogy:

- Szervusz!

- Itthon van Vikta? A feleségem küld. Családi ügyben jöttem hozzátok! - Kezdi a beszédet Gemlesser, az étterembe érve, Viktának két ujját nyujtva s a fiatalabb Kolovráthot összehunyorított szemmel megnézve.

Vilmos bácsi láthatólag azon van, hogy igen nyájas legyen, mikor Emmához fordul és - rá nem nézve - szól:

- Bocsáss meg... a mint hallod... Ma már különben sem lesz rád szükségem.

- Velünk fogsz ebédelni? - fordul aztán gyorsan Gemlesserhez. - Reményilem, velünk fogsz ebédelni?

- Óh nem. Hanem azért ti csak egyetek; a közben is elintézhethük az ügyet. Rövid akarok lenni.

S hátrafogott karokkal, szemben az asztalhoz ülő idősb Kolovráthtal, röviden vetette neki oda a kérdést:

- Intézkedtél-e már a telekkönyvben, hogy ingatlanaid a Vikta nevére irassanak?

Vilmos bácsi úgy tett, mintha a forró leves gőzén valami nagyon érdekes látnivaló volna.

- Nem. A mim van, az enyém.

- Nagy hiba! Tudod, hogy a belga cég képviselője itt van?

Most csodálkozva ütötte föl fejét Vilmos bácsi.

- Micsoda cégéről beszélsz?

- Arról, mely a százötvenezer forint óvadékot hozzád küldte be.

- Ugy?!

- Ugy látszik a pénzt akarja, miután a miniszterium az óvadékot végleg visszautasította.

- Hát akkor átveszi. Furcsa!

- Megvan?

- Természetesen! Azt hiszem...

- Hm!

- Én nem is vettem át tulajdonképen. Azt hiszem: Vikta vette át; aztán - ugy tudom - Emmának adta, a pénztár kulcsával együtt - a mi, mellesleg mondvá, nagy könnyelműség, vagy: én nem tudom, mi?

Vikta sápadtan, reszketve ugrott föl, feldöntve a tányérában érintetlenül párolgó levest. Rémületében alig bírta kidadogni:

- Elsikkasztottad!

Ekkorára már férje is talpon állott. Egy gyilkosságra elszánt ember tekintetével meredt az asszonyra; egész testében reszketett a dühtől; görcsösen összeszorított öklét fölemelte, mintha fejbe akarná ütni.

- Hazudol! Vagy te, vagy a szeretőd sikkasztotta el - ha nincs meg. A pénztár kulcsa a ti kezeten jár.

Vikta sikoltva szaladt ki a teremből; Kolovráth utána akart rohanni, de Gemlesser megelőzte s a menekülő asszony mögött becsapódó ajtó elé állt.

- Megállj, eszeveszett! Ugy tudom, hogy nem sok időd van a menekülésre; de még talán van. Menekülj!

- Nincs mért - nincs!

Aztán, mintha a düh, erély s a kiállott izgatottság végkép kimerítették volna, ismét összegörnyedt, mint mikor a termeken settenkedett végig.

- S ha volna is - nincs már rá idő.

Ösztöne megmondta a valót. Már nem volt ideje.

A belga cég képviselője a rendőri közegekkel már ott állt a lépcsőházban, míg az az ur, a ki a törvényszék részéről volt kiküldve, az emeletre ment, hogy az ügyvédi iroda főnökét a földszintre, dolgozószobájába kérje.

Az irtókat mindenekelőtt elküldték láb alól, aztán fölnyitották a tűzmentes szekrényt s az értéktartóban nem találtak többet, mint huszonötezer forintot, vagy, talán pár százzal többet; hasztalan keresték: a százötvenezer forintnak nyomára se lehetett akadni, még a rá vonatkozó okmányok sem voltak a többi okmányok között.

Ezalatt Vikta bódultan feküdt a zongoraszoza divánján. Hirtelen keletkező kocsirobogás ébresztette föl, mely csattogva dübörgött végig a kicsi palota előtt. Összerázkódva ugrott föl; hirtelen kalapot, köpenyt öltött magára; végig ment szobáin, minden ajtót kulccsal bezárva maga után; lekerült a hátulsó lépcsőre; kisiklott az utcára; a szögleten álló bérkocsik legelsőjébe beleugrott s oda kiáltotta a kocsisnak:

- Bajvivó-utca hét szám. A milyen gyorsan csak lehet.

A kocsis megtette a magáét: nem kimélte az ostort a lovaktól és a lovak sem kimélték lábait, hanem nekinyulva vágattak előre, de hát mindhiába! Vikta nem futhatott föl a második emeleti lakásba; nem kiálthatta oda rémült arczzal kedvesének, hogy:

- Menekülj! - Ha nem akarsz egyedül: - velem.

A vizsgálóbíró által elküldött rendőrbiztos, a ki nem egész tíz perczzel indulhatott el előtte, éppen akkor vezette ki a kapu alól Emmát karonfogva, mikor Vikta már kinyitotta az ajtót, hogy kiugorják a kocsiból.

Félig elfojtott sikoltás; kocsiajtó becsapódása.

Emma körülnézte magát. A nem messze álló kocs ablakán hölgyet pillantott meg, a ki fehér zsebkendőjébe rejtve arcát, hanyatt dőlve zokogott.

Megösmerte és mosolygó, biztató tekintettel akarta megvigasztalni, de az nem nézett rá. Elfogulatlanul, könnyedén lépett a fiatal ember a rendőrbiztos kocsijába. Rá nézve a kocsiiban zokogó urhölgyön kívül nem volt senki más észrevenni való.

A háládatlan!

Hát az a kis, meg fejletlen, tizenöt éves forma leány, könybelábbadt kerek szemével, elpityeredő piros szájacskájával; a kit annyiszor megnézett annakelőtte a második emelet folyosóján; a kinek csengő kacajában annyiszor gyönyörködött... Hát ennek a lánynak lassan kigördülő könyei nem érdemelték meg, hogy meglássa?

Emma nem veszi észre a kis Csuajt; mindig csak Viktára gondol és mentől többet gondol rá, annál bátrabbnak, nyugodtabbnak érzi magát. Mikor a Kolovráth-ház előtt kiszáll a kocsiból s mikor belép az irodába, a hol a vizsgálóbíró, Gemlesser és bátyja vannak, egészen elfogulatlan és derült az arcza.

- Ön az alatt a gyanu alatt áll, - kezdi merőn a szemé közé nézve a vizsgálóbíró - hogy bátyja és főnöke szekrényéből egy bizonyos, ott letett összeget: százötvenezer forintot sikkasztott el.

Emma elhalaványodva pillant bátyjára.

Vilmos bácsi hallgat egy pillanatig, aztán rekedtes, de azért elhatározott hangon kezd szólani, a nélkül azonban, hogy Emmára pillantana:

- Nőm könnyelmű bizalomból - ohajtom hinni, hogy könnyelmű bizalomból - gyakran adta át neki szekrényem kulcsát, mikor távol voltam a háztól. - Az átvételt is ők ketten eszközölték. Nőm írta alá az elősmervényt; öcsém vette át s tette a szekrénybe a pénzt. Én nem is néztem utána.

- Mit mond ön: igaz ez?

- Igaz; de én nem sikkasztottam el.

- Hármunkon kívül senki sem juthatott a kasszához, - kezdte megint Vilmos bácsi, mint egy beszélő automat. Én nem sikkasztottam el, mert meg is feledkeztem róla, hogy ott van. Nőmet - azt hiszem - öcsém sem akarja gyanusítani. - Gyanum azért fordul leginkább szerencsétlen öcsém felé, mert az utóbbi időben azt vettem észre, hogy asszonyokkal adta össze magát. A minap is egy asszonynyal pillantván meg egy kocsiban, követtem őket s meggyőződtem, hogy csakugyan öcsém szállt ki a nő kocsijából.

- Mit szól ön ehhez?

- Nem sikkasztottam el a pénzt.

- Hát akkor bátyját vagy ennek nejét vádolja?

- Vizsgálóbíró ur, engedje meg nekem, nagyon megszorodott embernek, hogy pár szót válthassak négy szemközt szerencsétlen öcsémmel.

A vizsgálóbíró habozott, de Gemlesser félrevonta.

- Hátha a nagyobb rész megvolna még a fiunál s bátyja kérelmére előadná?

Az idősebbik Kolovráth ezalatt, mint egy megtört, összerogyant agg koldus, lesütött szemmel járult öcséje elé.

- Emma, gondold meg, hogy én vagyok a Kolovráthok közt az egyetlen, a ki ennyire vittem; (nem a sikkasztást értette!) hogy feleségem van, a kinek a neve szent előttem; hogy gyermekem is lehet, a kiért jóvá kell tennem mindent. Gondold meg, hogy ha én menten maradhatok: befolyással, népszerűséggel, - mert mindenki szeret, becsül, s a ki nem szeret, fél tőlem, mint az égő tüztől...

- Menjen előlem! - Menjen előlem!

Vilmos bácsi kissé összébb huzta husos szemöldökét, de azért maradt tovább is a kérlelő hangnál.

- Emma, gondold meg: eltemessem-e feleségemet, a ki, mint sikkasztó felesége, nem maradhatna az élők közt; megöljem-e gyermekemet, ha születni találna?

Emma remegve, halálsápadtan kapkodott egy szék karja után.

- Gondold meg, hogy nem csak a Kolovráth nevet mented meg - mert én képes leszek elsimítani mindent - hanem Viktát is megmented a gyalázattól.

- Vizsgálóbíró ur! - dadogta Emma. - Rosszul érzem magamat. - Vitessen el. - Rosszul érzem magamat... Én... Vitessen el a - fogházba.

Erővesztetten dőlt a behívott rendőr vállára s roskadozva vitette ki magát a kocsihoz.

Vilmos bácsi, mikor egyedül maradt az irodában, egy székre rogyott; nagy, intelligens feje előre csuklott, s mint egy vízkór következtében fölpuffadt hülye, üres tekintettel bámult a semmiségbe.

De nem sokára fölugrott, összecsikoritotta fogát, ökölbe szoritott kezeit elkezdte a levegőben rázni s mintha valakivel - a ki előtte a levegőben ugrál - veszekednék, hörögte:

- Igen, ugy van: nem könyörület! - Tartoztál velem. - Kitt!

VII. Arany Alma kisasszony.

«Azt kérdem tőled, kis madár:
Hol ő él, nemde ott valál?
Gunnyasztva kis fészked felett?
Nem hallád-e tőle nevemet
Ne-em hal-lád-e tő-őle ne-evemet?»

- Én meg azt kérdem tőled, Pepi: hogy jut eszedbe, ilyen tiz éves nótát énekelni?

A lány, a tükör előtt, kaczagva fordul vissza a meggörnyedt öreg ember felé, a ki a rongyosacska bőr-karosszékében ül, a kemence mellett, s piros, kis száját elgörbitve, kerek, fekete szemeit pedig csalfán összehunyorítva, könnyelmű vállrángatásokkal feleli:

- Tudom is én! - Annyi bizonyos, hogy te tanítottál rá, apám, ezelőtt tiz esztendővel; mikor még primadonnát akartál belőlem csinálni.

- Hát nem vagy-e csakugyan primadonna? Igaz, hogy nem olyan, mint a milyet én vártam belőled, de azért mégis csak primadonna vagy!

Pepi trillázva czeperlizett a székhez, melynek a karjára oda volt készítve angoltüllel és hamisarany zsinórzattal ékesített ruhája, és nem válaszolt.

Megadni nem akarta, de kisebbitni sem kisebbithette magát, mert csakugyan primadonna volt - nem az operában, nem is a népszínház deszkáin, hanem az «Elizeum» kis színpadán, még pedig olyan kedvelt és népszerű, hogy mikor ő énekelt, az urak mind becsődültek s a nagy teremben még a pinczéréknek sem maradt ut, a melyen valamelyik asztalhoz juthattak volna.

Különösen, ha a tűzoltó-dalt énekelte:

«Tra-dra!
Recscsen, lobban, ropog a tűz...»

Tűzoltóparancsnoki sisakját megrázva fején, kipirult arczczal kap a kaucsukcső után:

«Talpra, szekérre mind, a ki él!...»

A második versszaknál már hunyorogva nevetnek pajkos, kerek szemei; pezsgővel telt poharat tánczoltat a feje fölött és soha, mióta a főváros fennáll, olyan csókolni való, mámoros tűzoltó-parancsnok nem imbolygott bizonytalan lépésű lábain, mint Arany Alma kisasszony, a hogy az öles magas falragaszok nevezik.

Mert többféle neve van.

Az a meggörnyedt öreg ember odahaza, a ki nem tudni, mire született voltaképen: filozófusnak? pénzintézeti igazgatónak, vagy nagy urnak? de a ki karvezető volt egy kisvárosi színháznál, - ez az öreg ember Pepinek nevezi; a leánypajtásai néha Csuhajnak, néha Pipiskének szólítják; de mikor tapsolják, csak úgy kiáltják neki:

- Brávó! - Gyuszi! - Ujra, Gyuszi, újra!

Pedig még ennél több neve is van.

Mikor ének-részeit a deszkákon befejezte, úgy tizenkét óra után, s lejön a terembe, a hol az urak föltett kalappal ülik körül az asztalokat és vígan csengenek össze a poharak: minden asztaltól tele torokkal, egymást tulkiabálva csalogatják:

- Muczi, gyer ide!
- Mókuskám! Ugy-e megigérted?
- Baba, zsardinettót hozatok.
- Már itt van a poharad a malagával, Rizsa.

Mindenki tegezi s előtte is mind az egész világ «te».

Jobbra fordul, balra fordul a csalogatásra; szimatol erre, szimatol arra, mint valami elkényeztetett paripa, aztán egyet perdül és lecsapódik egy olyan asztalhoz, a honnan nem biztatták sem zsardinettóval, sem malagával.

Hanem azért, a mint leül, elhozza egyiket is, a másikat is a pinczér. A többi asztalok mellett ülő urak, kalapemelintve járulnak azokhoz, a kiket a Muczi szeszélye mára kiválasztott:

- Megengedik az urak?

S tiz percz alatt annyi asztalt tolnak a Mókus körül össze, a mennyit csak lehet. - Gyuszi pedig kaczag, mint egy igazi, elfogulatlan baba.

Minden estére választ magának az urak közül «saját külön szeretőt», a kit egy csókkal avat föl s abban gyökeredzik leglényegesebben hivatalos állása, hogy kifizeti a Rizsa zsardinettó és malaga-kontóját.

Mert ehhez jog kell; jog és czim nélkül «furcsát látna» a fizetni akaró, mint a hogy «furcsát látnak» azok is, a kik teszem dereka felé nyulnak, vagy egyébként hivatlanul pákoszkodni akarnak.

A törzsvendégek ismerik már Arany Almát, azért nem kívánnak tőle egyebet, mint hogy asztaluk mellé hozza kecses kis termetét, hogy csengő kaczagásában, piros ajkainak most pintyőkés, majd egérhegyes formájában meg gyorsan szórt, mindig talpraesett válaszaiban gyönyörködhessenek.

- Te Gyuszi! - tudod - hej beh szeretnék megölelni!
- Nagyon szikrázó vagyok piczikém; tele villanynyal. Ha hozzám érnek - pikk! - csattan.
- Hát hány éves vagy?
- Tizenöt multam, aranyos.

Nem is látszik többnek, mint legfeljebb tizenhatnak, pedig leány-pajtásai, a kik közül egy páran az «Elizeum» női karában mint kardalnoknők szerepelnek, hitelesen állítják, hogy huszonnégy éves.

- Csak nem igaz, hogy az «Elizeumba» engednéd szerződni Pepit? - kérdezték apjától a barátai, mielőtt még szerződött.
- Arra neveltem, hogy kenyerét tudja keresni.
- De az «Elizeum»-ba!
- A kinek fájós a bokája, az a bezárt szobában is elesik.

A barátok gondolták, hogy hóbortos apa ez a volt karvezető! és hallgattak. Pepi kezdte Arany Alma név alatt a diadalokat aratni.

Minden héten, hétfőn reggel kiürítette a zsebét az apja asztalára.

- Itt van.

A heti bér volt. Soha sem több, soha sem kevesebb huszonöt forintnál.

S ha a hazahozni szokott pénz egyszer nem huszonöt, hanem öt, vagy ötszáz forint lett volna, az apa akkor sem ütötte volna föl a fejét csodálkozva és nem kérdezte volna gyanakodó tekintettel:

- Pepi! Mi az oka ennek?

De a lány is alkalmasint nagyot nézett volna, ha apjának egyszer eszébe jut, hogy: Hiszen lányom ez a lány, vagy mi. Annál fogva élni akarok apai tekintélyemmel.

Ohó! Csuhaj nem volt az a lány, a ki ezt eltűrte volna. Zabolához nem szokott, szeszélyes, kényén felnőtt vadmacska volt, fényes, sima bőrrel, mindenünnen talpra eső ügyességgel és két kerek, villogó szemmel - ez az egész.

Most is, mikor szinpadi ruháját felöltötte magára s fius kalapját kaczerán felilleszti: még egy hosszú, földig érő köpenyt vet vállaira s egyet ugorva, mint valami hetyke szarka, meglendíti kezét apja felé:

- Szervusz, apám! Ördög tudja: mi lelt, hogy olyan jókedvem kerekedett. - Azt hiszem: ma egy kicsit leiszom magamat. - Pá!

Kiugrott a szobából; végig kopogott a folyosón s lepergett a lépcsőházba. Éppen ki akar szaladni az utcára, mikor egy gyermekkori barátnője toppan elibe, a ki együtt tanult vele énekelni; azóta asszony lett, de férje nem birta megkeresni a mindennapi kenyeret s most az «Elizeum» női karába szeretett volna bejutni.

Mig férjének jól ment, addig néma fejbillentéssel szokott köszönni Csuhajnak az utcán; most megemlékezett, hogy hiszen az «Elizeum» kis divája az ő régi barátnéja, a kinek nagy befolyása van az igazgatóságnál. Megkérte, hogy ajánlja be a karba, Csuhaj pedig - a ki a fejbillegésen nevetett volt s igen szerette, ha pártfogolhatott valakit, a kinek nem volt kenyere, örömmel ígérte meg a barátnének minden befolyását.

És ha Csuhaj megígért valamit, az nem volt pusztá szó. Mint a szorgalmatos méh, ha el akar kergetni valakit a kastól: addig-addig mesterkedett, addig-addig csapdosott a célhoz, addig-addig dongta, hogy «de bizony!» hogy végre is elérte, a mit akart.

- Szervusz. - Gyere gyorsan. - Tréfálva, csevegve, kaczagva vitte magával.

A fordulónál, a kis, emeletes házon innen, mely előtt csinos kertecske terült el - Csuhajék ablakaiból éppen e házra és kertre lehetett látni - meg kellett állapodniok.

Nyitott hintó állott a ház előtt. A hintóba éppen most segített föl egy elegáns, kissé kaczerán öltözött hölgyet egy pápaszemes, horgas orru, korosacska ur, a kinek az egészen simára borotvált arcából a horgas orr és duzzadt ajkak tüntek ki leginkább.

Hátuk mögött, az utolsó lépcsőn állott a harmadik ember hajadon fővel. Elhizásra hajlandó közepes termet; kopaszodó intelligens fej; nagy, fénylő, uri szemek. Érzik rajta, hogy fejét hátraszegezve szeretné tartani s mellét kidüllesztve, orrán keresztül kegygyel ejteni a szót.

Hanem most igen nyájasan - hehehe! - dörzsöli a kezét - hehehe! - a kocsira ülők háta mögött s csak akkor vet utánok egy dühös, fenyegető tekintetet, mikor a kalapját fehebubján viselő ember beszkken a már nem éppen fiatal, de nagyon szép asszony mellé a hintóba s kezével - hátrafelé intve - oda legyint:

- Szervusz.

A nő még ezt se teszi; hátra se pillant.

A hintó kirobog a rácskapun. Csuhaj megvillanó, dühös tekintettel pillantja végig a fölötte elnéző hölgyet és szánakozó tekintetet vet a lépcsőn maradt ember felé.

- Mi lelt, Csuhaj?
- Ejh! - Szeretnék férfi lenni.
- Furcsa gondolataid vannak.
- Tudod, hogy az az ember ott a ház előtt ennek az asszonynak a férje?
- Nem én.
- Ügyvéd vagy micsoda - a gyáva. Kolovráthnak hívják. Egyszer a maga palotájában lakott, hanem aztán kidobták. - Hej ha én csak rövid ideig a helyén lennék!
- Ohó! Mit csinálnál?

Csuhaj szemei újra megvillantak; duzzadt táskáját, melyben a jelmezeket, és apróságokat vitte, megrázta feje fölött.

- Megfojtánám ezt a haszontalan asszonyt.

A barátnő kaczagott, de Csuhaj hirtelen megállapodott.

Egy lassan lépkedő ember ment végig előttük az utcán; kopott, sárgás máncseszter kabát volt rajta, melynek az ujjai olyan rövidek voltak, hogy száraz kézcsuklói hosszan kilógtak belőle; rozzant kemény kalap fődte a fejét; kócos, őszbe csavarodó haj; a torzonborz szakállal összefolyó, elhanyagolt bajusz.

Szédelegve ment előre; mikor meghallotta a hintó robogását, megállt és hátra pillantott. Egy pillanatig úgy állt az oldaljáró közepén, mintha megmeredt volna a rémülettől, aztán el akart szaladni, de neki bukott arczczal a mellette levő falnak, úgy, hogy kalapja hátraesett a kövezetre.

Ez a jelenet állította meg Csuhajt egy pillanatra, de aztán majdnem szaladva indult meg.

- Nézd! Az az ember mindjárt lerogyik. - Bizonyosan guta érte.
- Az ám! Olyan, a minőt hat krajczárért mérnek a pálinka-boltokban.

Csuhaj, a mint mellette termett, felemelte a megszedült ember kalapját.

- Jó barátom! A kalapja.

Az ember lassan visszafordult a faltól; egy szemöldök alól vetett tekintettel legelőbb is azt nézte meg, hogy messze robog-e már a hintó? Aztán - rá sem nézve Csuhajra - vette ki kezéből a kalapot.

- Komám, nem addig a'. - Hát a «köszönöm»?
- Köszönöm.

A barátnő titkon megrántotta Csuhajt s füléhez hajolva, susogta:

- Hagyd menni. - Én ösmerem ezt az embert; irnivalót keresett abban az irodában, a hol férjem dolgozik. Persze, kikergették. - A minap meg a kereskedésbe csapódott be, a hol éppen ott voltam. Azt kérdezte, hogy nem fogadhatnák-e föl boltot seperni? - Gondolhatod, hogy sietett a kereskedő mentől hamarabb kiforgatni a boltból.

- Miért nem adott neki inkább munkát?
- Hogy meglopja? - Hiszen láthatja, a kinek szeme van, hogy legalább is Váczról mászott be a fővárosba! - Én nem is tudom: hogy nem tiltják meg az ilyen embereknek az idejövételt?

Csuhaj gondolkozva nézte az előttük ténfergő nyomorultat.

- Ejh! - Hát a tömlöcből kikerült embernek nem kell enni? Hogy éljen meg, ha nem adnak neki munkát? - Ha minden embert bezárnának, a ki hibát tesz, az egész világ tömlöcből kikerült ember volna. És én szeretném is, hogy mind onnan kikerült emberek legyünk; akkor nem lenne miért oldalognunk egymástól és nem lenne kénytelen a tömlöcből kikerült ember lopni a kenyeret.

- Én részemről nem kérek a tömlöcből s nem is teszek olyast, hogy oda jussak.

- Nem? - Nem dugtad még soha zsebre, ha többet adott vissza a kereskedő, mint a mennyi dukált? Nem vettél fel hatost az utcán, melyet valaki elejtett? Nem kaczerkoddtál soha egy férfival sem, mióta férjhez mentél? És nem fogsz leülni senkivel az «Elizeumban» vacsorálni, ha meghivnak?

- Csuhaj, itt hagylak!

- Tessék. - De azért, ha bíró volnék, vallatás nélkül is magamra venném, hogy bezárassalak téged is meg azt a kereskedőt is, a ki kiforgatta boltjából azt a szegény embert.

- Talán fel kellett volna fogadni azt, a ki az előtt tiz perczzel négy krajczárért a bérkocsikat mosta, aztán ugrott a szomszéd pálinkaboltba, hogy megigya a négy krajczárt?

- Négy krajczárért mosta?

- Holnapután meg a szemetet fogja piszkálni, hogy nem talál-e benne egy darab kilökött főtt krumplit? - Csuhajnak megvillant a szeme.

- Nem fogja piszkálni.

- Mit akarsz?

- Van nálam egy hatos; odaadom neki a táskámat, hadd hozza utánam; - s meggyorsítva lépteit, csakhamar utólérte a máncseszter-kabátost.

- Hé! van egy hatosom, hozza utánam ezt a táskát.

Az ember ráemelte tekintetét; szemei kissé tágabbra nyitak. Mintha emlékezni akarna valamire; csakhamar egykedvűvé válik s utána nyul a kínált táskának. Indultak.

- Mi magának a foglalkozása?

- Semmi.

- Hol lakik?

- A Kecske-utczában.

- Micsoda? - Hisz' ott nincs ház, csak a leégett enyvygyár falai állanak.

- Pinczéje is van.

- Micsoda mesterségen volt?

Az ember nem felelt.

- Mért nem tér vissza arra a pályára, a mit tanult? Lehetetlen, hogy meg ne tudná szerezni a kenyerét.

A máncseszter kabátos nevetett.

- De csunyan tud maga nevetni, hallja! Én azt hiszem, hogy maga valami tömlöcből kerülhetett ki?

- Aztán akkor elveszi tőlem a táskát?

- Nem én! Én szeretem a tömlöczből kikerült embereket. Van rajtuk valami vad, keserű. - Maga micsoda bünt követett el? - Ugy-e, hogy nem csalt: - tán inkább valami boltot tört fel?

A rongyos újra nevetett.

Odaértek az «Elizeum» oszlopos előcsarnokához; a rongyos át akarta adni a táskát a bejárat előtt; tudta, hogy a kertbe, meg az épületbe «idegeneknek tilos a bemenet!»

Egy fiatal ember sebbel-lobbal jött ki az épületből; látszott, hogy siet. A felső kabátját sem ért rá odabent begombolni.

- Hova olyan nagy sietve? - kérdezte Csuha az előtte nagy reverenciával kitérő fiatal embertől.

- Összeveszett a zongorajátszó a principálissal; fejéhez vágta a kótákat. Most szaladok, hogy keressek valakit estére.

Csuha nevetett; mert a principálisnak a baján még a legártatlanabb művész is nevetni szokott; aztán ösztönszerűleg kinyújtotta a kezét, hogy átvegye a rongyostól a táskát. Már tett is egy pár lépést a bejárat felé, mikor hátulról megfogják a karját.

- Kisasszony! - szól a rongyos.

Csuha elpirul; eszébe jut, hogy nem adta még oda a hatost a táskáhozásért; gyorsan keresgélni kezdi.

- Nem azért szólítottam meg. Az a fiatal ur azt mondta, hogy a zongorajátszó összeveszett a principálissal s most estére mást kell keresni. Én tudnék valamit a zongorán, ha ilyen veszettül rongyos nem volnék.

A lány végigpillantott rajta s önkéntelenül elkaczagta magát.

Istenem! Milyen furcsa volna, ha - mikor ő fényes tüzoltó ruhában, délczeg dobbantással megjelen a deszkákon, hogy rákezde: «Tra dra! Recscsen, lobban, ropog a tűz...» ez a rongyos ember ütné meg a hangot a zongorán!

De hát mégis... Ejh!

- Jöjjön csak velem, barátom. De hát igazán tud zongorázni? - Ki ne nevetessen!

Viszi egyenesen a principális elé.

- Ugy hallom, hogy Kracza itt hagyta a zongorát; én hozok egyet, a ki ma estére helyettesíteni akarja.

- Hol van? - Hol van? - Hozza csak elő gyorsan, Alma kisasszony.

- Itt van; ez az ur az.

A principális megrökönyödik s kicsibe mulik, hogy hanyatt nem vágja magát ijedtében, mikor a máncseszter kabátost megpillantja, a kinek majd félkönyökig kilóg a száraz kézcsuklója a kurta kabátujjból.

- Ez az - «ur»? -

Csuha kaczagva dől egy oszlophoz, de pillantást vetve az összevont szemöldökkel előttük álló «ur»-ra, megsajnálja a nyomorultat és komoly arczczal, követelő pillantással tekint a principálisra.

- Mért nem? - Próbát csak tehet s ha csakugyan beválik, van magának olyan ruhája, a melyet ráadhat erre az estére.

- Igen de, kedves! - susogja a principális. Hisz ez az «ur» csak éppen most futhatott ki valamelyik tömlöcből!

- Mi köze hozzá? - Van itt más fegyencz is szolgálatban.

- Hja, barátom! Azok ügyes gazemberek. Azoknak az arcán, ruháján nem látszik meg. De ennek az «ur»-nak az arcza - hm!

- Háttal ül a publikumnak. Meg - ha igazán szükség van olcsó kíséretre, hát itt van.

Ezek az érvek fontosak és gyakorlatiak voltak. A principális leültette a rongyos urat a zongorához a kis színpad előtt. Alma kisasszony a sötét színpadra ment; a sugó bodécskájának a tetejére kuporodott, szemben a zongorával. A principális pedig a kíséret háta mögé állva, fejszóvalva, «hm»-getve tett elébe néhány hangjegyet.

- Ezekbe nem vagyok begyakorolva! - mondta halkán, késlekedve a kíséret, miután végignézte a hangjegyeket. Ezek merő új dalok; ezeket nem ösmerem.

- Új dalok?! Hiszen öt esztendő óta dalolják uton utfélen. Minden verklubben benne van. - Hát hol töltötte maga az idejét, hogy ezeket új nótáknak tartja? Hát mit akar maga játszani, ha kíséretnek jött? - Hát melyek azok a nóták, a melyek a maga idejéből valók?

A kíséret végigfuttatta ujjait a billentyükön, mintegy keresgélve a hangok közt, hogy nem jutna-e eszébe valami?

Végre megtalált egy dallamot, utána egy másikat, harmadikat... Mind rég elfeledett dalok voltak.

- Tíz esztendeig ült - mormolta a principális, a szék mögött.

Alma kisasszony, a sugó bodé tetején kuporogva, körmeit rágicsálva nézett a játékába merülőre, mint egy vadmacska, a ki meghuzta valami halmocska tetején magát, s némán les maga elé, az ürgelyukra, hogy nyakon csipje, ha kibuvik az állat.

A rongyos nem figyel senkire; nyilván rég nem ültetett már zongora előtt. - Ujjai megmegbotlanak; egyszerre egy hangfutammal bele rökken:

«Azt kérdelek tőled kis madár...»

A principális rábólint a fejével.

- Tíz esztendeig ült!

Csuhaj kerek szemei megvillannak; fölugrik a sugóbodéról és előre nyújtja a nyakát, mint ha igazán vadmacska volna s már ugorni akarna. A kíséret észreveszi, hogy mozognak körülte: nagyot ütve a billentyűkre, abban hagyja a játékot s önkéntelenül összerándul szemöldökkel pillant a sötét színpad felé.

Alma kisasszony már nem tartja rajta kerek szemeit; begyeskedve jár alá s fel a meg nem gyújtott lámpák előtt s kényeskedve folytatja a dalt: «Ne-em hal-lád-e tő-őle ne-evemet?»

Aztán fölkaczag, élénken, gyermekesen; azzal a csengő kaczagással, mint tíz évvel ezelőtt; mintha most sem bírná megállni, hogy ezt a szentimentális dalt kaczajjal ne fejezze be.

- Hát ezeket a nótákat akarja nekem ma játszani? - kérdezte a principális a felálló kíséretőtől.

- Mért ne? - toppant elő Csuha egész komolyan. - Én ezt az «Azt kérdelek tőled kis madár»-t apródnak öltözve, gyepadon fekvő fogom énekelni. - Aztán ott van az a másik, hogy: «Végig mentem Kenderesin, csuhaj-ha!» - azt árvalány-hajas kalappal, cifra szürben adom elő. - Tudom ám én ezt mind s isten ugye! olyan estét csapok belőlök, hogy egy hétig nem fogunk mást énekelhetni.

Megtartotta a szavát!

A kíséret kimosakodva, kifésülködve - (nem a direktor ruhájában, mert az poczakos ember volt, hanem egy, hirtelenében kölcsön vett fekete öltözőben) odaült a zongora elé, megütötte a jeladó csengőt; föllebbent a függöny s a vacsoráló urak oda nézve: a fényes tűzoltó parancsnok helyett, árvalányhaj-bokrétás, fokossal hadonázó szegénylegényt láttak a deszkákon, a ki a «fenegyerek» legféltelenebb kedvével kezdte énekelni, hogy:

«Végig mentem Kenderesin,
Kiállottak az irigyim, -
Csuha-j-ha!...»

A zongora néha nyögött, de a Gyuszi észbontó kacsintással kísért rikkantása: «Csuha-j-ha!» - elpalástolt mindent s olyan kitörő jókedvet keltett a teremben, hogy a második versszaknál már száz torok kiáltotta, poharakat rázva, az asztaltól fölgrámlálva: «Csuha-j-ha!»

Függöny-lebocsátás után a princípális kézdörzsölgötve, ragyogó arczczal szaladt föl a színpadra, Alma kisasszonyhoz.

- Édes, drága kisasszonykám, gratulálok; adja ide a kezét, hadd csókolom meg.

A betyár «drága kisasszony», mint egy királyasszony odanyujtotta.

- Na! - Csak meg ne harapja.

- Igazán azt hiszem: egy hétig is meg fogja járni ez a műsor.

Kint a teremben tomboltak, tapsoltak.

- Csuha-j! - Csuha-j! - Hogy volt, Csuha-j!

- Nem énekel még egyszer? - Nagyon dörömbölnek.

- Holnapra is hagyjunk. - Megfogadja zongora-játszónak azt a rongyos urat?

- Állandó játszónak?! - Hová gondol? Megesküszöm, hogy tiz esztendeig ült börtönben. - Bizonyosan gyilkolt.

- Megszenvedett érte. Hát nem fogadja?

- Isten ments!

- Kár; mert akkor nem hallják többet tőlem a «Csuha-j»-t. Én csak ennek az embernek a játéka mellett tudom énekelni.

- De az istenért! Hiszen csak nem akarja, hogy majd azt mondjak: az «Elizeum» rablók gyilkosok menhelye?

- Sajnálom!

- Ruhája sincs!

- Ezt a ruhát viselhetné holnapig; holnapra meg vehetne előlegképen neki egy öltözöt. Mert én csak ennek az embernek a játéka mellett tudom énekelni a «Csuha-j»-t.

- De hát ki állna jól érte, hogy el nem szöknék a ruhával együtt?

- Én.

VIII. A rongyos.

Az est kitünően sikerült. Előadás után Muczi, épp úgy, mint máskor, lement a terembe, de mielőtt valamelyik asztalhoz ült volna, a zongorajátszóhoz ment s ráütött a vállára.

- Brávó... hogy is hívják?

- József.

- Brávó, József! Megmentettük az Elizeum hirnevét. Menjen a principálshoz; úgy vettem észre, hogy szerződteni akarja. Fukari ur; azt hiszi, hogy negyvenöt forintért is megkapja... Később, ha az ideje megengedné, hogy hazakisérjen, megvárhatja. Pont kettőkor szoktam indulni.

Aztán dudolva fordult meg; libegve tett egy pár lépést; kaczerkoldva csettentett az ujjával a csalogatásokra.

Öt perc múlva nagy asztalvállal körülkerítve, malagáját mártogatva, kaczagva hallgatta, a mint vagy száz férfitorok, az ő kacsintását, gyújtó mozdulatait utánozva, harsogta, hogy: «Végig mentem Kenderesin...»

Két órákor vállán volt a köpeny, kezében a táská; egy pillanatra széttekintve állapodott meg a teremajtóban, mintha azt várná, hogy valaki kiveszi kezéből a táskát.

Nem sietett senki elő, hogy kivegye.

Rendesen maga szokta vinni az egyfogatu kocsiig, mely - az igazgatóság költségére - az oszlopos kijárat előtt várt rá. Tehát nem volt hozzá szokva, hogy kivegyék kezéből a táskát. Most mégis rosszul esett neki, hogy nem volt senki, a ki kivegye.

Fölbigyesztette az ajkát; egyet fordult a sarkán és sietett az oszlopos homlokzat elé.

Épp inteni akart a kocsisnak, hogy hajtson elő, mikor az oszlopok közül, az egyik lépcsőfokról ember állott föl.

- Itt várom, kisasszony. Kérem a táskáját, majd utána viszem.

Csuhaj nem szólította elő az egyfogatut; gyalog indult meg az uton.

- Miért nem maradt bent az «Elizeum»-ban?

- Egy kis dolgom volt ide kint.

A Csuhaj figyelmes szemei, mintha azt vették volna észre, hogy az ő pártfogoltja nem egész biztos a járásban.

- Jöjjön csak közelebb... Ide mellém. Szerződte a principális?

- Óh igen.

Csuhaj hirtelen szembefordult vele.

- Maga részeg! Ömlik a pálinkaszag a száján. Hol volt?

- A vörös tehénnél. De azért ne féltse a táskát; nem veszitem el.

A lány összevonta szemöldökét; nem szólt többet hozzá; a mint csak lehetett, sietett hazafelé. Mikor a Bajvivó-utczába beért, meglassította lépteit. Ugy látszott, mintha kedve volna újra szóba keveredni az utána kullogó emberrel, de nem tudja, hogy kezdjen belé.

Végre megállapodott a hetedik számú ház előtt.

- Itt lakom, a negyedik emeleten.

- Jó magasan.

- De mégis melegebb van ott, mint a kecske-utcai pinczében.

A kísértő nevetett.

- De megromlott ember lehet maga, hallja. Mióta él a vörös tehének tejével?

- Ki tudná azt? Csengessenek, kisasszony?

- Csengessen. Felhozza utánam a táskámat. Van egy udvari szobánk, a hol a limlomokat tartom; az lesz a maga szobája. Fizet érte valamit, mikor a gázsiját kikapja. Szükségem van esténként valakire, a ki haza kísérjen. Apám derék vén czimbora; alaposan érti a zenét, meg nagyon megbízható ember: akármennyi pénzt rá lehet bízni a kezére. Egy vén zongoránk is van; azon gyakorolhatja magát az ujjab nótákban s a gázsit, mikor kikapja, mindig oda fogja adni az apámnak, hogy betegye a takarékpénztárba. Semmi szó! Nem fogunk a kapus előtt huzakodni. Elöttem! - Mars fel a lépcsőn!

S mint valami ujdonsült, begyes kis káplár, a ki az első ujonczot sétáltatja maga előtt, hetykén talpalt az előtte kullogó ember után.

Az öreg mindig ébren szokott várni leányára, míg az hazajön a «munkából.» Most is ott ül a kemence mellett, rongyos ócska karosszékeben s lámpa mellett olvassa az ujságokat.

- Szervusz, apám!

A lány tipeg-topog; ide is tesz valamit, meg oda is; lassan leemeli kalapját a fejről s titkon apjára pillantgat, mintha azt várná tőle, hogy majd kérdést intéz hozzá.

A hóbertos apa nem kérdezősködik. Térdére bocsátja az ujságlapot; hamis arany foglalatú pápaszemét derült homlokára tolja s úgy néz a lányára.

- Állj föl már, apám! - Be akarom neked mutatni, a kit magammal hoztam. Ott kuporog szegény az előszobában.

- Öleb?

Pepi hangosan kaczagott.

- Nem. Ember. Alkalmasint börtönből kikerült ember. Mért tekintesz olyan furcsán rám? Nem hiszem, hogy azért ne nézd embernek. - Az udvari szobát akarom neki kiadni s téged megkérni, hogy a gázsiját mindig vedd el tőle, mert különben megissza; mind megissza. Mert iszik - pálinkát iszik - mint a gődény. Tudod: ne mutass neki rossz arcot és ne kérdezősködjél tőle.

Egyik kérelemre sem volt szükség. Az öreg egy cseppel sem volt kevésbé hóbertos, mint a lánya. Hiában volt neki olyan tiszta, uras arcza; olyan előkelő, száraz, magas termete és finom, keskeny, fehér keze, nem röstelte azt odanyujtani az előszobában álló embernek, miután egy pillantást vetett szeme közé.

Érezte rajta a pálinkabüzt, mert éles szaglása volt; hanem azért nem fordult el tőle lenéző tekintettel.

Alkalmasint sok mindenféle emberrel érintkezhetett életében; alkalmasint több, börtönből kikerült embert ösmerhetett; kérdezősködhett tőlök a multról; láthatta őket összerezenni az emberek megvető tekintetére, hallhatta talán sirni éjszaka, mikor azt hitték, hogy senki se

figyel rájuk - s ez tompította el benne a jobb érzést; a nyomorult, bűnös férgek iránt keletkezni szokott méltó undort.

Nagyon laza erkölcsű volt! Nem röstelt kezét nyújtani a «valószínűleg börtönből kikerült ember»-nek; aztán úgy bánt vele, mintha már régen ösmerné s nem volna tőle semmi kérdeznivalója.

Később, egy-két hét múlva is úgy bánt vele. Még a vezetékneve után sem tudakozódott. József se hálás pillantásokat nem vetegetett rá ezért, se nem mutatta, mintha meglepő volna rá nézve valami.

Mikor először kezét nyújtott neki az öreg, részeg volt; mikor másodszor látta, úgy tett, mintha már esztendőök óta ösmerné.

Reggel rendesen korán elment hazulról; mikor visszatért, be volt pálinkázva. Valamit hozott a kabátja zsebében rejtve: valami üvegfélét. Később a hóna alatt is hozott holmi irományokat. Bezárta magát a szobájába s legtöbbször estig ki se mozdult.

Irt és... bizony - alkalmasint ivott.

Mikor először kapott havi gázsit, bement az öreghez, s mintha már előre kontraktusban lett volna kikötve, szó nélkül odatette elébe a bankjegyeket. Negyvenöt forint volt, hiány nélkül.

A második hónap végén is úgy történt.

Mikor délutánonkint észrevette, hogy Csuha elhagyta a lakást, besompolygott az egyedül maradt öreghez. A hóbortos ember zaj nélkül fogadta; se nem udvariaskodott, se nem mutatta, mintha pártfogolni akarna valakit. Úgy bánt vele, mintha a családhoz tartozó lenne, a ki a másik szobából bejött. Beszélgetett közönyös dolgokról; régi emlékeiről; néha, ha kivel dolga volt, engedelem-kéregelés nélkül magában hagyta a szobában.

Mikor visszatért, Józsefet csaknem mindig az egyik ablak előtt találta; legtöbbször nagy figyelemmel nézett le a szomszéd, egyemeletes uri lakra, mely előtt az utcára dülő kert terület el.

Néha rögtön észrevette, hogy nyílik a hátamögött az ajtó; máskor, mintha elvesztette volna érzékeit: csak állt, csak nézett lefelé.

Ha ilyenkor visszakapta fejét, mintha düh és undorodás volna az arcában; volt néha szelidebb kifejezése is; de mindig izgatott volt; zavarodva sütötte le az öreg előtt tekintetét; kisetett a szobából, a magáéba, a hová bezárkózott.

- És mit csinál ott olyankor? - kérdi Pepi nagy figyelemmel, körmeit rágcsálva, az ajtótól, a ki mindezt elbeszéli neki.

Az öreg megbillenti a vállát.

- Hát biz az iszik; nagyon iszik. - Néha az ajtón át is hallatszik az üveg kotyogása, a mint iszik.

De hát miből iszik és miért iszik?

Ugyanez nap este, mikor az «Elizeum»-ból hazafelé jöttek, - Csuha elöl, a bő köpenybe burkolózva, József vagy két lépéssel utóbb, a táskát hozva - egy zárt hintó dübörgött utánuk lassu járással a Bajvivó-utca befordulójánál.

Az Elizeumbeli kis primadonna önkénytelenül visszapillantott. A hintó errülső ablaka le volt bocsátva s egy kilencz-tíz éves forma kis lány hajolt ki rajta, úgy, hogy majdnem fél testtel az ablakon kívül volt. Bent a hátulsó ülésen a szomszéd egyemeletes lak urasszonya s a horgas-orru, czilinderes ur ültek egymás mellett.

A horgasorru ur mintha valamit kérdezett volna a nőtől; ez kedvetlenül fordította el róla tekintetét s a helyett, hogy válaszolt volna, hevesen visszarántotta a kihajló gyermeket az ablakból és méltatlankodva kiáltott rá:

- De Katinka! - S zörögve rántotta föl a lebecsátott ablakot.

Az oldaljárón József is megállapodott a kocsizajra, éppen úgy, mint a kis primadonna. Csuhaj őt is látta ugyanazon pillantással, melylyel a kocsira nézett. - Eleintén előrenyujtott nyakkal bámult a kocsira, különösen pedig az ablakon kihajló gyermekre; de mikor az urnő visszarántotta és rákiáltott, a kis lány pedig lesütött fejjel, megfélemlülve állott vele szemben, József hirtelen lebecsátotta a táskát maga mellé a kövezetre és mozdulatot tett, mintha a kocsi ajtaja mellé akarna ugrani. A kocsi tovább robogott; József egyik karjával a szomszéd falhoz támaszkodott, mintha megszédült volna.

- Mi lelte magát? ment hozzá vissza Csuhaj.

- Semmi, - válaszolt a férfi. Fölvette a táskát és lassan, szó nélkül haladt előre az Elizeumbeli énekesnő mellett.

Nem lehetett rajta észrevenni semmi jelét a felindultságnak, vagy valami kedélyváltozásnak; se szomorubb, se élénkebb nem volt. De Csuhaj a legközelebbi utca-lámpánál mégis azt hitte, hogy még a szokottnál is puffedtebb és sárgább arcznak látszik.

Lehet, hogy csak képzelte; hogy mindaz, a mit látott, egyszerű, jelentőség nélküli volt; hogy József karja elfáradt, azért tette le a táskát; vagy hogy éppen megszédült, mert hisz' az efféle iszákos embereknél ez nem ritkaság!

És mégis, mikor már szobájában volt; mikor már atyja lefeküdt s ő is ott ült ágya szélén, hogy cipőjét levesse, nem tudott megszabadulni a gondolattól, hogy a kocsizó urasszony és az ő táskahordozója között valami titkos összeköttetésnek kell lenni.

- Hazudott, mikor azt mondta, hogy «semmi», - gondolta, körmeit rágicsálva. - És ha akkor hazudott, most, mikor magában van, nem hazudik magának. - Ha lefeküdt, vagy nyugodtan van: csalódtam; ha pedig nem csalódtam, akkor ez az asszony az oka, hogy iszik.

Fölugrott, magára kapta köpenyét s mint a macska, mikor a fűben a madarat akarja megközelíteni: óvatosan és nesz nélkül settenkedett ki a folyosóra s a folyosón arra a végső szögletre, melyre a József udvari szobájának ablaka nyilt.

A belső fatáblák össze voltak lökve az ablak előtt, de nem voltak bezárva; jó egy tenyérnyi nyílás maradt közöttük. A szobában zöld papírelnyővel lefödött lámpa égett, mindjárt ott, az ablak elé helyezett kis asztalkán, melyen - szanaszét szórva - pecsétes, régi okiratok, kész másolatcsomók heverték.

József az asztal előtt ült és egy félig elkészített másolaton dolgozott. Izgatottan, görcsös sietséggel, magát mintegy erővel nyomva le az asztalhoz, dolgozott. Tolla sebesen siklott végig a sorokon, aztán kapkodva ütögette bele a tintatartóba és irt, irt tovább.

Egyszerre ellökte a tollat; fölugrott s összevont szemöldökkel, haragosan fénylő pillantással meredt a lámpalángba, aztán mohón nyult le az asztal mellé a padlózatra s egy jókora czilindert vett föl onnan.

Ivott, ivott, ivott, hogy Csuhaj összeszoruló öklével majdnem beütötte rá az ablakot. - Az üveg félnél lejjebb kiürült; József visszaesett a székre; mindkét karjával felkönyökölt az asztalra s fejét tenyereibe támasztva, tekintetével a semmibe meredt. Most nézhette kénye, kedve szerint a feléje fordított sárga, puffedt arcot; a jóformán megderesedett szakállt, bajuszt, felborzolt, puha haját, mely egykor - tíz év előtt, olyan fényesfekete volt. Nézhette azokat a meredt tekintetű, fátyolozott szemeket, még most is finom és nemes, de petyhüdt

vonásokat, melyek egykor olyan beszédek, életteljesek, elevenek voltak. Nézhette azt a nem nagyon magas, de derült, értelmes homlokot, melyen egyszer, lent a kapu előtt, mikor a rendőrbiztos kíséretében ment le a lépcsőn, az éppen akkor odaérkező kocsival felé fordítva olyan daczos, derült, férfias bátorságot látott fényleni, hogy ekkoráig sem bírta elfelejteni...

Összevont szemöldökkel s körmeit rágva kezdett emlékezetében kutatni.

- Nem nő ült abban az éppen akkor megérkező kocsiban, a mely felé «ő» fordította derült, biztató tekintetét, bátorságot sugárzó homlokát?

Már nem tud rá tisztán emlékezni. Hiszen szeles kis lány volt még akkor, a ki nem kutatott a különböző dolgok között eshetőleges összefüggést; de mégis úgy rémlik előtte, hogy nő volt, a ki hátrahajolt a kocsiban és nem szállt ki. József újra fölemelte az üveget s torkába öntötte, a mi pálinka maradék még volt benne, föl akart kelni, de nem birt; megint csak visszarogyott a székre; szempillái bágyadtan bocsátkoztak alá, feje lekonyult. Megint fölrakta karjait az asztalra, aztán arczczal rájuk borult. Aludt.

Csuhaj visszalopózott szobájába. Reggel, mikor fölébredt, gyorsan felöltözködött és leszaladt a földszintre, egyenesen a házfelügyelőhöz.

- Kérem, házfelügyelő ur, szoktak maguk jegyzéket vezetni a lakók neveiről? Nyolcz, tiz évről?

IX. Fokról-fokra.

«...ha nem csalódtam: akkor ez az asszony az oka, hogy iszik!»

Ha tiz esztendővel előbb látta volna azt az asszonyt, mondjuk: annak a napnak az alkonyatán, a mikor a rendőrbiztos a «csinos második emeleti»-t elszállította a Bajvivó-utcza hetedik számú házából. Az intelligens fejű férj akkor ott fetrengett akkori irodájának egyik karos-székében: arcza halálosan sárga és puffedt volt; szemei ki voltak dülledve üregeikből; fogait csikorgatta s ökleit föl-fölkapva, rázta maga előtt, mint a ki okvetlen meg akar gyilkolni valakit. Egyszerre fölszakították az ajtót s neje állott előtte halványan, de kiegyenesedve és kevély megvető tekintettel.

- Elvitték? - kérdezte.

A férj föluggrott s mintha meg akarná fojtani, a nő elé állott.

- Nem akartam megbecsteleníteni mindnyájunk nevét! csikorgatta a fogát. Látszott a szemeiből, hogy még mást is akar, még pedig nagyobb hangon, kiáltva mondani, csak arra vár, hogy a nő olyasmit válaszoljon, a mire aztán odavághatja szeme közé azt a «más valamit.»

De a nő hidegen lépett hátra.

- Nem kérdezem tőled, hogy mit akartál. Csak azt kérdezem: akarod és bírod-e kimenteni s megtisztítani?

A férj szemei megvillantak.

- Igen, akarom és ki fogom menteni! - Én ne tudnám? Én! - Holnap, legfeljebb holnapután már egészen bizonyosan kezemben a pénz. Ma is itt lett volna már, de az a nyomorult Koppsohn mindent elkövetett, hogy terveimet meghiusítsa. - Meg fogom ölni! - Tönkre teszem! A kezemben az üstöke a gazembernek. Be fogom rá bizonyítani, hogy hamis utalványok forgalomba hozásával kerülte ki a csődöt.

- Holnap el fogsz adni mindent; ha kell, ezt a házat is. Én átadom ékszereimet, butoraimat, mindent a mivel bírok. - El fogok menni a bíróságokhoz, ha kell, hogy megakadályozzam a kihallgatásokat, a tárgyalást.

A férj megragadta kezét, fenyegető tekintetet vetett rá s elfojtott hangon mondta neki:

- Mindened eladhatod, de a bíróságokhoz nem fogsz járkálni - Azt nem teszed.

Néhány pillanat mulva, kiegyenesedve és minden segélyajánlást lenéző hangon tette utána:

- Egyébiránt nem is lesz rá szükség. A mit tenni kell, elvégzem én. - Az az ember végre is öcsém. - Kolovráth! - Nem fogja senki mondhatni, hogy Kolovráth Vilmos összedugott kézzel nézte öcsce zaklattatását. - A bírák egytől-egyig szeretnek; tiszteletben tartják nevemet; a kik titkon rosszakaróim volnának, félnek tőlem, mint a tüztől. - Már különben az egész terv készen van nálam, a mit követni akarok.

És mindenki elhiheti, hogy csakugyan készen volt; jó volt, csalhatatlan volt. S ha Vikta nem engedte magát egyszerre áthatni a bizalom melege által; ha másnap reggel korán ismét benyitotta rá az ajtót s kérdő tekintetével elébe állott, az csak azt bizonyította, hogy nem ösmeri férje nagyakaró tehetségét. Persze, hogy indult. Az éjjel, a mint sohajtozva forgolódott az ágyban, még jobban kifőzte magában a tervet. Látta is lelki szemeivel, a mint Emmát szabadon bocsátják: a mint a fiu lekonyuló fejjel, de nagyon hálásan meg fog jelenni előtte és

zavarban lesz: nem tudja, hogy köszönetet rebegjen-e vagy mentegető szavakat makogjon? Vilmos bácsi hátraszegett fejjel, hidegen méri végig a gyereket; nem azért, mintha haragudnék rá! hanem, mert ez a helyzettel vele jár, - s röviden végez vele:

- Ne hálálkodjál! Nem érted tettem; a Kolovráth nevet nem hagyhattam szennyben. - Áldozatokat hoztam; nagy áldozatokat,- de ne beszéljünk erről! - Most összepakolsz és el fogod hagyni a fővárost. - Érted? - Örökre.

S a lebonyolított kényes ügy e végjelenete annyira kielégítette Vilmos bácsit, hogy neje méltóságosan fölemelt fejjel, mosolyogva és kezeit örömteljesen dörzsölgetve találta, mikor rányitotta az ajtót. Persze, hogy indult. Önmagában való nagy bizakodással; minden lehető akadályt lenézve indult. Másnap, ötöd, tized, huszad nap is indult, de már akkor mind jobban és jobban csikorgatta fogát s minden este, mikor hazatért, más, más ember tönkretévését határozta el magában.

- El! El kell csapatnom, mindenekelőtt el kell csapatnom a törvényszéki elnököt. - A királyi ügyész barom; az sem érdemli meg a helyét. Majd gondoskodom a czudarról. - Fel van neve jegyezve nálam!

Két hónap mulva megint a «hamisító» Koppsohnra és a «buta» pénzemberekre került a sor; ezeknek a neveit kezdte jegyezgetni magának.

- Mihelyt tisztába jövök, legelső gondom lesz. Megölöm!

Más oldalról Vikta sem maradt tétlenül odahaza. Hol Gemlesszerhez, hol atyjához, az örök jókedélyü Bertalan urhoz, hol az egyik, hol a másik befolyásos barátnőjéhez kocsizott. Megmozgatott minden megmozgathatót az Emma érdekében. Gemlesszerék lassanként unni kezdték a sok eredménytelen futkosást. Hidegedni kezdtek a sógorék iránt. Vilmos bácsit már el se fogadták; Viktával vállvonogatva beszéltek.

- Mi megtettük, a mit lehetett. Férjedért nem tehetjük tönkre magunkat. Az a fiu meg... Hát hiszen jobb, hogy ő sikkasztott, mintha férjedet csukták volna be, mert akkor ki fogadná el a tömlöczben ülő férj nejét? Nyugodt lehetsz: azt már kicsináltuk, hogy ha elítélik, egy lap sem fog róla megemlékezni.

Viktának egy barátnője, egy javakorát haladott asszonyság, a ki abban a hirben állott, hogy tiz-tizenkét évvel előbb, akármit ki tudott eszközölni a hatóságoknál, mosolyogva azt a tanácsot ejtette volt el, hogy hátha a «sármánt» Dinatti Elemér igazságügyi tanácsoshoz menne pártfogoltja ügyében?

Akkor elvetette a tanácsot; most egyenesen odahajtatott Gemlessertől a «sármánt» tanácsoshoz.

- Nyugodjék meg, nagyságos asszonyom! Rögtön, még ma lépéseket teszek az ügyben. Nagyon értem, hogy kellemetlen nagyságodra nézve, hogy a fiatal ember is éppen azt a nevet viseli, melyet férje... Megengedi, hogy az eredményről személyesen tudósithassam?

Hasztalan volt megengedni. Egy hét mulva nem személyesen, hanem levélben tudatta:

«Végtelenül sajnálom, hogy nem eszközölhettem ki egyebet, minthogy a végtárgyalás egész csendben tartatott meg...»

Vikta, maga sem tudva, hogy mit tesz? szaladt be férje irodájába; a nyitott levelet még mindig kezében tartotta; kétségbeesett tekintettel állott eléje a sápadtan föl s alá futkosó Vilmos bácsinak.

- Igaz? Csakugyan megtörtént?

- Igaz! Beadta a gazember; - beadta a csőd iránti kérvényt. De ezzel mentett meg; mert most már nem kimélek senkit. Érted? Senkit!

Vikta fölsikoltott és összerogyott Vilmos bácsi lába előtt.

Az ezután következő napok zivataros, gyorsan változó, hol egészen elborult, hol fenyegető villámokkal teljes, hol olyan napok lettek, a mikor egy-egy pillanatra kividul, mintha tavasz akarna lenni, de csak rövid időre.

Vikta ágyba esett. Kicsi, gyöngye, sirni is csak alig tudó leánykának adott életet.

Nem fogadta senki örvendezve. Vikta nagyon beteg volt; élet-halál között lebegett. Közönyösen és fáradtan fordította bágyadt tekintetét a sárga arcú kis jövevény felé, mikor a kövér «asszonyság» gyügyögtetve, kelletve először odamutatta neki.

- Itt vagyunk, mama! - Szépek vagyunk! - Kis lányok vagyunk.

- Knyi.

Az anya szemhéjai lazán lezáródtak.

- Vigyétek. - Kereszteljék. - Meghal.

Vilmos bácsi jóformán tudomásul sem vette, hogy van. A legnagyobb bajok éppen ekkor zudultak a nyakába. Szaladoznia kellett erre, arra. A pénzemberekhez, a kik felhasználva zaklatott helyzetét, nyomoruságos árat kínáltak az erdélyi uradalomért, az ősi birtokoskáért, a házért és nyaralókéért. - Meg akarták rabolni, - a gazemberek! A törvényszékhez, a hol az ellenfél ügyvédei nem akarták halasztani a csőd-kérvény tárgyalását, melyet a belga cég nyújtott be ellene. Ezek az apró kutyó-ügyvédek, most, hogy beteg az oroszlán, kárörvendve ugatták meg, - a nyomorultak!

A peresfelek: a nagyvállalkozók, tekintélyes bankházak, a melyek annakelőtte, mihelyt kormányi jóváhagyás kellett valamelyik ügyükben, csak a Kolovráth irodába szaladtak, most, mióta Gemlesser nyugalomba ment, de legkülönösebben, mióta ez a százötvenezer forintos tévedés fordult elő, egyenkint maradoztak el. - A kishitű, garasreszelő, fondor kutyák!

- Félnék tőlem a gazok! Azért vannak azon, hogy tönkre menjek, mert tudják, hogy ha még egyszer talpra állok, mint a port elfurom őket erről a földről.

- Minek kereszteljük a gyereket, kérem alássan - és kiket irassunk be keresztszüléknek?

- Miféle gyereket? - Vagy ugy! - Legyen Károly, János, vagy - valami. Keresztanyának - azt gondolom - legjobb lesz, ha beiratják az asszony nővérét: felsőhodászi Andó Katalina - vagy ilyesmi.

A kövér «asszonyság» ugy gondolta, hogy ha már a keresztanya Katalina, ő még sem fogja a kis lányt Károlynak vagy Jánosnak kereszteltetni, hanem hadd viselje a keresztanyja nevét.

Három hónap múlva végre elhagyhatta az ágyat a beteg asszony. Fürdőt tanácsoltak neki az orvosok s ő olyan részvétlenül ült fel a kocsiba, mintha nem is ő volna, a ki utazik.

Vilmos bácsi szánakozó, elborult tekintettel nézett a kocsiban fáradtan hátradülő asszony után. Mert Vilmos bácsi véghetetlen szánakozó, résztvevő és érzékeny szívu ember volt alapjában. Annyira hatott rá minden, hogy ha szenvedő, vagy éhező embert látott, futott, menekült közelükből. Most is a megkönnyebbülés sohajával fordult vissza, mikor az alig lézengő asszony végre kívül volt a házon.

- Mikorára visszajössz, - gondolta magában - majd meglátod, hogy minden rosszakarat és gázság daczára is ki vagyok én? - Ne félj! Neked is el fogok feledni mindent. Meg annak a fiunak is megbocsátok. - Meg!

S mikor Vikta megerősödve, megszépülve, de rideg fejtartását, büszke, lenéző tekintetét el nem veszve, csakugyan hazajött a fürdőből?

Régi tapasztalati tény már az ezen a világon, hogy a rosszakarat és gabság hamarabb diadalt ül, mint akármilyen jó igyekezet. Vilmos bácsinak csalhatatlan tervei voltak, nem egy! több rendbeli s mikor látta, hogy az egyik nem akar sikerülni, gyorsan és szorgalmasan fogott a másikhöz, harmadikhöz, de végre is - a gabság, a butaság, a kislelküség! - kit nem képesek ezek leverni a lábáról?

Mikor Vikta hazajött, a csöd anyyi, mintha ki lett volna mondva; a nyaralók zár alatt; az ősi birtok elérvezve; az erdélyi dominiumot gondnok kezelte; a kis palota butorai birói foglalás alatt.

Vilmos bácsi összetörve, pár hó alatt tiz esztendő ténülve ült egy karosszékben az irnoktalan irodában, mikor neje megérkezett. Ámbár hallotta a kocsizörgést, meg se mozdult. Szemeit, ezeket a különben olyan fényes tekintetü szemeket, behunyta, s fejét, melyen ugyancsak erősen kezdett gyérülni a haj, fáradtan hátra bocsátotta a szék vánkósára.

Végre is, estefelé nejének kellett hozzá lejönni az emeletről, hogy megtudja: nem halt-e meg?

- Nagyon különösnek tartom, hogy nem mutatja magát.

- Minek? - Ugy is elég korán fogod megtudni.

- Mit?

- Hogy tönkre mentünk, hogy végünk van.

Vikta megfordult; vállbillentve nézte végig férjét.

- Hiszen tudhattam volna!

Csendesen, nyugodtan ment az ajtó felé; de mielőtt kinyitotta volna, még egyszer visszafordult.

- Nem érdekel ugyan, hogy mit fog ezentul csinálni? De miután nevét viselem, nem akarnám, hogy magára hagyatva, egészen elsülyedjen, megkinálom egy teritékkel asztalomnál, egy szobával lakásomon.

A férj felütötte fejét s kémlelve nézett felesége közönyös arczába.

- Egy szobával! Miből...

- Megvannak még ékszereim.

Vilmos bácsi hirtelen elkapta róla tekintetét és nyugtalanul kezdett fészkelődni székében. Vikta megdöbbenve nézett rá darabig, aztán hozzáment, megragadta vállát és megrázta.

- Azokat is elsikkasztotta talán?!

Más körülmények között kétségkívül fölugrott volna Vilmos bácsi s fogcsikorgatva, szikrázó tekintettel fenyegette volna meg feleségét hasonló kérdésért. Most elfordult tőle és elnyomott hangon szólt:

- Az utolsó szükség: fürdői kiadásaid; a háztartás s a legnyomasztóbb tartozások fődözésére kellett. - Bizonyos voltam benne, hogy visszavásárolhatom, de hát... Nem fejezte be a mondatot; térdére ütött tenyerével és ernyedetten mellére bocsátotta fejét.

A megrémült asszony némán, sápadtan állott széke előtt. Most már nem volt olyan nyugodtan közönyös, méltóságos, olyan rendithetetlen, mint néhány pillanattal előbb.

Ajkai remegtek, mintha beszélne, de egy hangja sem volt; csak ijedt tekintetéből lehetett kiolvasni a kérdést: Mi lesz velem?

- Tönkre vagyunk; nincs menekülés. Csupán egyetlen egy mód volt még. Ezt a módot Koppsohn ajánlotta.

Vikta szemeiben a reménynek egy paránya kezdett fényleni.

- Mi az?

- Koppsohn ajánlkozott, hogy lebonyolítja az ügyet, ha te...

- Mit: ha én?

- Csak veled akar összeköttetésben állani.

- De hát hogy kerülök én a dologba?

Vilmos bácsi eleintén azon volt, hogy kikerülje neje pillantását; később fölnézett rá: - tekintete bus és engesztelő kifejezésű volt.

- Ugy gondolta, hogy átveszi a nyaralókat, házat és az erdélyi birtokot. Az összes terheket kifizeti. A butorokat meghagyja neked...

- És?

- Egy bizonyos életjáradékot biztosít számunkra - némi föltételek alatt. De az egész szerződést csak az esetben akarná megkötni, ha te előbb elfogadod, hogy a módokat megbeszélhesse veled és aláírod az okmányokat.

Vikta bámulva nézett férje arcába; a férj lassan lesütötte szemeit és röstelkedve nézett maga elé; a nő szemei megvillantak, termete kiegyenesedett, feje hátraszegült.

Kimondhatatlan megvetéssel mérte egyszer-kétszer végig az összetört, meggörnyedve ülő embert, aztán megfordult s a nélkül, hogy csak még egy szóra méltatta volna, eltávozott.

Lassankint elkövetkeztek az árverések. Előbb a nyaralók, aztán a csinos kis egyemeletes palota esett a Koppsohn markába.

Gemlesser izgatottan, veszekedő hangon pattogva, mintha Viktát tenné felelőssé mindazért, a mi történt, karikázott föl s alá a zongora-teremben.

- Micsoda esztelenség! Micsoda könnyelműség! Magatok idéztétek elő. Maholnap a butorokra is rákerül a sor; de jobb is, mert hová hurczoltathatnátok? Mit fogsz csinálni? Apád nyakára csak nem mégy? Maga is alig képes megélni. Ez a szégyen!... A saját személyedre, míg másként nem intézkedel, lesz házamnál egy ág, meg egy kanál leves.

- Köszönöm! Nem lesz rá szükségem.

Nem lett. Koppsohn fekete frakkban, fekete mellénnyel, sok, sok ragyogó gyűrűvel az ujjain, behajtatott a kis palota udvarába; elégedett, mosolygós arczczal sétált föl a lépcsőn az emeletre.

Néhány hónapra rá kihurczolkodtak a kis palotából - abba az egyemeletes házba a Bajvivó-utca szögletén.

Vikta rövid viziteket csapott ösmerőseinél - Gemlesseréknél is - és kesernyés tréfálkozással mondta el, hogy ezentul remete-életet fog élni.

- A hajótörésből megmentett roncsokból, édesem.

Kezdett öltözködni; új ösmeretségeket kötött. Esténként - ha valamelyik ösmerősénél nem időzött - most egyik, majd a másik színházban lehetett látni. Már várták, lesték a habitüék, hogy mikor nyílik föl páholyának ajtaja az első felvonás vége felé.

Vilmos bácsi újra dolgozni kezd, mint ügyvéd, mint tervekben és eszmékben kifogyhatatlan finanszié; nem egyszer újra és újra megint emelkedni kezd feje; szemei megvillannak.

- Na, igen, igen. - Hiszen tudom én, hogy a kerék forogni szokott. Most egy kissé lefelé zökkentem. De - majd meglássuk! - ki tudja: nem fognak-e ezek a kis agyvelejü pénzemberek holnap szemet mereszteni, mint a birka? - Csak ez a Koppsohn ne lenne olyan kishitü!

Mert bár a hajótörés óta igen intim barátja Vilmos bácsinak, meg kell vallani, hogy Koppsohn mégis igen kishitü. Csak nevet, ha Vilmos bácsi - mindkét kabátgallérát megfogva - egy-egy izmos, merész tervvel előáll.

- Mit? Kétkedik benne? - Jöjjön. Itt a czeruza, papiros. - A kétszerkettő nem csal. - Csak érti tán a kétszerkettőt? - Jöjjön, bebizonyitom.

- Csak hagyja, barátocskám. Most nem érek rá - dáma preczédit. A spanyol Del Péna hangversenyére kell kisérnem a feleségét. - Nem jön maga is? Nagyon szép muzsika.

És ez a vén szamar még pénzembernek meri magát nevezni! Az évek pörögnek lefelé egymásután, Vikta több-több időt kezd tölteni az öltözőasztalnál, a mi nem azt teszi, hogy csunyulna, mert most, hogy érettebb és méltóságosabb, talán még nyert vonzóságban, tekintélyben. Koppsohn néha el-elmarad az esti visztpártikról - sok dolga van! - hanem annál inkább ohajtja, hogy Vikta mentől többet kocsikázzék vele nyílt hintóban. Azt is sürgeti gyakran, hogy bizalmas estélyeket adjon és ilyen estélyeken vele megjelenjék - gróf Töröcskeynél, Hombeles bárónál, a kik nagyon előkelő és vig fiuk.

Vilmos bácsi nem vesz részt se pró, se kontra a kettő között folyó küzdelemben; ő nagy tervvel van most elfoglalva, a mitől nem lehet látni semmit.

Arról van szó, hogy egy feneketlen nagy bankot alapít, melyhez csak az első százezer forint kell, hogy bezégeztethesse a firmát s kibocsáthassa az egy millió névértékű hitellevelet. - Minden kölcsönvevő ingatlan birtokából újabb hitelalap képeztetik és így mentől több kölcsönt ad ki a bank, annál több hitelalapot szerez és annál több millió hitellevelet bocsáthat ki törvény szerint. Megmérhetetlen arányokban fog növekedni a vállalat napról napra, mindaddig, míg az egész ország ingatlanai együtt, egy nagy hitelalapot fognak képezni. A pénzlábat két percentre fogja leverni; a pénzemberek mind hanyatt fognak vágódni; az osztrák-magyar nemzeti bank be fogja szüntetni műveleteit, mert ezzel a kolosszussal nem lehet lesz megállani a versenytéren. Már készen van a terv; az alapszabály, sőt az üzleti szabályzat is részletesen - a Vilmos bácsi koponyájában. Leírva még nincs, de minden szó olyan mélyen be van vésve emlékezetébe, mintha ki volna nyomtatva. Czime a vállalatnak: «A Nap». (Nem jobb lenne így: «A ragyogó nap»?) Mert nap lesz az, mely életre ébreszt, virágzásra kényszerít mindenedet. Már sok, sok árkus papiros be van írva apró, egymás mellé szoruló számokkal, előmunkálatképen, s Vilmos bácsi lelki szemeivel gyönyörködve látja ragyogni nagy aranybetűkkel a legbüszkébb paloták homlokzatán: «A «Nap, egyetemes bank.» És kéjelegve látja magát az igazgatósági diszteremben, a tanácsasztal mellett, az elnöki piros bársonyszékben, a mint kimerültséget, elegáns közönyt mutatva, fáradt hangon mondja az elnöki megnyitó beszédet a tizedik évi közgyűlésen. «Uraim! Énn, a ki sohasem estem kétségbe nemzetünk jövője fölött, parányi tehetségemet latba vetve...» Hosszan tartó éljenzés; diszkardok csörgése. A «volt» pénzemberek, ezek a lefülelt barmok, félénk tekintetekkel vonulnak a teremből kifelé. Hehehe!

Nem kell egyéb semmi hozzá, csak a legelső pár ezer forint, meg vagy ötezer, az előleges költségekre, propaganda-csinálásra. Az előbbire nézve Koppsohnra számít. Mert ha az eszmét ugyszólván megtestesítve, nagy propagandával a hátamögött hozzák elébe, két kézzel fog utána kapni. De az utóbbit? Ha legalább csak annyira rá tudná venni, hogy forgasson neki egy ötezer forintos váltót. Hiszen mikor a fizetési idő bekövetkeznék, már volna pénz! Meg se látná az aláírását...

Gemlesserek, mióta Vikta estélyeket ad, egészen visszavonták magukat tőlük. Vikta se látogatja őket meg soha, csak Katinkát küldi el néha hozzájuk a bonnal, később a guvernánt-forma kisasszonnyal. Most legutóbb elbocsátották ezt a kisasszonyt. A leányka nevelését komolyabb kezekre, egy fiatal emberre bízták, a ki orvosnövendék volt, de nem végezte a kurzust; nagy, fekete szemei vannak; keveset beszél; nagyon finom és sok tudományos ösmerete van. Kitünően tanítja Katinkát.

X. A halott vendég.

Gyuszi, Muczi, Csuha, Arany Alma kisasszony csudálkozó meglepetett arczzal perdült ki a házfelügyelő lakásából. Okos fejét gyakran megrázogatva, hogy fúsan nyirt fekete haja csak úgy hullámozott; ödöngve ment föl a lépcsőn a negyedik emeletre. Legelőször is az ablak elé állott, melyből a szomszéd házra lehetett kilátni; hosszasan nézegette az oszlopos verandát; a nagy, tükörüvegü ablakokat, melyeken át néha a szép, fekete szemü fiatal embert, néha a halványka arczu, unatkozó Katinkát lehetett látni, a mint az ablakhoz közelebb jöttek. Ujra megrázta a mélyen gondolkozók módjára előre billent kis fejét s elkezdett a szobában föl s alá sétálni. A séta nem sokáig tartott. Széket vont az ablak-mélyedésbe és körmeit rágicsálva, újból figyelmesen kezdte nézni a házat, az előtte elterülő kis kertet s a hátulsó udvart.

Ezentul kedvencz napi foglalkozásává lett ez a szemlélődés. Mindent látott, a mit kívülről látni lehetett: a vendégeket, a kik jöttek és távoztak; az urat, a ki sebes-döcögve szokott járni, pedig ugyancsak nehézkesek a lépései; az urasszonyt, a ki mindig csak fűzködve, fésülve, csipkésen és keztyüsen látható; a fiatal embert, a ki soha se mutatja magát kint, ha az asszonyság kilép: a kis leányt, a ki félénken lapul meg, ha a mamát megpillantja, sőt még az inast is, a ki a barna fiatal emberrel - úgy látszik - bizodalmas lábon áll. Mindent lát, mindent megfigyel és hozzávetések, találgatások utján igyekszik egészsze olvasztani észleleteit.

A vendégek között meglepően kevés a nő. A férfiak közül azok, a kik magukat hintázva járnak, vagy negédesen billegnek (néha kényeskedésből, legtöbbnyire pedig a csúzos fájdal-mak elleplezése végett) az urasszony vendégei. Az urhoz állig begombolkozott, kopott, sebbel-lobbal járó urak szoktak járni. A fiatal embernek nem igen vannak ismerősei. Az inassal azonban már egy párszor látott egy idegen embert beszélgetni. Nem vehetni jól ki az alakját, mert leginkább késő alkonyatkor szokott megjelenni a kapunál; ott megáll s a rá váró inassal tereferél. Nagyon óvatos embernek látszik; ha valaki jön, hirtelen eltűnik; senki sem éri rajta, hogy az inassal beszélget. De mégis egyszer... Egy kocsifordult be a kertté alakított udvarra; a meggyújtott kocsilámpa ráveti világát az idegenre... Csuha meglepetve ugrik föl székeről.

- Ő?

Kiszaladt az előszobába, megzörgeti az Elizeumbeli zongorajátszó ajtaját.

- József! József! Itt van?

Semmi nesz. Kiszalad a lépcsőházba; egy ajtómélyedésbe huzódva, leskelődve várakozik. Tíz perc mulva József jön föl a lépcsőn, fáradtan, komoran, kimerülve. Ez a fölfedezés kedvetlenné, majdnem dühössé tette a kis divát, a minek az elismerő közönség egy pompás estét köszönhetett; mert a Gyuszi dühössége abban nyert kifejezést, hogy soha olyan féktelen, ragyogó kedvűnek, olyan pikánsnak és harapósnak nem látták, mint éppen az este. Különben föltette magában szent fogadással, hogy többé nem fog gondolni ezzel a hóbortos emberrel, a ki nemcsak elég bolond magát agyon inni egy gyűlöletes asszonyért (hiszen ő már mindent tud!), hanem még most is azon van, hogy legalább az ablakaira leshessen, mikor azok ki vannak világítva. És ő még azzal a gondolattal foglalkozott, hogy kigyógyítja! Nem! A szomszéd házra sem fog lenézni többé!

Meg is állta egész harmadnap reggelig; de már akkor - véletlenül - mégis le talált tekinteni. A kis házban szokatlan dolgok történtek. Diszitók jelentek meg; ajtók, ablakok tárva-nyitva; a cselédek mind elhalmozva munkával. A diszitók szőnyegetek vertek föl a falakra; délővi

virágokat, diszbokrokat czipeltek föl az emeletre. Finom sütő műhelyekből nagy papirdobozok, selyempapírral leborított tálak érkeztek. Az emeleten lakók közül nem volt látható senki, az urat kivéve; ez lesütött fejjel néha megjelent az egyik nyitott ablaknál; vagy hajadonfővel kijött sétálni a verandára.

- Itt valami nagyobbyszerű mulatságra készülnek! - gondolta magában Gyuszi. - No ezt mégis csak végig kell nézennem!

Megint leült az ablak elé huzott székre és végig nézte a készülődést. Estefelé véget ért minden. Az ablakok bezáródtak; a munkás emberek eltávoztak; a nagy teremben az inas kezdte gyujtogatni a gyertyákat s az első hintó a nyitott rácskapun át odarobogott a veranda elé. Csuhaj kicsinylőleg csettentett a nyelvével; fölugrott a székről s gyorsan öltözködni kezdett, mert már nagy ideje volt, hogy a «munkába» induljon. József hallgatagon - mint rendesen, vitte utána a táskát. Gyuszi, a mint begyesen tipegett az előtte haladó férfi után, egy párszor figyelmesen nézte annak a járását. - Mintha nem volna olyan bizonytalan, mint máskor! Mikor az Elizeumban átvette tőle a táskát, szándékosan közvetlenül elébe állott és kérdést intézett hozzá. - József rá nem nézve felelt: lehellete nem volt pálinkaszag. A begyes kis diva ingerült tekintetet vetett rá, mintha bele akarna vészni, a miért józanul mert maradni. De csak összeszorította ajkait s megperdülve, otthagya Józsefet a faképnél. Minek veszekedjék vele most? Majd fényesebben megboszulhatja magát a szinpadról! A legelső botlásánál a zongorán, lekiált a pinczérekre:

- Hé, Zsáni! Egy üveg rumot a zongoramester urnak. - Ugy látszik: lámpásra van szüksége.

Fellebben a függöny, Arany Alma k. a német szentimentális gavallérnak öltözve, a ki egy mennykő nagy bokkrétát hoz a szeretőjének, áll a szinpadon, holdvilágot kereső szemekkel. A zongora-játszónak meg kell ütni a hangot, hogy:

«Du hast Diamanten und Perlen...»

József rácserditette, hogy:

«Zsobri Jóska az én nevem...»

A princípális majd hanyatt dült a szinfalak között ijedtében. - Muczi szemei megvillantak, egyet dobbantott a lábával, de aztán elnevette magát s rákezdte nagy epekedéssel, hogy:

«Sobrej Joszkaj asz én - nefem,
Pakom - erte asz orr - szákom.»

Mennyi pohár tört össze az este a nagy kocczintásban! S milyen asztal-vár kerekedett «Pakom-erte» körül az utolsó énekrész után. És mi volt a köszönet a József részéről, hogy kivágta abból a bajból, mely állása elvesztését vonhatta maga után? Tizenkét óra után rögtön otthagya az «Elizeumot», Gyuszit és a táskát. Senkinek nem szólva megszökött.

A bajvivó-utczai egy emeletes házban ezalatt szintén folyt a mulatság. Afféle nagyobb estély volt csak, a melyen zenészek is játszottak és egy kis tánczot is hevenyésztek. Nő nem sok volt, de a kik voltak, nagyon szépek voltak. Nagyon kedvesen, fesz nélküli jókedvvel folyt a mulatság. A hölgyek minden tőlük telhetőt megtettek, hogy a férfiak vigsga ne csökkenjen, mindenki otthonosan érezte magát. Szívesen, nyájasan elpajzánkodtak; nevetve fogták körül Koppsohnt és itatták. Csintalanul tánczba vonták ketten is az éltesecke Szentkáry kegyelmes urat, a kinek fénytelen sárgára festett haja felborzolódott a hölgyek csipkéitől.

Habzott a pezsgő, csengett a pohár, pengett a czimbalom, a hölgyek kaczagtak hozzá. - Tizenkét óra körül kezdtek előállani a hintók; a hölgyek az urak karjára támaszkodva, bizalmasan csevegve, legyezőikkel a kezökre koppintva, vagy félig elfödve arcukat, hogy csak pajkosan nevető szemeik ragyogtak ki alóla, lassan, lassan széledni kezdtek. Vikta, a ki fehér

csipkeöltözetében úgy nézett ki, mintha egy csomó szappanhab vette volna körül, kissé fölhevült arczával, fénylő szemeivel, méltóságos járásával rendkívül szép volt. Ugy látszik: kedvére töltötte el az estét; elragadt rá a társaság pajzán jókedve. Kecses mosolylyal üdvözölte, a kik bucsuzva távoztak; másokat szó nélkül engedett. Végre, mikor már csak néhány férfi maradt még a termekben, mosolyogva haladt el a kis csoport mellett, melyet férje, Koppsohn, Szentkány s még pár hajlottkoru, de még mindig telhetetlen szemü ur formált és visszavonult öltözőjébe, hol a csipke öltönyt, szobaleánya segélyével, kecses pongyolával cserélte föl.

- Mehet, Netti, feküdjék le.

A szobaleány meghajtotta magát és távozott. Vikta a tükör elé állt és szép, hamvasszőke haját kezdte lebontani. Baloldaltól könnyü nesz: egy ajtó fölnyílása s a szőnyeg által eltompított lépés recscsenése hallatszott. Vikta hallotta a neszt; elmosolyodott, de nem fordult meg.

- Minő vakmerőség! - susogta maga elé mosolyogva s a nélkül, hogy hátra nézne. - Alszik Katinka?

- Csalódik.

A nő megdöbbenve fordult a hang felé. Meredten nézte egy ideig az oldalajtó előtt álló Elizeumbeli zongorajátszót, a ki püffedt, sárga arczával úgy nézett ki, mint valami ravataláról megszökött halott; de lenéző, szemrehányó, meg-meglobbanó szemei meghazudtolták az arcz mozdulatlan, petyhüdt, erélytelen kifejezését, mert azok éltek és fenyegettek.

- Emma! - tolakodott a lélegzetfogyott sikoltás Vikta ajkaira s pár lépést tett előre, mintha hozzá akarna rohanni, de aztán megtántorodott és a kerek támlájú fésülködő székbe rogyott.

- Ugy hívtak, mig volt nevem. De nem azért jöttem, hogy szemrehányásokat tegyek. Méltán szemembe kaczaghatnál, ha komoly hangon kezdenék egy olyan személylyel, mint te, beszélni.

Vikta fölugrott a székről.

- Emma!

- Meghalt.

- Azért jöttél vissza, hogy megtörd a szivemet halott arczoddal és méltatlan rágalmakat szórj szemembe?

- A halottnak nem lehet élő arca. - Engedtem magamat élve eltemettetni, hogy megmentsem a te és a gyermek nevét. Most pedig nem azért jöttem, hogy számon kérjem tőled: hogy használtad föl ezt az én áldozatomat? - Hiszen nem egyszer láttalak kocsizni Koppsohn urral!

- Utána jártam, hogy milyen helyekre visz, hogy kérkedhessék veled? - Tudom, hogy kik azok a hölgyek, a kik mai estélyeden is részt vettek? De én nem törődöm veled. Ha csak te volnál szóban, utálattal fordultam volna meg és itt hagytam volna Budapestet, mert én csak fegyencz vagyok, a ki kiálltam büntetésemet, mig te...

- Ki ne mondd!...

- Nyomorult!

- Igen, nyomorult vagyok, becstelen vagyok, elsülyedt nő vagyok, de te?...

Mindkét tenyerét arczára tapasztva, görcsös fuldoklás vett rajta erőt. Néhány pillanatnyi csend állott be, mely alatt lebocsátotta karjait; feje lassankint fölemelkedett s a régi erély töredékével fordította tekintetét Emma felé:

- Itélni könnyű! - Elitélni, a nélkül, hogy az okokat számba vennénk - gyávaság. Te gyáva voltál mindig; mert ha gyáva nem lettél volna, megmenthettél volna egy szavaddal, mikor éjjel fölkerestelek lakásodon. És gyáva vagy most is, mert elitélsz, holott tudod, hogy a te bátyád volt a férjem.

Emma türelmetlen mozdulatot tett.

- Nem kérek tőled semmit számon. - Sem el nem itéllek, sem föl nem mentelek. - Semmi közünk egymáshoz. Hol van a gyermek?

- Mit akarsz vele?

- El fogom szállíttatni ebből a házból.

- Én vagyok az anyja.

- Te csak szülted, de nem éreztél iránta soha anyai szeretetet. Láttam, mikor visszarántottad a kocsablakból; láttam többször, mikor ijedve bujt el előled.

- Nem voltam szerető anyja, mert első bukásomra emlékeztetett; mert kiüldözött otthonomból a vágy, hogy feledjem magamat; mert nem mertem vele egyedül maradni a szobában: félttem, hogy okos szemeivel leolvassa arcomról, hogy ki vagyok? - De nem fogom megengedni, hogy elszállítsd tőlem. Mivel indokolhatnád? - Csak nem tartasz olyan gyávának, hogy kompromittáltatni engedjem magamat védelem nélkül?

- Tehát csak védj magadat. Én a gyermeket nem hagyom az eladott nő karjai közt.

Vikta, mintha meglőtték volna, fölsikoltott és sápadtan, de villogó tekintettel meredt a beszélőre, a ki még sárgább volt nála; puffedt arcán az indulatnak, vagy életnek semmi jele nem mutatkozott, de zöldes fényben égő szemei mutatták, hogy tűz van belül, mely ha kicsap, égetni fog. Pillanatnyi csend állott be, mely alatt a két küzdő egymás arcát leste. Ekkor óvatosan, zaj nélkül fölnyilt a főajtó, mely a terem felé vezetett s a küszöbön megjelent Koppsohn, pezsgőtől színes arccal s hunyorogva mosolygó szemekkel. Megpillantva a férfit, meglepetve állapodott meg; az ajtót is elfeledte maga után behuzni.

- Ah! - szólott Koppsohn, mérges gunynyal hajtogatva magát az ajtóban. Egy, a ki megelőzött?

- Már régebben sejtem, hogy pénzemen valami vetélytársat dédelgetek.

A fiatalabbik Kolovráth összerezett s beesett, tüzelő szemeivel a gunyosan nyikogó emberre meredt. Vikta kinyújtotta karját, mintha meg akarná akadályozni a mozgásban.

- Emma!

- Ah! - Dehogy? - A régi szerető... a fegyencz?

A «fegyencz» odaszökött hozzá, egy hatalmasan csattanó ütést mért az arczára s valószínűleg még másként is ellátta volna, ha Koppsohn hirtelen ki nem szökken az ajtón s egyik oldalon feltűnően kipirosítva, hatalmasan kinyújtott lábakkal el nem hordja magát. Az előszoba előtti teremben Vilmos bácsira bukkant, a ki izgatottan járkált ott föl s alá. Mikor megpillantotta Koppsohnt, mintha meghökkent volna, de azért gyorsan hozzá karikázott s frakkja két gallérját megfogva, elébe plántálta magát:

- Koppsohn ur; kedves barátom! Egy kis tévedésemet kell tudtára adnom, mielőtt holnap... Baráti bizalmam ön iránt...

Koppsohn dühösen rántotta ki magát kezei közül.

- Mit? Baráti bizalom?! - Maga egy vén számár - tudja!?

Azzal kiugrott az előszobába, becsapva maga után az ajtót, hogy csak úgy rengett bele a fal. Vilmos bácsi elsápadva meredt utána; majd megvillantak mandula vágásu szemei; fogait csikorgatni kezdte; kezei ökölbe szorultak. Gyilkos tekintetet vetett az előszoba ajtaja felé, aztán megfordult és ügyetlen szaladással topogott Vikta öltözője felé; dühösen belökte az ajtót s ott állt nejével szemben.

- Mit csináltál Koppsohnnal?

- Én semmit; de Emma, a ki Katinkához akar betörni, arculütötte.

Vilmos bácsi elszisszentette magát s felrántotta mind a két könyökét, mintha szegbe lépett volna.

- Végem! - Bezárat!

Vikta előrenyújtott nyakkal rámeredt, mintha valami furcsa, még sohse látott állatot látna benne. Ajkai mozogtak s gépiesen mondta férje után:

- Bezárat!

- Holnap, a mint a váltót...

Nem végezte be a mondatot; elfordult s el akarta hagyni a szobát, de a jobb oldali ajtó fölnyilt. Emma lépett be sárga, puffedt arczával; nem nézett Vilmos bácsira, a ki a neszre önkénytelenül visszafordult s aztán meglátva Emma halottas arczát - hátratántorodott. Emma a meredten álló Viktához beszélve, szólt:

- Be van zárva az ajtó. Nem akarom feltörni; a cselédeket föllármázni. - Ha holnap reggel hozzám nem küldöd a gyermeket, feljelentelek a hatóságnál; megbélyegezlek s törvény segélyével szabaditom ki körmeid közül.

S aztán - egy pillanatra sem méltatva bátyját, mintha nem is léteznék - eltávozott arra, a merről jött. Vilmos bácsi is kilopta magát a szobából. Borzadozva, hátrálva csuszott ki. Vikta előre nyújtott nyakkal, mozdulatlanul állva maradt a szoba közepén, később egyik kezével babrálni kezdte lebontott, bársonyos, hamvasszőke haját.

- Bezárat! - susogta és összerázkódott egész testében.

Fölütötte a fejét; körülnézte magát, aztán elől összekapva uszályos pongyoláját, neki szaladt az egyik ablaknak; föl akarta nyitni, de nem tudta: kezei reszkettek és nemsokára valaki le fogta karjait hátulról.

- Vikta! - Szegény Vikta!

A nő ajkain olyan szörnyü mosoly villant meg, a minőt a szelid tébolyodottak ajkain lát néha az ember. A hátamögött álló barna fiatal ember karjai közé vetette magát.

- Ön?

- Mindent hallottam.

- Tehát tudja, hogy milyen nyomorult, elvetemült vagyok én?

- Én szeretem.

Vikta fölsikoltott és megfordulva, mind két karját megragadta.

- Szeret! - Hát mégis nőnek tart, a kit szeretni lehet? - Követsz, ha én szököm?

- Követlek.

Vikta ellökte magától és szaladozni kezdett a szobában.

- Jer, jer! - Szedjük össze ékszereimet... A gyémántok... Menj, hozz kocsit. - Két nap alatt kikötőt érhetünk...! Nem fogtok megbélyegezhetni! - Élni akarok! Élni!...

Világos reggel volt már, mikor Emma a negyedik emeleti udvari szobába benyitott. Nem is nézett szét maga körül, csak ment egyenesen a rozszant szekrényhez, melynek az ajtaja csak egy mozgó, görbe szeggel volt beakasztva. Kinyitotta s nagy czilinder pálinkát véve ki belőle, inni akart.

Egyszerre csak ezer darabra törve csörömpölt le az üveg a kezéből; a pálinka végiglocscsant fekete öltözőjén s tócsába futott össze a szőnyegtelen padlózatán. Meglepetve, dühösen tekintett hátra: Gyszi állt előtte; Gyszi, bal kezét a csipőjére tűzve, jobbáiban pedig még most is tartva a deszkadarabot, melylyel a czilindert kiütötte a József kezéből. Kicsi, makacs fejét hátraszegezve, nagy kerek szemével pedig kihívón pillantva a férfi arczába, állott József mellett és harczrakészen várta huszáros ütésére a feleletet. Az elizeumbeli zongorajátszó szemei lassan lesiklottak róla a földre; lekonyult fejjel, némán állott előtte. Gyszi most megmozdult; hátrálva és tekintetét le nem véve Józsefről, egész az ablakig vonult vissza; ott fölvetette magát az asztalra s egyik lábát az asztal mellett álló székre helyezve, mintha trónusról beszélne, szólt:

- Eddig csak türtem, hallja, a maga ostobaságait; de már vége a türelemnek. - Először is nem fog többet soha pálinkát inni - Értjük?

József hallgatott. Gyszi a széken nyugvó lábával haragosan dobbantott; még szinte a sarkantyúpengést is hallani vélte az ember, olyan huszáros volt ez a dobbantás.

- Értjük? - Vagy megsiketültünk - mi?

- Alma kisasszony!

- Nem vagyok én magának Alma kisasszony. A korhelyek, mint maga, ugyis gyűlölik a gyümölcsöt. Majd korbács kisasszony leszek én magának, ha még egyszer pálinkaszagot veszek észre rajta. Mindennap este és reggel be fog jönni hozzám raportra és az orrom alá huhukol - érti?

József megint csak hallgatott. Gyszi dobolni kezdett piczi lábával a faülésű széken s egy parányit félrefordítva a fejét, folytatta:

- Aztán - még más ordré is van... Nem fog járni többé annak az egyemeletes háznak az udvarára, az inashoz... Nem illik az, hogy Kolovráth Emma a bátyja inásával fujja a követ. Ha meg azért nyujtogatja a kezét, hogy pákoszkodjék, - úgy rákoppintok a körmére, hogy hőtíg arról koldul. Hiszen az semmirekellő asszony és a maga bátyjának az özvegye - nézze meg az ember!

- Özvegye?! - mozdult az ajtó felé Emma.

Gyszi már ott állt a fölemelt deszkadarabbal az ajtó előtt.

- Hát honnan jött maga, hogy ezt sem tudja? Bizonyosan megint a vörös tehenet fejte? Csak vissza! Magának ugyan nem sok siratni valója van a bácsikáján. Jól tette, hogy főbe lőtte magát. Akkor mindjárt azt mondtam, mikor az összecsdült emberektől meghallottam.

Keresztet vágott maga előtt a levegőben a deszkával, aztán egy kissé ingerülten, de mégis inkább csufondárosan petyegtette tovább a szavakat:

- Ha meg azért szeretné gyorsan oda ütni az orrát, hogy a drága asszonynénjét vigasztalja: hüüm, hüüm; czupp, czupp! Hát azt is megmondhatom, hogy kár olyan nagyon törni a természet, mert biz' az szerencsésen megszökött az éjjel a - nevelő bácsival.

Emmát most már nem tarthatta vissza tovább a levegőben hadonászó deszkadarab. Elvakulva ment Gyuszinak, a ki, mint Leonidás egykor a thermopilei szorosnál, rendületlenül állt és - két kézzel visszalökte az ellenséget.

- Katinka! - kiáltotta Emma.

- Ne aggódjék miatta; ott alszik az én ágyamban. Csak nem hagyhattam ott a zürzavarban az istenadta jószágot.

S látva, hogy Emma visszatántorodik, megkönnyebbülve sohajt föl és úgy néz rá, mintha valami Szűz Mária-kép volna, ajkbiggyesztve és gyanusan pislogva a hallgató emberre, folytatta tovább:

- Aztán... Nem mondanánk meg, hogy mi is nekünk tulajdonképpen az a leány, hogy úgy epekedünk utána - mi?

Emma megmozdult; oda lépett Gyuszihoz s kérő tekintettel nyujtotta eléje mindkét kezét.

- Nem tudom, melyik nevén nevezzem?

- Muczi vagyok - ha tudni akarja.

- Tehát, Muczi! az a leány nekem drága.

Muczi durczásan rántotta föl a vállát.

- Tudom! A legdrágább.

- De ha az nem volnék, a ki vagyok: élőhalott ezen a földön...

- No bizony, tán nem régen tudom? Tudok én mindent! Azért mégis kezet nyujtottam magának.

- És most, mikor kérem - Muczi?

Gyuszi komolyan nézett reá néhány pillanatig, aztán eldobva a deszkadarabot, elkaczagta magát.

- Kérem! De hogy kéri? Meg akarja tartani?

Emma zavarodottan mormogott valamit, a mit valószínűleg maga sem értett; de jobbját, melyet kérőleg Gyuszi felé nyujtott volt, nem vonta vissza. Arany Alma megrázta fejét, újból elnevette magát; huszárosan belecsapott jobbával a férfi tenyerébe s másik kezével fölpattantva az ajtót, vígan kikiáltott:

- Gyere csak apám. Micsoda bolond dolog történik itt, a hátad mögött! Gyuszi megházásodott... akarom mondani: férjhez ment.